

ZAVEZANI ODLIČNOSTI

Na osrednji slovenski državni slovesnosti ob 100-letnici rojstva pesnika Srečka Kosovele, ki je bila minulo soboto v Kulturnem domu v Sežani, je predsednik državnega zbora Borut Pahor kot slavnostni govornik dejal, da moramo biti Slovenci Kosovelu hvaležni, saj je naši kulturi vtisnil nad vse pomemben pečat.

"Dejstvo, da bo slovenski jezik tudi uradni jezik Evropske unije, še ne pomeni, da z njim nimamo več nobenih skrbi. Najbolj ga lahko ogrozi ravno naša ravnodušnost. Proces globalizacije že sicer ni naklonjen krepitvi jezikovne pluralnosti. Vendar mislim, da ni nujno njen grobar," je dejal v Sežani predsednik Državnega zbora Republike Slovenije Borut Pahor in izrazil prepričanje, da je prihodnost našega jezika še najbolj odvisna od nas samih in naše volje, da ostane živ in živahen; o tem smo od nekdanj prepričani pripadniki slovenske narodne manjšine v Italiji, ki se zavedamo, da je prav jezik tista vrednota, na kateri lahko utrjujemo svojo vsakdanjost, svojo samobitnost in seveda svojo omiko, kulturo.

Prav gotovo je bila prav zato proslava v Narodnem domu v Trstu, ki so jo pisatelj Boris Pahor, prof. Tatjana Rojc, prof. Cristina Benussi, glasbeniki Aleksander Rojc, Manuela Kriscak in Gianpaolo Coral poklonili 19. marca Kosovelu, večer, kakršnega ne pomnimo. Prvič je bil ta dogodek pomemben zato, ker je bil v Narodnem domu, ki še vedno na pročelju nima obeležja, ki bi pričalo o tem, da so ga fašisti zažgali. Drugič je bil to večer, na katerem so slovenski in italijanski izvedenci v italijanskem jeziku spregovorili o našem pesniku s Krasa, o katerem je, po odličnem zgodovinskem uokvirjenju in klenem pregledu slovenske književnosti prof. Tatjane Rojc, prof. Cristina Benussi dejala, da Srečko Kosovel nedvomno spada med velike mesta v Zalivu. Večer je bil izjemen že zato, ker že dolgo nismo videli tako nabito polne dvorane, in predvsem zato, ker je večer nazorno pokazal, da lahko Slovenci v Italiji in tudi v Trstu, ki nam pregovorno ni naklonjen, italijanski del prebivalstva nagovarjamo z visoko kakovostjo in odličnostjo, ki smo ji bili priča na vseh ravneh v Narodnem domu. Jasno je, da večeri, podobni tistemu, ki je bil v Narodnem domu, sami po sebi ozračja v Trstu ne bodo spremenili, so pa le svetel kamenček v mozaiku tiste odprtosti, širine in sožitja, ki bi morale označevati tržaško mesto in ves obmejni prostor.

Kosovelov večer v Narodnem domu je zgovorno pokazal, da italijanske ljudi lahko nagovarjamo, in tudi to, da zmoremo z italijanskimi prijatelji narediti tiste potrebne korake, ki bodo privedli do tega, da bo tržaško mesto postalo strpnije in ne nazadnje bolj odprto. Taki večeri italijanskemu delu mesta jasno kažejo, kako zmotno je se zapirati, kako napačno je, če v bogato kulturno dediščino ne uvrščajo naših velikih mož in žena, slovenskega dela kulture.

Tudi drugod po Sloveniji in pri nas je bilo ob Kosovelovem stotem rojstnem dnevu veliko prireditev, na katerih smo se spomnili Srečka in njegovega nezamenljivega pesniškega dela.

Velika škoda bi bila, če bi ostali samo pri proslavah, ki minejo; Kosovelove pesmi so večne, so vedno sveže in vedno nove in še kako potrebne v našem "razpesnjenem času".

Jurij Paljk

Velika dvorana Kosovelovega doma v Sežani, 27. marca "Evropa je danes svet upanja"

"Jaz slutim
toliko
lepote..."

FOTO KROMA

V soboto, 27. marca, je bil v Sežani nadvse prazničen poklon najizrazitejšemu impresionističnemu, ekspresionističnemu in avantgardističnemu pevcu Krasa, Srečku Kosovelu.

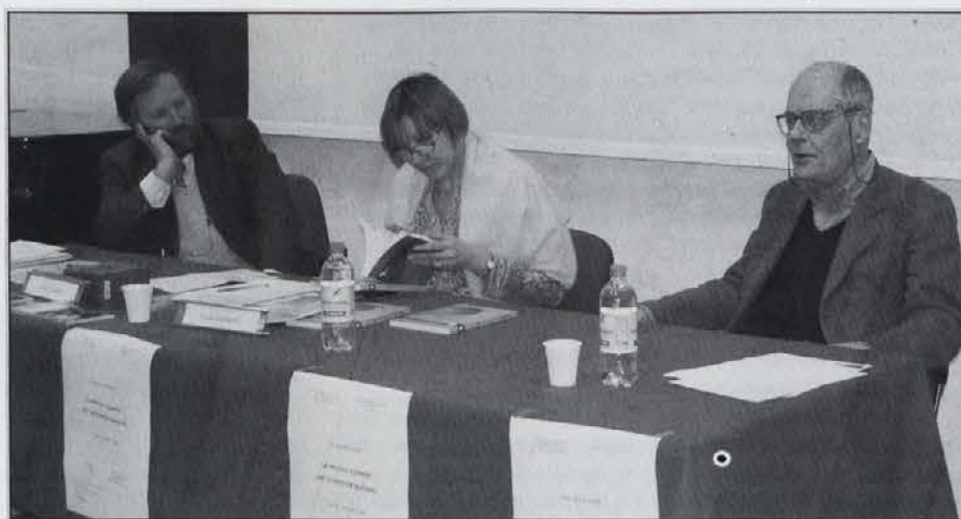
Z odprtjem razstave rokopisov mladega pesnika v spodnjem atriju Kosovelovega doma in z odprtjem likovne razstave z naslovom "Impresije...- slikarji Srečku Kosovelu", na kateri so v zgornjem atriju postavili na ogled dela dvanajstih slikarjev, se je v kulturnem domu v Sežani začel večer v počastitev stoletnice rojstva pesnika Srečka Kosovele.

Do 12. maja bodo torej na ogled slike Paola Cervija Kervischerja, Bruna Chersicle, Bogdana Čobala, Klementine Golija, Gustava Januša, Andreja Jemeca, Valentina Omana, Klavdija Palčiča, Rudija Skočirja, Klavdija Tutte in Franka Vecchieta. Umetnike in njihova dela - skupno je izobešenih enaindvajset slik - je predstavila umetnostna zgodovinarica Nives Marvin in dodala, da so "umetniki ustvarili svoje umetnine v nekaj mesecih, ko so interpretirali lastna doživljanja Kosovelove osebnosti in poezije", skratka celovito kompleksnost Kosovelovega lika.

/stran 8
Igor Gregori

SCGV Komel / Študijski dan na sedežu videmske univerze v Gorici

Slovenska glasba v Evropi

Z leve: Ivan Florjanc, Luisa Zanoncelli, Pavle Merku' (foto DPD)

"To je bil izredno prijeten dan, prvi korak na poti, ki jo moramo nadaljevati." Tako je prejšnjo sredo, 24. marca, z navdušenjem sklenila študijski dan, posvečen slovenski glasbi, na sedežu videmske univerze v palači Alvarez v Gorici odgovorna za glasbo na oddelku DAMS prof. Luisa Zanoncelli. Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel je namreč v sodelova-

nju z videmsko univerzo, Kulturnim centrom Lojze Bratuž in Zvezo cerkvenih pevskih zborov priredil seminar na temo Slovenska glasba v evropskem prostoru. Gre za hvalevredno pobudo, ki bo - tudi z nadaljnjim razvojem - v goriškem prostoru lahko prispevala k večjemu (s)poznavanju in vrednotenju slovenske kulture ali vsaj k vzklitju večje radovednosti.

Začetek posveta je pozdravil občinski odbornik za kulturo Claudio Cressati, ki je pohvalil sodelovanje vseučiliškega oddelka s slovensko šolo. Dogodka se je veselil, saj pomeni ovrednotenje pluralne istovetnosti goriškega prostora, hkrati pa omogoča vpogled v stvarnost, ki je "italijanskim kulturnim krogom premalo poznana". /stran 10
Danijel Devetak

Bo Evropa takšna?

V nedeljo po sv. Jožefu sem se namenil obiskati Kostonjevo in grobnico poslednjih francoskih kraljev, o kateri je bilo zadnje dni veliko pisanja v tukajšnjih časopisih tudi po zaslugi FAI (Fondazione per l'ambiente italiano), ki je tu organizirala vodene izlete.

Pred cerkvijo v Kostonjevici se je trla res velika množica ljudi, kar me je seveda razveselilo. Ni mi bilo pa všeč dvoje stvari, o katerih hočem tu napisati nekaj vrstic.

1) Od mladih vodičev, ki so nam razlagali, sicer bolj pomanjkljivo in vsekakor nezadostno, zgodovino cerkve in zadnjih francoskih kraljev, ni bilo nobenega, ki bi znal besedico slovenskega jezika.

In vprašal sem se, kako to, kaj niso zakoni meddržavnega značaja, ki prepovedujejo "vdor" tujih turističnih operaterjev v drugo državo? Skratka: poleg tujih tolmačev morajo biti prisotni tudi domači vodiči oz. turistični operaterji, vsaj meni se je zdela, da je nekoč bilo tako.

2) Pred vhomom v kostonjeviško cerkev sta bila izpostavljena dva velika panoja z napisom izključno v italijanskem jeziku. Je tako prav?

Meni se zdi, da tako ne gre, da tako ne moremo iti naproti novim evropskim časom. Če je to evropski duh nekaterih, to je želja, da s svojim jezikom prodre v drugo državo, se meni zdi, da smo na napačni poti.

Tu v zamejstvu (za zdaj še) se povsod že ves poveljni čas borimo za spoštovanje slovenskega jezika in dvojezičnosti, pa ti onkraj, v sami Sloveniji, prirejajo vodene izlete in postavljajo velike napise samo v italijanskem jeziku in organizirajo ekskurzije tako rekoč samo v italijanskem duhu.

Meni se je na nedeljo po sv. Jožefu zdelo, da sem se znašel po pomoti nekje v notranjosti Italije, ne pa v Sloveniji!

/stran 2
Drago Štoka

Obvestili bralcev in sodelavcev

Prihodnja številka je velikonočna, izide v večjem obsegu in zato naprosamo sodelavce, naj pošljejo svoje zapise najkasneje do petka, 2. aprila zjutraj. - Uredništvo

Zaradi zamud italijanske pošte vam sporočamo, da smo to številko poslali v tisk v torek, 30. marca, ob 14. uri, na pošto pa je šla v sredo zjutraj.

Intervju

Deželni svetovalec
Mirko Spazzapan
o bližnjih volitvah in...
(stran 3)

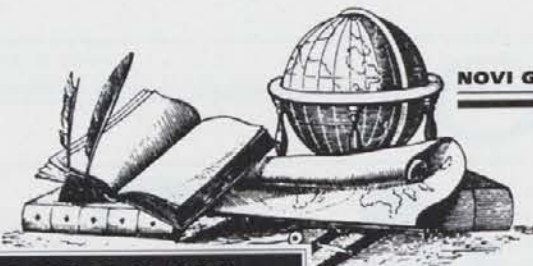
Intervju

Kulturnik in publicist
Milan Gregorič
o svoji zadnji knjigi
(stran 3)

- 05 Ambrož Kodolja
ZBOGOM, GOSPOD KARDINAL
- 06 Marko Tavčar
OB 50-LETNICI ODHODA V AVSTRALIJO
- 07 Andrej Bratuž
15. PRIMORSKI SLOVENISTIČNI DNEVI
- 09 Igor Gregori
EXPO SE JE PREDSTAVIL
- 11 Iva Koršič
MRKI NAKLEPI GOSPE POSLANČEVE

SVET OKROG NAS

Svetovni slovenski kongres, konferenca za Italijo Nesprejemljivi medijski in politični pritiski

Prejšnji teden se je v Gorici sestel odbor Konference za Italijo Svetovnega slovenskega kongresa, da bi razpravljali o sedanjem družbenopolitičnem položaju slovenske narodne skupnosti v Italiji. Pri tem je prišel do nekaterih zaskrbljujočih ugotovitev, ker je ob skorajšnjem vstopu Slovenije v Evropsko unijo mogoče opaziti nekaj nesprejemljivih medijskih in političnih pritiskov na slovensko manjšino.

Ob nedavnem sprejetju zakona o dnevu spomina na istrski eksodus in fojbe v rimskem parlamentu so bile v samem parlamentu in nato v javnih občilih podane nekate-

re nesprejemljive izjave tudi predstavnikov levice, ki naj bi bila manjšini naklonjena. Pavšalno, površno in zlonamereno povezovanje tragičnega pojava fojbe z bolj ali manj prisilnim odhodom Italijanov iz Istre ter povezovanje vsega z nekim dozdevnim slovenskim ekspanzionizmom je absolutno nesprejemljivo. Ob tem so seveda popolnoma spregledali dvajsetletno fašistično zatiranje Slovencev ter italijansko agresijo in zasedbo slovenskega ozemlja z izvajanjem ustreznega terorja. Zato je tudi nesprejemljivo zgražanje zaradi določitve morebitnega slovenskega

spominskega dneva za trpljenje Primorcev ter zaradi postavljanja spomenika borcem za zahodno mejo na Velikem Cerju, ki ga opazamo v italijanskem tisku.

Končno je odbor ugotovil, da tri leta po sprejetju zaščitnega zakona za Slovence v Italiji o njegovem izvajanju ni ne duha ne sluha. Širijo se celo vesti o nameri njegove restriktivne interpretacije.

Vsa ta dejstva imajo, po mnenju odbora, vse premalo odmeva tako v slovenskem osrednjem kot tudi v zamejskem prostoru. Zato je odbor sklenil te svoje ugotovitve posredovati osrednji konferenci Svetovnega slovenskega kongresa ob skorajšnjem srečanju v Ljubljani in svojim članom po Italiji ter jih ob enem povabiti na širše zborovanje v prihodnjih mesecih.

Vedno staro - novi zapleti

Zastoj v odnosih med Hrvaško in Italijo?

Po zmagi na lanskim volitvah je novi predsednik hrvaške vlade Ivo Sanader izjavil, da je njegov glavni cilj popejljati Hrvaško v EU, po možnosti že leta 2007. Zato namerava v najkrajšem času urediti vsa sporna vprašanja zlasti s sosednjimi državami. Takšno razpoložljivost hrvaške vlade sta pozitivno vzeli na znanje zlasti Hrvaška in Slovenija, ki imata s sosedo še odprta vprašanja. Tako Slovenija še vedno pričakuje predvsem ureditev meje med državama tako na kopnem kot na morju. Negativne odmeve je imela tako v Sloveniji kot v Italiji enostranska razglasitev izključne ribiške cone v Jadranskem morju, ki jo je na pobudo prejšnje hrvaške vlade sprejel hrvaški parlament. Ta ukrep je zelo kritično ocenila tudi sama Evropska unija, v katero se želi Hrvaška čimprej vključiti. Slove-

nija in Italija nista zaradi tega spremenili svojega stališča, da bosta podpirali vključevanje Hrvaške v evropske povezave, zato logično pričakujemo, da bo Hrvaška reševala odprta vprašanja v evropskem duhu. V tem smislu je Italija zagotovila, da bo čimprej ratificirala pogodbo o sodelovanju in priključevanju Hrvaške v EU, ki jo je že ratificirala dvanajst članic Unije. O tem bi morala parlamentarna komisija poslanske zbornice razpravljati že v začetku marca, a je bila zadnja razprava odložena baje na posredovanje ministrskega podpredsednika Finija. Vzrok za omenjeno odložitve naj bi bil sklep hrvaškega sabora, da se v državni proračun vključi postavka v višini 35 milijonov dolarjev za izplačilo odškodnine za imetje istrskih optantov, kot določa rimska pogodba iz leta 1983. Če

je tako, potem lahko sklepamo, da bo Hrvaška še imela težave z Rimom v zvezi s pristopanjem v Evropo. Oglasili so se že predstavniki begunskih organizacij, ki stalno pritiskajo na rimsko vlado, naj od Hrvaške nekaj iztrži na račun zahteve po vrnitvi imovine istrskim optantom. Kot vidimo, gre vedno za isto pesem... Trenutno je zatišje med Rimom in Zagrebom. Vsekakor hrvaško vlado zaskrblja, da bi jo Italija izsiljevala z vprašanjem zapuščene imovine optantov. V tem primeru, se bo vstop Hrvaške v EU zavlekel. Vsi se spominjamo, kako je Italija do zadnjega ovirala Slovenijo. Ali se bo zgodba ponovila s Hrvaško? Predsednik hrvaške vlade Sanader je odprl dialog z italijansko manjšino v upanju, da bo to rimska vlada znala upoštevati. Zaplet v it. parlamentu v zvezi z ratifikacijo pridružitvenega sporazuma z EU dokazuje, da rimska diplomacija ničesar ne daruje. Po zadnjih vesteh naj bi se zaplet v kratkem razrešil.

Alojz Tul

5. STRANI

Bo Evropa takšna?

Mislim, da tako ne gre, da na tak način Slovenci ne smemo vstopati v novo Evropo.

Rad bi slišal s tem v zvezi mnenje občinskih in drugih

oblasti Nove Gorice in osrednje Slovenije same.

Če te pojmujejo bodočo Evropo na tak način, se jim zamejski Slovenci že zdaj zelo zahvaljujemo! Ne, bodoča Evropa, o kateri danes

vsi tako evforično pišemo in demagoško govorimo, res ne sme biti takšna, kakršna sem jo na lastne oči videl na Kostanjevici s slovenskim jezikom popolnoma potisnjenim v kot!

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO

34170 GORICA, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 550 330
FAX 0481 548 808
E-MAIL gorica@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

UPRAVA

34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 548 276
E-MAIL uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJK

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA;

PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN,

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949

POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA 45 EVROV, SLOVENIJA 48 EVROV,

INOZEMSTVO 65 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 85 EVROV

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

PREJELI SMO

Tiskovno sporočilo SKGZ-SSO

Spošt.
Riccardo Illy
Predsednik deželnega odbora

Zadeva: vprašanje reforme gorskih okolišev in ponovne ustanovitve Kraške gorske skupnosti

Preko medijev smo izvedeli za namero Tržaške pokrajine, da proda poslopje v Sosljanu, ki je do nedavnega služilo kot sedež ukinjene Kraške gorske skupnosti (KGS).

Upoštevajoč vaš upravni program in tudi neposredna zagotovila, da bo sedanja deželna uprava revdirala reformo gorskih okolišev in upoštevala zahtevo po ponovni vzpostavitvi okolišja, ki naj v celoti zobjame ukinjene KGS, Vas pozivamo, da posežete proti prodaji poslopja, ki je bilo urejeno izrecno za potrebe KGS in načrtovanega kraškega parka.

V zvezi s tem Vas prosimo tudi za nujen sestanek, na katerem bi vam orisali naše poglede na reformo gorskih okolišev s posebnim ozirom na potrebo po vzpostavitvi nove KGS.

V pričakovanju na Vaš cenjeni odziv prejmite spoštljive pozdrave.

Rudi Pavšič,
predsednik SKGZ
in
Sergij Pahor,
predsednik SSO

Bližnji vzhod / Razlogi za umor Yassina "Likvidacija" ustanovitelja Hamasa ne prinaša rešitev

Težko je razumeti razloge, ki jih je imel izraelski premier Sharon, ko je s svojo vlado odločil, da bo v ponedeljek, 22. marca, "likvidiral" šeika Yassina - ustanovitelja palestinske teroristične organizacije Hamas. Celotno voditelji Shin Beta, znane izraelske varnostne službe, so že mesece opozarjali, da represija brez sleherne politične pobude in brez politične strategije, ne pelje nikamor, še ne v stopnjevanje nasilja. Odkar se je Sharon odločil za akcijo likvidacije palestinskih skrajnih voditeljev, se je število samomorilskih napadov povečalo, ne pa zmanjšalo. Tudi "seznam smrti", t.j. seznam ljudi, ki so bodoče tarče izraelske vojske, se je v času večal, namesto da bi se z likvidacijami postopoma kršil. Številke govorijo same: v treh letih Sharonove vlade in začetka nove intifade, je bilo samo med civilisti 377 mrtvih in več kot 2000 ranjenih.

Šeik Yassin je napovedal, da se gibanje Hamas v primeiru njegove smrti ne bo ošibilo. Yassinova likvidacija je samo še povečala število mladih Palestincev, ki vsak dan trkajo na vrata skrajnih terorističnih organizacij in se ponujajo kot prostovoljci za samomorilske akcije. Gibanje Hamas ne črpa namreč svoje moči od posameznih voditeljev, pač pa iz vpliva, ki ga ima njegova ideologija na novo generacijo Palestincev. Ti ne vidijo nikakršne bodočnosti v situaciji, v kateri so prisiljeni živeti. Yassinove napovedi so se uresničile že nekaj dni po njegovi smrti, ki so izraelski vojniki prepre-

čili komaj štirinajstletnemu dečku, da bi izvedel samomorilski napad. Dokler se torej izraelsko politično vodstvo ne bo odločilo, da v Palestini izboljša pogoje življenja, se bodo vrste terorističnih skupin še naprej krepile.

Nekateri analitiki so ugibali, da se Sharonova odločitev o Yassinovi likvidaciji uokvirja v njegovo strategijo enostranske rešitve bližnjevzhodnega problema. Sharon je namreč definitivno zavrnil vsak dialog s palestinsko stranjo, dokler se ta ne reši svojega voditelja Arafata. V to enostransko strategijo spada sicer tudi načrt o evakuaciji 75.000 izraelskih kolonov z območja Gaze, pa tudi gradnja spornega izraelskega zidu na Zahodnem bregu. Z umorom Yassina je Sharon hotel dokazati Palestincem na eni strani in vladni desnici na drugi lastno moč, nepopustljivost pred palestinskimi zahtevami in angažiranost v boju proti palestinskemu terorizmu. Dejansko pa Yassinova smrt ne bo prinesla nobene koristi izraelskemu prebivalstvu, saj zaradi tega ne bo nič bolj varno kot prej.

Očitno je torej šlo samo za taktično odločitev Sharon, ki je želel le okrepiti svojo politično pozicijo v trenutku, ko na Bližnjem vzhodu nihče več ne verjame, da je mir možen, ko se gospodarska kriza v Izraelu strahovito poglablja, ko se njegov politični ugled v svetu šibi, ko Sharon pretrajajo podkupninski škandali, preiskave in začetek sodnega postopka proti njemu.

Breda Susič

Janez Povše POVEJMO NA GLAS

Le mesec do nove Evrope

Le mesec dni je še do nove, se pravi razširjene Evrope, v katerem bo dobila svoj prostor tudi Slovenija, kar bo za nas kot manjšino enako velik dogodek. Ne sodimo med tiste, ki so prepričani, da se bo z letošnjim 1. majem vse spremenilo na dobro, še manj med tiste, ki zatrjujejo, kako bo v bistvu vse ostalo pri starem in je zato vsakršno navdušenje pretirano in naivno. Prepričani smo namreč, da gre za zares pomemben dogodek, ki bo lahko dal evropski celine novih in smejših pobud ter možnosti za boljše perspektive od tistih, ki bi jih imeli brez tega dogodka. In boljše perspektive so v srečnem in srečnejšem sobivanju vseh narodov in narodnosti, so z eno besedo v prisrčnosti medsebojnih odnosov ter v močnejši opredelitvi za kulturne in duhovne vrednote - te naj se odločneje zoperstavijo vse močnejšemu pritisku ekonomske logike oziroma porabništva in pridobitništva povsod ter za vsako ceno. To pričakujemo od nove Evrope, prav v tem smislu je nova Evropa velika in nemara edina priložnost, ki je ne velja lahkomišlno in neodgovorno zavreči.

Dejstvo je, da smo lahko izjemno zadovoljni z našim, se pravi slovenskim deležem v pripravi na prihajajočo novo obdobje. Dovolj se je spomniti goriško-novogoriškega prostora, dovolj se je spomniti celotnega obmejnega področja, v katerem se kot slovenska manjšina vse bolj stikamo tudi z osrednjim narodnostnim prostorom. Slo-

venski delež pri ustvarjanju Evrope v teh naših krajih je zares izrazit in dragocen, enako dragocen, kot je delež isto mislečih pripadnikov večinskega naroda. In prav slednje, namreč sozvočje med nami kot manjšino in isto mislečimi pripadniki večinskega naroda, je že dosežen velik uspeh nastajajoče nove Evrope. Uspeh, ki ga je nujno v prihodnje še nadgrajevati in plemeniti, saj je otipljiv primer, kako lahko kulturne in duhovne vrednote postanejo absolutno prednostne ter postanejo živo tkivo vsakršne skupne prihodnosti.

Da bi se torej v znamenju Evrope razvijale resnično humane vrednote, in to na račun tistih, ki to niso in jih nikakor ne gre vzdrževati. Dovolj se je spomniti nedavno sprejete Dneva spomina na begunce in fojbe, pa se ne bomo vdajali zasanjanemu idealiziranju: še vedno niso povsem odstranjene zamisli o zaprtosti zgolj v lasten narod in to brez jasne zavesti, da je plodno sožitje in sobivanje v resnici živo le v družbi tudi z drugimi narodi, s katerimi torej velja skupaj urejati sedanost in prihodnost pa seveda tudi preteklost, ki pogostoma ni bila lahka. Za novo in za vse srečnejšo Evropo se je torej nujno boriti, da bo med vsemi, ki jo sestavljamo, iskreno sodelovanje povsem in do kraja prevladalo. Ne nazadnje bo nova Evropa takšna, kot jo bomo ustvarili mi sami, zagotovo pa mora postati duhovno in človeško bogatejša, kot je bila v povojnih desetletjih, v tem je naša priložnost, v tem je naša velika naloga.

Le še mesec je do razširjene Evrope, ki pred našimi očmi in z našimi dejanji vsejakež nastaja.

Intervju / Mirko Spazzapan

“Stalna skrb: opozarjati na obstoj Slovencev!”

Dr. Mirko Spazzapan, ki je edini predstavnik stranke Slovenska skupnost v Deželnem svetu, je pred časom imel v Deželnem zboru Furlanije-Juljske krajine poseg v slovenskem jeziku, in to v celoti, kar je bila izjemno pomembna stvar, ki pa je po krivici šla nekako mimo vseh sredstev obveščanja, saj ne pommimo, da bi se že kdaj zgodilo, da bi kak slovenski svetovalec na Deželi v celoti svoj poseg opravil v slovenskem jeziku.

Je tako in kakšni so bili odzivi na vaš poseg?

Govoril sem samo po slovensko, da poudarim važnost prisotnosti slovenske manjšine v F-Jk za to, da ima naša dežela sploh status avtonomije, kar ji prinaša kar nekaj ugodnosti, na primer višje državne pristojbine. Ker smo v fazi oblikovanja novega statuta, kjer bo treba znova in še bolj poudariti obstoj Slovencev, sem imel za potreben tak odmeven korak. Vsem ostalim svetovalcem sem predstavil pisno obliko v italijanski svojega posega v slovenski, tako da nihče ni zahteval, kot bi lahko, dodatni poseg v italijanskem jeziku, ali kar bi bilo se slabše, da bi vse, kar sem omenil, bile prazne besede in bi jih nihče ne zapisal. PD ni imel za potrebno, da stvar predstavi kot pomembno gesto, čeprav ob podobnih priložnostih rad poudarja njihovo potrebo.

Povejte nam, kakšno je danes politično vzdušje na Deželi in za kaj si kot predstavnik Slovenske skupnosti sedaj najbolj prizadevate?

Moja stalna skrb je; kako opozarjati ostale člane deželne sveta na obstoj in probleme slovenske narodne skupnosti. Istočasno pa zlasti v komisijah za zdravstvo in socialo ter v komisiji za okolje stalno sodelujem s predlogi in popravki.

Uspešna je bila akcija s sovojenjskim upepeljevalnikom, zdaj sem komisijo opozoril na problem Sesijskega zaliva, še prej na peti koridor itd. Slediti moram problemom zdravstva, zlasti kar se tiče prihodnosti goriške bolnišnice in čezmejnega zdravstva.

Bil sem predsednik ožjega odbora, ki je sestavil besedilo za zakon o varnosti na cestah, ki bo šel v razpravo v prihodnjih dneh.

Sledim zlasti problemom kmetijstva in sem med pobudniki mešane komisije F-Jk-Slovenija o kmetijstvu, pri-

FOTO JUP

hodnji petek sem organiziral srečanje v Naborjetu med slovenskim ministrstvom za kmetijstvo, deželnim odbornikom za kmetijstvo Marsilijom in odbornikom za obnovo Kanalske doline Morettom ter županoma Omanom in Baritussiom.

Paziti moram, da bo sestava komisije, ki bo skrbelo za razdelitev prispevkov za manjšino, čimbolj paritetna, da bo v odboru za izdelavo novega deželnega statuta sedel odlično poznavalec razmer in potreb slovenske manjšine, itd.

Tik pred evropskimi volitvami smo in zato je vprašanje o povezavah Slovenske skupnosti z drugimi strankami nujno. Je že kaj jasnega, dogovorjenega?

Z južnotirolsko SVP smo se okvirno dogovorili, da bo SSK podprla izvolitev Michla Ebnerja v evropski parlament, slovenski predstavnik bo drugi ali tretji na listi in upamo tudi v prisotnost lipove vejice v volilnem znaku planike. Kar je v dogovoru najvažnejše, pa je, da bo naš predstavnik za Ebnerja referent za F-Jk, kar bo SSK dalo možnosti, da ima direktno povezavo z evropskim parlamentom, predvsem pa stalen stik in možnost vplivanja tudi na evropska dogajanja. Marjetica je naše stališče sprejela.

Kako se kot stranka pripravljate na veliki dogodek, kar gotovo bo letošnji 1. maj?

Prav gotovo bomo med akterji dogajanja na trgu pred severno postajo v Gorici z odbornikom Terpinom; Hadrijan Corsi pripravlja veliko slavje na Matajurju in potem v Brdih; s Kazimirjem Černicem bomo na romanju od Stare Gore do Marije Zell, v Nabrežini s Forčičem in Dolini s Fulvio Premolin smo med glavnimi pobudniki sodelovanja s Komnom oz. Sežano in Koprom.

Stranka bo v sklopu praznovanj pripravila velik posvet o čezmejnem zdravstvu, kjer smo z Bernardom Spacapanom v stalnem stiku s slovenskimi oblastmi, v KCL Bratuž v petek, 23. aprila, ob 18. uri.

JUP

Intervju / Milan Gregorič

Sence nad oazo sožitja

S svojo novo knjigo *Sence nad oazo sožitja* zaokroža Milan Gregorič, sodelavec Novega glasa, v zaključeno celoto oz. trilogijo svoje publicistične zapise na temo destabilizacijskih dogajanj v Istri po razpadu Jugoslavije (Politični ciklon nad Istro 1997 in Slovenija v tesnem objemu zahodne sosede 2002). Ob tej priložnosti smo ga zaprosili za tale krajši pogovor.

Pozdravljen med bralci Novega glasa in naše čestitke ob izidu nove knjige. Ali bi jo lahko z nekaj stavki predstavil našim bralcem?

Gre predvsem za moj odgovor na desetletje trajajoči refren o domnevni veliki ogroženosti italijanske manjšine po razpadu Jugoslavije, kot tudi na ploho krivičnih očitkov, ki so jih predstavniki manjšine in tudi matične Italije izrekli na račun Slovenije po nedavnem statističnem osipu italijanske manjšine.

V čem so bistveni poudarki knjige?

V njej sem najprej osvetlil nabojo sožitja, ki je bil ustvarjen na Koprskem v zadnjih desetletjih, ter podrobneje predstavil skoraj monumentalno zaščitno zakonodajo in prakso na vseh področjih življenja, kar odločno demantira številne krivične obtožbe na račun slovenske manjšinske politike. Še več, opravljena je bila tudi primerjava z mednarodnimi listinami, ki kaže, da slovenska zaščitna zakonodaja in praksa bistveno presega evropske standarde. Sledi osvetlitev dogajanj, ki so po razpadu Jugoslavije zajela odnose med manjšino in večinskim narodom kot tudi tistih znotraj manjšinske skupnosti, ki so bila tudi burna. Pri tem je bil dan poudarek številnim sporom in do krušne države neprijaznim političnim izbiram vodstva Unije Italijanov (UI) ter reakcijam večinskega naroda nanje, ob čemer so se nad oazo sožitja zgrnile sence. V dogajanje je surovo posegla tudi tržaška desnica, ki je prek svoje izpostave v Ljudski univerzi iz Trsta (UPT) poskušala zrušiti vodstvo UI in prevzeti v svoje roke vajeti manjšinske skupnosti v Istri.

Ugotavljam, da si se lotil zelo koščjive teme.

V uvodu h knjigi je prof. dr. Jože Pirjevce zapisal, da se je zdrznil, ko je zagledal rokopis, in ugotovil, česa sem se lotil. Moram priznati, da sem se tudi sam nekoliko zdrznil, ko sem se odločil, da bom o tem pisal, in to iz več razlogov. Prvič, zaradi občutljivosti teme. Drugič, ker sem se zavedal, da velja za nemoralno toľči po šibkem. Vendar v preteklih letih, ko se je vodstvo UI postavilo ob bok svojih 60 milijonski matici in z njo vred brezobzirno pritiskalo na nas, ko smo bili pogajalsko najbolj na tleh, smo bili manjšina mi, večinski narod. Tretjič, ker sem se zavedal, da na Koprskem ni hujše stigmatizacije, kot je nalepka, da si proti sožitju. Sam sem to tveganje vzel zavestno nase, ker so mi čisti računi, čeprav trpki, ljubši od zau-

darajoče mlake, pa naj jo še tako proglašamo za sožitje.

Vidim, da si se v knjigi dotaknil tudi naše manjšinske stvarnosti v Italiji.

Skozi celo knjigo, zlasti pri obravnavi manjšinske zaščite in družbene klime, se kot rdeča nit vleče tudi primerjava z razmerami na vaši strani meje, ki zgovorno pričča, ne samo o velikodušnosti slovenske države pri urejanju manjšinske zaščite, ampak tudi o še vedno obstoječem naboju strpnosti na naši strani, in, nasprotno, o načrtnem izigravanju in celo sesuvanju zaščitnih norm s strani lokalnih in državnih oblasti na oni strani meje. Da ne omenjam že pol stoletja trajajoče demonizacije vzhodnih sosedov, ki je bila ravnokar kronana s tem, da je Italija z dnevom spomina postavila na oltar domovine zgolj žrtve slovenskega povojnega nasilja. Kar pomeni vcepljati v glavo bodočih rodov pohabljen zgodovinski spomin, kar je lahko humus za zelo nevarne stvari.

OSVETLITEV DOGODKOV, KI SO ZASENČILI MEDSEBOJNE ODNOSI

Knjiga daje precejšen poudarek tudi nekaterim kočljivim dogajanjem preteklega burnega obdobja, kot je bila npr. vloga vodstva UI v nekaterih destabilizacijskih projektih v Istri.

Če hočemo vzpostaviti normalne in zdrave medsebojne odnose, se ne moremo ogniti stvarem, ki so te odnose skalile. Nekdanji predsednik UI Antonio Borme je npr. s svojo zloglasno izjavo, da Italijani v Istri ne priznavajo več Osimskega sporazuma in da se v primeru razpada Jugoslavije želijo vrniti v Italijo, prestopil Rubikon in se, vsaj z besedami, podal na tanki led knizacije Istre. Ni mogoče tudi spregledati, da je vodstvo UI skoraj brezrezervno podpiralo številne destabilizacijske projekte v Istri, kot so bili istrski svetovni kongresi, istrska avtonomija in čezmejna regija, kupovanje duš in umetno napihanje UI, podpora istrskemu javstvu kot nadomestku za narodnostno pripadnost, diverzija dvojnega državljanstva idr. Tudi izsiljevanja okrog propadlega tristranskega sporazuma so bila do slovenske manjšine nesolidarno in nekorektno početje. Da ne govorim o groznjah vodstva UI slovenskim in hrvaškim staršem, ki dajejo svoje otroke v italijanske šole, naj ne pričakujemo, da bodo dobili nazaj Slovenca ali Hrvatca, ampak Italijana v pravem, Mazzinijevem pomenu besede.

Čemu vse to pripisujete? Občutek imam, da je v teh

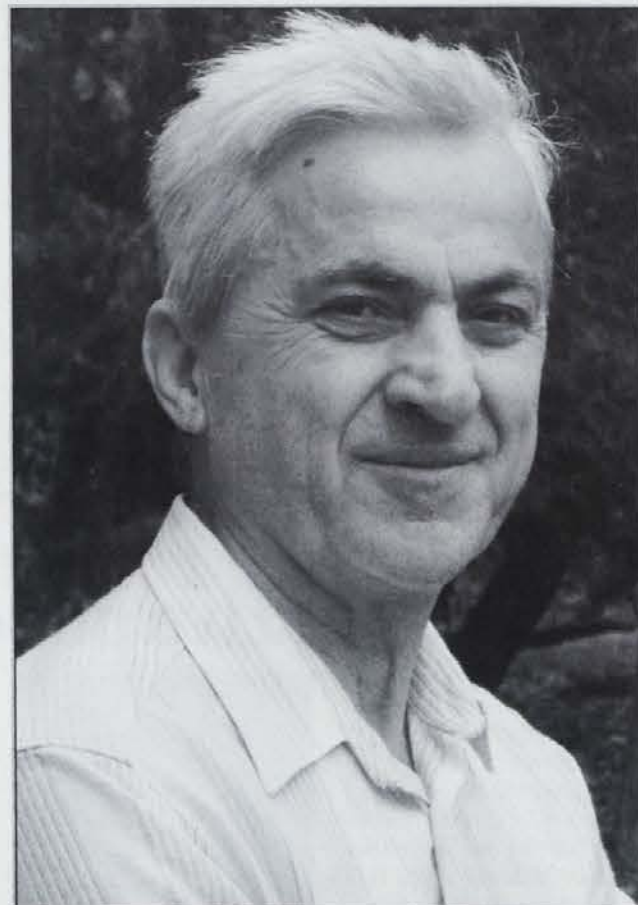

FOTO JUP

burnih letih v vodstvu UI prevladalo trdo nacionalistično jedro, ki je ocenilo, da je v novo nastalih razmerah edini primeren odgovor zagrizena obramba lastnih interesov in odločna podpora matici pri njenih načrtih v Istri, tudi za ceno sožitja in v škodo drugih. Naša dolžnost je, da javno povemo, da so nas vse te stvari prizadele. Na italijanski skupnosti pa je, da znotraj same sebe razčisti te stvari, če ima za to dovolj moči. Hliniti, kot da teh stvari ne vidimo, lahko samo škoduje odnosom, ker ne pride do razčiščevanja in spodbuja žolčnost.

Iz knjige izhaja, da je nekaj vzrokov za poslabšanje odnosov tudi na strani večinskega naroda.

Vsekakor. Tu je predvsem slovenska nacionalna euforia, ki nas je zajela ob ustanovitvi lastne države in od katere si italijanska manjšina ni mogla obetati nič dobrega. Poleg tega mislim, da je imela manjšina vso pravico pokazati s prstom in zaropotati tudi zaradi krčenja sredstev zanj, zaradi stisk, ki jih racionalizacijski ukrepi na RTV Slovenija povzročajo italijanskim programom, zaradi premajhnega posluha za pripombe in predloge manjšine in morda še za kaj drugega. Ni pa smela sprožiti in dopustiti take denigratorne kampanje proti državi, ki je pri svoji manjšinski zaščiti ena največjih v Evropi.

Verjetno je na spremembo odnosov vplivala tudi demokratizacija v Sloveniji.

Je na nek način. Z njo so postale legitimne tudi manjšini nenaklonjene politične

opcije, ki so bile v preteklosti preganjane. Manjšina je tako stopila iz svoje zavaruwane zlate kletke in se je, z ostalo družbo vred, znašla na prepihu.

Je morda prišlo tudi do kakih protimanjšinskih incidentov?

Bilo je nekaj slabotnih poskusov zmanjševanja manjšinskih pravic, s katerimi pa smo na hitro pospravili predvsem mi, predstavniki manjšinskega naroda (npr.: pobuda o ukinitvi obveznih dvojezičnih izkaznic, očitke o neustavnosti dvojne volilne pravice, pobuda o odpravi obveznega učenja italijansčine v srednjih šolah dvojezičnega območja, mazaška akcija v Ankaranu in morda še kaj drugega). Vendar nismo doživeli nobenih večjih nacionalističnih izpadov, ki bi bili primerljivi s tistimi onstran meje in ki bi jih lahko šteli za zaskrbljujoče.

Kakšen je bil odnos slovenskih oblasti do manjšine v teh burnih letih, ko so nad Istro viseli temni oblaki?

Verjetno jim ni bilo vseeno ob teh neprijaznih političnih izbirah vodstva UI, vendar niso segle po nobenih povračilnih ukrepih, kljub določeni zmrzali, ki je zajela medsebojne odnose. Kljub vsemu so tudi v teh letih napetosti vztrajno dograjevale svojo vzorno zaščitno zakonodajo in prakso. Tudi niso zaradi teh dogajanj z ničimer ščuvale svoje javnosti proti komurkoli. Nasprotno, odzivalo so se nanje tako mlačno in brez jasnih stališč, da je to vzbudilo odpor domače javnosti.

/stran 6
Jurij Paljč

Dr. Drnovšek sprejel vrh slovenske Cerkve Nadškof dr. Rode se poslavlja

Predsednik Republike Slovenije Janez Drnovšek je v torek, 23. t.m., na Brdu pri Kranju po poročanju Slovenske tiskovne agencije na poslovilnem obisku sprejel ljubljanske

ga nadškofa in slovenskega metropolita dr. Franca Rode, s katerim sta ocenila sodelovanje med državo in cerkvijo.

Ob tem je dr. Drnovšek slovenskemu metropolitu uvidoma ponovno čestital za imenovanje na mesto prefekta Kongregacije ustanov posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja v Vatikanu.

V pogovoru sta dr. Rode in dr. Drnovšek ocenila, da je bilo sodelovanje med državo in Cerkvijo pozitivno in da je bil pomemben korak naprej dosežen s sprejemom sporazuma s Svetim sedežem. Izmenjala sta si tudi poglede na vprašanje vrednot in se strinjala, da je lanska razprava o vrednotah, ki je potekala v okviru pogovorov o prihodnosti pri slovenskem pred-

sedniku Drnovšku, prinesla zanimiva razmišljanja. Govorila sta sicer tudi o vprašanju identitete Slovencev po vstopu v Evropsko unijo in izpostavila pomen dialoga med narodi in civilizacijami.

"Imenovanje na ugledno mesto je priznanje in čast za delo, ki ga je dr. Rode vlagal v delo rimskokatoliške Cerkve", je izrazil prepričanje dr. Drnovšek. Kosila, ki je potekalo v čast nadškofu dr. Rodetu, so se med drugim udeležili tudi škofje: mariborski pomožni škof dr. Anton Stres, koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak in ljubljanski pomožni škof Alojz Uran. Ob zaključku srečanja pa je predsednik dr. Drnovšek nadškofu dr. Rodetu zaželel, da bi uspešno opravljal svoje poslanstvo na novi dolžnosti.

Sprejet med pripravnike za diakonat Doživet obred za Alessia Stasija v Števerjanu

V nedeljo, 28. marca, so farani župnije sv. Florijana in Marije Pomočnice iz Števerjana pri Gorici slavili ob sprejemu med pripravnike za diakonat in prezbiterat (mašništvo) domačina Alessia Stasija. Zbrali so se v župnijski cerkvi pri sv. maši ob 16. uri. Obred je vodil nadškof msgr. Dino De Antoni, somaševal je župnik Anton Lazar skupaj z msgr. Oskarjem Simčičem, g. Jožkom Kragljem, g. Primožem Krečičem, spiritualom v ljubljanskem bogoslovnem semenišču, in g. Luigijem Tavanom. Prisotni so bili tudi Alessiovi sošolci iz ljubljanskega semenišča.

Mašo je z ubranim petjem oblikoval mešani zbor F. B. Sedej pod vodstvom Vladimira Čadeža. Pevci so zapeli Tomčevo mašo v čast sv. Jožefu. Za vstop so izbrali postno *Pojdi na Golgoto, verni kristjan*, s posebnim občutkom pa sta izzveneli Tomčeva *Stršno trpiš* in *Sattnerjeva Pesem*

žalno poje. Pevci so z župnikom izbrali psalm *Glej prihajam*, ki opisuje človekovo predanost božji volji. Vrstice med zborovim odgovorom je odpel Manuel Pintar.

Goriški nadškof je med pridigo poudaril pomen Alessiove izbire v času, ko se vedno manj mladih odloča za mašnika. Poleg tega je podčrtal pomen molitve vernikov za nove duhovne poklice.

Po božji službi je sledila družabnost v bližnjem domu F. B. Sedej. Prigrizek so pripravili člani društva, svež kruh ter sladice pa skrbne domače gospodinje, za dobro briško kapljico so poskrbeli delavni vinogradniki, za dobro počutje pa vsi prisotni.

Župnik, celotno števerjansko župnijsko občestvo in društvo F. B. Sedej želijo Alessiu Stasiju uspešno in plodno nadaljevanje študija ter poti, ki ga bo pripeljala do mašništva.

MD

4

Predavanje o sv. Florijanu v Števerjanu

1700 let žive pobožnosti

Okrog štirideset duhovnikov iz vse goriške nadškofije se je v jutranjih urah v četrtek, 25. marca, zbralo v Števerjanu na shodu združenja Pio Sovvenio, ki že 300 let skrbi za samopomoč duhovnikom nadškofije. Zelo radi so prišli v lepo briško vas, kjer jih je gostoljubno sprejel župnik Anton Lazar.

Po somaševanju, ki ga je ob 10. uri vodil predsednik združenja g. Mauro Belletti, župnik v Škocjanu ob Soči, je v dvorani Sedejevega doma predaval prof. Sergio Tavano o liku sv. Florijana. V Števerjanu je namreč edina cerkev nadškofije posvečena velikega mučencu prvih stoletij krščanstva in zavetniku gasilcev. Konec aprila letos se namreč končuje leto sv. Florijana, ki se ga ljudstva iz Srednje Evrope rada spominjajo in ga častijo; njemu je posvečenih tudi veliko umetniških del po Furlaniji, Koroški, Sloveniji in Venetu. Še posebno živa je pobožnost na alpskem področju; v Sloveniji je kar 43 cerkva posvečenih temu svetlemu liku. "Alpsko področje," je rekel prof. Tavano, "je poseb-

no področje, kjer se oblikujejo in vztrajno ohranjajo v stoletjih taki obredi in pobožnosti." Sv. Florijan, rojen okrog leta 250 po Kr., je bil visok funkcionar (praeses) v rimski provinci severnega Norika. Ker se je pokristjani, so ga odstavili. To so bila leta, ko je hotel cesar Dioklecijan z odloki iztrebiti kristjane. Te ukaze so izvajali tudi v Noriku. Ko je sv. Florijan to izvedel, se je takoj odpravil v kraj Lauriacum (današnji Lorch pri Linzu), da bi preplašenim kristjanom vlil poguma. Vojaki so

ga prijeli, on pa se ni hotel odpovedati pripadnosti Kristusu. Zato so ga divje mučili, na koncu pa ga s kamnom okrog vratu vrgli z mosta v reko Enns, v kateri je utonil. Čeprav so zgodovinski viri dokaj bogati, saj je šlo za dokumentiran proces, ni jasnih podatkov o tem, ali so njegovo telo našli in ali torej obstajajo relikvije mučenca; številne ljudske legende in različice sicer niso zanesljive.

Pobožnost in zatekanje k svetniku iz Lorch ostajata živa skozi stoletja. K njemu se

verniki obračajo za vse nevarnosti, ki zadevajo vodo, in sicer proti požarom, povodnjim, nevihtam in suši: torej bodisi ko je preveč vode, bodisi ko je je premalo. Zato je zavetnik gasilcev, dimnikarjev, sodarjev in tudi pivovarjev. V poznem srednjem veku so ga začeli častiti tudi zato, ker kot preganjan kristjan ni bežal, ampak je šel pogumno v smrt: zato so ga pridružili drugim trinajstim svetnikom, pomočnikom v zadnji uri. Prof. Tavano je spregovoril tudi o svetih bratih Kancijanah, ki so bili pobiti nekaj let po sv. Florijanu: v usodi prvih in drugega so namreč nekatere podobnosti.

V tem letu so se zvrstile različne pobude sv. Florijanu v čast, "med pobudniki pa žal ni škofij, ampak samo župnije," je povedal prof. Tavano. Kritičen je bil tudi do dejstva, da goriška Cerkev ni med pobudniki nobene pomenljive pobude ob velikem dogodku, ki bo 1. maja letos nekako spet združil goriški prostor na obeh straneh meje; videmska Cerkev pa organizira kar štiri manifestacije, čeprav je goriška meja gotovo pomembnejša.

DD

Spominska maša v Podgori

Ob sedmi obletnici smrti Bogomira Špacapana

Tudi letos je prosvetno društvo Podgora priredilo v spomin na zborovodjo in organista, prosvetnega in javnega delavca Bogomira Špacapana doživet spominsko svečanost, ki je bila v domači cerkvi v nedeljo, 28. marca. Med mašo zadušnico je mešani pevski zbor Podgora izvajal Mašo za očeta Bogomira, ki jo je uglasbil pokojnikov sin Mirko Spazzapan. Priložnostni nagovor je imel predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete Damjan Paulin, ki je poudaril trojno navezanost in zavezanost, ki je odlikovala pokojnega Bogomira: na domačo zemljo, na slovensko pesem in slovenstvo nasploh ter na vero. Čeprav je bil prisiljen zapustiti domače kraje in se izseliti v Argentino, se je, komaj mu je bilo

mogoče, vrnil v domače kraje in se takoj lotil dela na kulturnem, cerkvenem in družbenem področju. Slovenska pesem in slovenstvo sta mu bila tako rekoč položena že v zibelko. Svoje prepričanje je stalno izpričeval in tudi druge navduševal za materin jezik. Bogomir Špacapan se je tega držal pri svojem poklicu in pri številnih obveznostih, ki jih je rad in odgovorno prevzemal. Veliko je naredil za rast slovenske pesmi, cerkvene in narodne, kot pevec, organist in zborovodja.

V drugem delu programa se je zvrstil koncert postnih pesmi, ki so jih izvajali otroški zbor Podgora, MoPZ Mirko Filej, vokalna skupina Sovodenjska dekleta, MoPZ Akord iz Podgore in mešani cerkveni pevski zbor sv. Jurija iz Mirna.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU C

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

CVETNA / OLJČNA NEDELJA GOSPODOVEGA TRPLJENJA

Lk 19,28-40; Iz 50,4-7; Ps 22; Flp 2,6-11; Lk 22,14-23,56

Že v sv. letu 1950 smo upali, da bodo velikonočni prazniki prinesli v praznovanje Velike noči kako novost. Strokovnjaki na področju bogoslužja so namreč utirali pot v široko sodelovanje laikov pri bogoslužju. Odkrivali so prave zaklade, skrite v Sv. pismu, ki so obogatili vso Cerkev. Zato so osvetljevali vsak Jezusov korak zlasti v začetku velikega tedna.

Zgledovali so se po vzhodnih kristjanah pri široki uporabi materinščine pri celotnem bogoslužju, kar smo Slovenci že deloma imeli. Dejansko so pripravili pot vesoljnemu cerkvenemu zboru, koncilu, ki je šel v zgodovino pod imenom II. Vatikanski zbor.

Cilj vsega je bil odkritje našega Boga v Jezusu, njegovo ljubezen po bogoslužju, ki naj zajame vse verne ljudi. Nastajalo je veselje nad sodelovanjem vseh pri doživljanju Bo-

žjega kraljestva. Za dokončno sestavo konstitucije o sv. bogoslužju so koncilski očetje, t.j. škofje, uporabili kar celo leto. Odprla se je nova doba v naši zahodni Cerkvi.

Že solunski, grški brata Ciril in Metod sta z muko uvajala slovensko bogoslužje, ki so ga nasprotniki večkrat skušali zavreti in onemogočiti. Metod je moral zaradi tega v ječo in izgnanstvo pričevati za svetost človeka katerega koli jezika.

Zato nas velikonočna praznovanja prebujajo vsako leto na nov način za ljubezen do Boga po ljubezni do sočloveka. Na cvetno nedeljo ga slovesno priznavamo za kralja vsega in vseh. Toda Pasijon, še posebej po Janezu, odkriva stalni proces, ne samo velikih duhovnikov in pismoukov ter farizejev, marveč tudi z naše strani, nesmisel nevere in celo sovraštva do Boga. Zmožni smo namreč vzklikanja Bogu kot kralju (Mt 21,9; Lk 19,38), in kmalu zatem besnenja proti njegovemu nedolžnemu Sinu s "Križaj, križaj ga!" (23,21).

Ta nedelja se imenuje nedelja trpljenja NGJK (Našega Gospoda Jezusa Kristusa), ker je uvod v njegovo trpljenje in smrt ter vstajenje. Govori nam, da je Božje kraljestvo skrivnostno pomešano s hudobijo. Osvajajo pa si ga samo močni, medtem ko se nasilneži in hudobni srdito proti njemu borijo (Mt 11,12). Saj se večina ljudi zgleduje po javnem mnenju in po vsakokratni mahedravi zastavi.

Jezus nastopa milo, ponižno, krotko; sede na oslička, nima vojske ne orožja. Nikogar ne sili, da bi zanj vpil ali se zanj boril. Le v templju spodi ven trgovce in mešetarje (Lk 19,45-46). Pod težo križa najde moč, da osrči mlade matere, naj

jokajo nad seboj in nad svojimi otroki, ne nad njim (Lk 23,28).

Jezus ne pozna strahu. Ima jeklene živce. Ko Jožef iz Arimateje in Nikodem zaprosita Pilata za Jezusovo truplo (Mt 27,57 nss), se Pilat začudi, da je "kralj Judov" že mrtev (Mr 16,43 nss; Jn 19,38 nss). To pomeni, da ni umrl pod strašnim bičanjem, ki so mu nekateri telesno krepkejši od Jezusa podlegli. Imel je torej gotovo atletsko telo, čeprav nič ne vemo o njegovi zunanosti in ali je bil suh ali debel, majhne ali visoke postave ipd. O njem vemo le bistveno: da je namreč trpel in umrl za nas, za grešnike. Njegova ljubezen je doobra potresla zemljo in ljudi, celo mrtvi so vstajali (Mt 27,54; 27,39-44).

V zgodnjem krščanstvu so pogani kaj radi upodabljali osla na križu zato, da so sramotili kristjane. Do danes so jih celo morili zaradi križa. Na Cvetno nedeljo si lahko mirne duše predstavljamo sebe kot oslička, ki ga Gospod potrebuje (Lk 19,31.32). Saj večkrat imajo starše, vzgojitelje, še najbolj duhovnike za neumne osle zato, ker verujemo v moč Križanega. A mi nosimo vsak dan svoj križ in hodimo za Jezusom z vročo prošnjo za vse ljudi, še posebej za družine in za neverne. Če bi molčali, bi kamni vpili, da je Jezus Gospod (Lk 19,40; Flp 2,6-11). Jezus ostaja namreč vedno Gospod, še najbolj v skrajnem ponižanju na križu. Vsa njegova slava je v njegovi ponižani ljubezni. Ponižajmo se tudi mi v dobri spovedi, da bomo lahko sedli k mizi Jezusovega telesa in krvi, kjer nam on sam streže (Lk 22,27). Jezusa ne maramo zatajiti (Lk 22,34), niti ga izdati (Lk 22,48), čeprav je njegovo kraljestvo zavito v trpljenje, toda vodi v vstajenje.

In memoriam dr. Franz König

Zbogom, gospod kardinal

"Delo je človekov poštene, moralni, verski, kulturni in socialno-etični aspekt ..."

3. avgusta 1995 je obhajal 90. rojstni dan in Avstrija se ga je veličastno spomnila 20. septembra v Štefanovi stolnici na Dunaju. Dober teden za tem sem dobil razglednico z njegovim podpisom. Vrsto let sva bila v priskrbenem dopisovanju z njegovim tedanjim dolgoletnim osebnim tajnikom mons. Franzom Grabenwokerjem. Na marsikateri praznični ali godovni čestitki je bil tudi kardinalov podpis ali celo pripis, čeprav sva si ob raznih priložnostih izmenjala le nekaj bežnih stavkov... Prav zato čutim hvaležnost do te markantne osebe in kot sem se ob njem večkrat, bi se tudi tokrat rad zopet zaustavil.

Kardinal je tesno povezan s Slovenci. V spominu mi je praznovanje 500-letnice novomeškega kapitlja. Prišel je tja in se zelo zanimal za svojega predhodnika bivšega novomeškega prošta Jurija Slatkonjo. Če boste kdaj obiskali dunajsko stolnico, ne prezrite njegovega nagrobnika, ki je tretji na levi strani pri stranskem vhodu! Ob tej priložnosti je kardinal obljubil, da bo poskrbel odliček Slatkonjevega nagrobnika. Besedo je držal in odliček si lahko ogledate v kripti novomeške proštije cerkve na Kapitlju.

V kolikor bi ga predstavili, bi lahko dejali: "Kot le redko kdo, je združeval kardinal König vedenje (znanje) in modrost, vero in razum, s samostojnostjo in ponižnostjo. Navdajala ga je prisrčna toleranca, z umirjenim govorom in z vrlino poslušanja!"

Kardinalov rojstni kraj je Warth pri Robensteinu na Spodnjem Štajerskem. V Rimu je dokončal študij na Gregorijani, obenem še na Bibličnem inštitutu študij staroperzijskih verstev in semitskih jezikov. Duhovnik je postal

leta 1933 in takoj nastopil službo kaplana v St. Pöltnu. Leta 1945 je postal profesor veroslovja in leta 1948 pride na univerzo v Salzburg. Leta 1952 postane pomožni škof v St. Pöltnu in po štirih letih pride na Dunaj za pomožnega škofa. Papež Janez XXIII. ga leta 1985 imenuje za kardinala. Njegova najpomembnejša služba je bilo tajništvo za neverujoče do leta 1980. Naštel bi rad nekaj njegovih najpomembnejših knjig: Stara zaveza in staroorientalska verstva 1951, Znanstveni veroslovni slovar 1956, Verovanje ljudi 1985... Zanimiv je njegov predgovor h knjigi kardinala Štefana Wyszyńskiego Kristus in delo, ki je izšla leta 1959. V tem predgovoru piše kardinal König tako "..."Delo je človekov poštene, moralni, verski, kulturni in socialno-etični aspekt, s katerim človek izpolnjuje svoje življenjsko poslanstvo ..." Ta misel je za tisto obdobje veljala za zelo "rdečo", čeprav jo je napisal človek z "rdečo čepico". Zadnje dni oktobra leta 1979 ga je znana francoska časnikarka, imenovali so jo tudi - drzna dama - Yvonne Chaffin, prosila za daljši pogovor. Tako je nastala knjiga L' Eglise est liberte - Vera je svoboda. Ta pogovor je nastal dober mesec pozneje, ko je obiskal tedanjo Jugoslavijo. Do obiska je prišlo, ko je kardinal zaprosil srbskega patriarha Germana za srečanje, kot tajnik za stike z drugimi verstvi. Zanimivo je kardinalovo opažanje ob tej priložnosti. Takole pravi: "Pri patriarhu Germanu sem bil gost dober teden. Obiskal sem vsa večja središča srbskega pravoslavlja. Ob drugi priložnosti, ko sem bil na uradnem državnem obisku, kot predsednik tajništva za neverujoče, pa sem spoznal, da Jugoslavija stopa v socializem po svoji poti. Od državnih predstavnikov sem želel

dobiti odgovor na vprašanje, kaj pomeni tretja pot v odnosu do vere. Vemo, da obstaja v marksističnih državah odpor do vere in vera bi morala tam sčasoma izumreti. Kako pa presoja to vprašanje

partijsko vodstvo Jugoslavije? V Srbiji sem se pogovarjal s Petrom Stambolićem, na Hrvaškem z dr. Vladimirjem Bakarićem, v Sloveniji pa z Edvardom Kardeljem. Vsi so mi rekli, da ni nobenih problemov, če se vera in cerkev ne vmešavata v politiko. Če pa se začeta vmešavati v politiko, je stvar drugačna. Seveda pa smo se pogovarjali tudi o drugih stvareh. Pogovor s predsednikom Titom je bil izredno zanimiv. Kardelj pa mi je pripovedoval še o svojem prijateljstvu s Titom in o potovanju v Sovjetsko zvezo. Hotel mi je povedati, da sovjetska doktrina in razumevanje družbe ter gospodarstva niso istovetni z jugoslovansko. V tej zvezi mi

je pripovedoval, kako so nastala nesoglasja med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo, kako je Stalin postal nezaupljiv do Tita in kako je postajalo vse vedno bolj tvegano. Tito pa je po vrnitvi iz Sovjetske zveze razglasil odcep. Ves pogovor je bil zelo zanimiv, potem pa me je Kardelj povabil še na večerjo, na

kateri so bili tudi drugi gostje. Pogovarjali smo se zelo dolgo in zame je bila sila pomembna ugotovitev, da je pogovor med ljudmi različnih svetovnih nazorov možen, če se sogovorniki spustujejo in ne poskušajo drug drugega spreobračati..." Kardinal potem nadaljuje: "Dobro mi je ostal v spominu tudi pogovor z dr. Bakarićem. Bil je zelo prijeten govornik in postavil sem mu enaka vprašanja kot Kardelju. Med pogovorom mi je rekel, da mi je žal, ko mladi ljudje ne vedo, kdo je Kristus, kdo so apostoli, kdo sta Peter in Pavel, kaj je vera, kaj zadnja večerja, kaj krščanstvo, toda pri obisku muzejev ali branju knjig se srečujejo s temi izra-

zi, pa ne vedo, kaj pomenijo. Menil je, da bi mladim morali razložiti pojme iz religije, in vprašal sem ga, ali bi morali imeti v šoli verouk. Njegov odgovor je bil - 'O, ne, to bi bilo pa preveč!' Seveda ni želel, da bi postali ljudje verni, temveč da bi preprosto vedeli, kaj pomenijo posamezni pojmi."

Ob vsem tem spoznamo, da je bil kardinal izredno dinamičen in odprt. Znal je prisluhnuti in istočasno rado vedno spraševati, to pa tako, da ni nikogar žalil, je pa ob vsem tako veliko izvedel..."

"Bog je spoznanje, absolutno, srečanje..."

Ko je Franz König prišel kot študent na rimsko Gregorijano, omenja ta čas tako: "...Pouk na Gregorijanski univerzi je bil zelo kvaliteten. Izredno navdušenje sem kazal za filozofijo. Polagoma sem se začel zavedati veselnosti Cerkev, ki je v Avstriji nisem dojel ... V tem času je bil državni tajnik Vatikana kardinal Pacelli, poznejši Pij XII. Občudoval sem ga zaradi elegancije, obnašanja, tančnosti, diplomatske sposobnosti in izredne inteligence. Na moji pisalni mizi je bila celo njegova fotografija. Povsem drugačen pa je bil papež Pij XI. Ta me je očaral iz povsem drugih razlogov. V njem sem videl izredno moč, bil je izredni jasnovidec in je zelo dobro poznal probleme časa in je bil sposoben, da je opozoril na tedanje zgrešene ideologije."

Objavil je okrožnico proti nevarnostim komunizma in drugo okrožnico proti nacionalsocializmu. Pripravil je tudi tretjo, in sicer proti fašizmu. Prav v zvezi s to okrožnico so mi pripovedovali to zgodbo. Lahko celo ni resnična, je pa vsaj dobro izmišljena. Ta veliki papež Pij XI. in dobri kristjan - najmanj, kar lahko rečem o njem - bi bil skoraj umrl brez zakramentov za umirajoče. Razglasitev prvih dveh okrožnic kurijским kardinalov ni posebno skrbela, saj

so se čutili varne za vatičanskimi židovi. Če pa bi s tretjo okrožnico napadli fašizem, bi bila stvar drugačna. To bi po njihovi domnevi Mussolini zelo zameril. Človek je lahko kardinal, ne da bi zaradi tega bil heroj ali mučenec. Tretjo okrožnico, ki bi obsodila fašizem, naj bi prebrali prvo nedeljo marca 1939. leta. V četrtek pred tem datumom, ki je bil v Vatikanu zelo napet, pa je pooblaščen prelat sporočil Piju XI., da je njegovo zdravstveno stanje tako zaskrbljujoče, da bi moral sprejeti zakramente za bolnike. Po običajni praksi je znano, da papež prekine vse dejavnosti, kakor hitro prejme bolniško maziljenje. Ko mu je duhovnik po vseh pravilih prinesel boleče sporočilo, je Pij XI. umirjeno odgovoril: "Najlepša hvala, a zakramentov ne bi še želel sprejeti!" Misli je, da gre za zvijačo kardinalov, ki bi mu radi preprečili objavo omenjene okrožnice. Duhovnik ni vztrajal, sveti oče pa je postal negotov in je smehljaje dodal: "To stvar z bolniškim maziljenjem so si izmišlili kardinali, kajne?" Duhovnik pa mu je zelo osuplo odgovoril: "Nikakor, zdravnik, Vaša svetost, mi je naročil, naj Vam to sporočim!" "To pa je vse kaj drugega," je odgovoril Pij XI. Takoj je sprejel zakramente za umirajoče in je za nekaj ur pozneje tudi umrl. Te okrožnice o obsodbi fašizma niso nikoli objavili... Ne glede na to, kaj je resnica dejstvo je, da je to napisal kardinal in da je krožila v višjih cerkvenih krogih, to nam tudi kaj pove.

Naj bodo te skromne vrstice v spomin človeku, ki je cenil Slovence, kot smo ga cenili tudi mi. V svojem skoraj tridesetletnem vodenju dunajske nadškofije je postal "Herzkardinal" - srčni kardinal - mnogih Avstrijcev, kot tudi vseh, ki so ga poznali bodisi osebno ali pa iz njegovih govorov in knjig.

Ambrož Kodolja

MOLITEV

Vzemi, Gospod, in sprejmi vso mojo svobodo, moj spomin, moj razum in vso mojo voljo, karkoli imam ali premorem. Ti si mi to dal, tebi, Gospod, to vračam. Vse je tvoje, razpolagaj z vsem popolnoma po svoji volji. Daj mi svojo ljubezen in milost, to mi zadošča.
(Sv. Ignacij Lojolski)

Predavanje nadškofa Franca Rodeta

Poslanstvo katoliške šole v Cerkvi (5)

Prek katoliške šole krajevna Cerkev evangelizira, vzgaja in sodeluje pri oblikovanju moralno zdravega, srečnega in uspešnega naroda. Pri tej nalogi - nič manj kot duhovniki in redovniki - sodelujejo tudi laiki, ki s svojo strokovnostjo in spričevanjem vere prispevajo svoj delež. Tu gre za bratsko sodelovanje pri skupnem poslanstvu Cerkve.

Vatikanska kongregacija posebej poudarja sodelovanje med šolo in družino. Sodelovanje je zlasti potrebno, ko gre za bolj občutljiva področja, kot je verska, moralna in spolna vzgoja, usmeritev v določen poklic, izbira duhovnega poklica.

Krščanska vzgoja terja tu-

di spoštovanje države, njenih simbolov in praznikov ter njenih predstavnikov, izpolnjevanje zakonov in skrb za skupno dobro. Se pravi, vse, kar je plemenito in pravično, vse, kar pospešuje svobodo in spoštovanje človeka, vse to je navzoče v vzgojnem načrtu katoliške šole. Prav tako so v njem navzoči problemi mednarodne skupnosti. Za kristjana je človeštvo ena sama velika družina, sicer razdeljena iz zgodovinskih in političnih razlogov, toda vedno ena v Bogu, ki je Oče vseh. Zato pozivi svetega očeta k miru, pravičnosti, svobodi, napredku in pomoči manj razvitim v katoliški šoli najdejo primeren odmev; prav

tako pozivi Organizacije združenih narodov in Unesca.

Katoliška šola se bistveno razlikuje od drugih izobraževalnih ustanov po tem, da je utemeljena na evangeliju, da iz njega črpa navdih in moč. Načelo, da nobeno človeško dejanje ni moralno indiferentno pred lastno vestjo in pred Bogom, je v katoliški šoli prav posebej poudarjeno. Delo v šoli, ki ga dijak sprejema kot dolžnost in ga voljno izvršuje, pogum in vztrajnost sredi težav, spoštovanje učiteljev in vzgojiteljev, zvestoba in ljubezen do tovarišev ga zavezuje. Tako šola ne pospešuje samo njegovega napredovanja v znanju, ampak ga usmerja k iskanju lastne moralne popolnosti. Dijak, ki je religiozno občutljiv, ve, da v tem iskanju in sredi človeških odnosov izpolnjuje Božjo voljo.

Tudi intelektualno delo se v katoliški šoli pojmuje kot uresničevanje Božjega načrta, pri čemer ima vera pomembno vlogo. Luč vere daje človeku zagon, željo po spoznanju sveta, ki ga je Bog ustvaril. Vera vzbuja strast in ljubezen do resnice in varuje človeka pred površnim dojemanjem stvari in netehtno presojo. Vera je mati kritičnega duha, ki odklanja naivno sprejemanje mnogih sprejetih idej. Vera kot odgovornost pred Bogom vnaša v življenje red in navaja k resnemu in metodičnemu delu, je vir moči sredi naporov in zagotavlja vztrajnost, ki jo potrebuje intelektualno delo.

Katoliška šola naravno povezuje vero in kulturo. To podaja z znanstveno objektivnostjo s poudarki na področjih, kjer se vera srečuje s kulturo. In teh ni malo. Mladi tako pridejo do enotne vi-

zije sveta, kjer ima Bog svoje mesto.

Šolski programi številnih dežel posvečajo vse več pozornosti znanosti in tehnologiji. Tudi na tem področju ne sme manjkati verska razsežnost. V luči vere morajo mladi razumeti, da je svet znanosti in tehnologije svet, ki ga je ustvaril Bog. Tako videnje sveta pa poveča veselje do raziskovanja. Med vero in znanostjo namreč ni nasprotovanja, saj imata ena in druga svoj izvor v Bogu.

Katoliška šola naj si prizadeva, da preseže fragmentarnost in pomanjkljivost šolskih programov. Učitelji etnologije, biologije, psihologije, sociologije, filozofije imajo priložnost, da predstavijo enovito vizijo človeka, ki potrebuje određenost, se pravi, da v to vizijo človeka vključijo tudi religiozno razsežnost.

/konec

Pismo ob 50-letnici odhoda v Avstralijo

Dragi stric Stane!

V teh dneh sem veliko mislil na Vas in na teto Vido ter na Jožico, Borisa, Brankota in Tanjo, se pravi moja bratranca in sestrični v daljni Avstraliji. Predvsem pa sem skušal obujati spomine zlasti na Vas, ki ste umrli 1. oktobra 2002 v Perthu. Zavedel sem se, da pravzaprav zelo malo ali premalo vem o Vaši usodi oziroma, da hranim v spominu le nekaj posameznih utrinkov in slik, ki pa so vezani na Vaše obiske. Tako imam še živo v spominu, kako sem Vas prvič videl. Bilo je oktobra 1963, ko ste se vrnili, da bi Vas v Trstu operirali zaradi težav s medvretenčnimi diskusi, ker takih posegov za "hernio disci" v tistih letih v vsej Avstraliji še niso opravljali.

Petleten otrok lahko ohrani v spominu le nekaj slik ali občutkov bolj kot samih besed ali dogodkov. Tako še vem, kako se mi je zdelo čudno, da smo se iz južne sobe vsi preselili v severno in kako je tata prinesel v sobo deske. Pripraviti vam je bilo namreč treba posebno posteljo z deskami pod "štracem", kot smo rekli, ker ste morali spati na ravnem in trdem. Temu sem se strašno čudil. Spominjam se tudi, da se je tata odpravil v Genovo, kamor je priplula ladja, da bi Vas pospremil domov. Prav tako se še spominim jutra, ko ste prvič vstopili v hišo in ste se mi zdeli mnogo starejši od mojega očeta, čeprav ste bili dejansko deset let mlajši od njega. V Avstraliji ste očitno strašno garali. Sprva ste delali vse, nato ste se zaposlili kot zidar in nato polagalec ploščic ter si pokvarili hrbet. Tudi dolga, menda dobra

dva tedna trajajoča plovba, predvsem pa bolečine v hrbtu so vas silno zdelale in postarale. Vem, da sem se čudil, da ste bili pred operacijo sključeni in strašno suhi, prav izmzgani, po njej, ko ste si opomogli, pa spet visok in raven ter čudežno mlajšega videza. Operacija je lepo uspela. Bila je zima in nosili ste baskovko, ki ste jo radi, v veliko zabavo moje najmlajše sestre Olge, ki je tedaj bila še v košku, sukali za vrhni konček. Spominjam pa se tudi, kako ste se naslednjo pomlad, po daljšem okrevanju, spet z ladjo iz Genove vrnili v Perth.

Dragi stric Stane! Na Vas sem se spomnil in mislil, ker je bila v teh dneh v Trstu cela vrsta pobud, s katerimi so želeli zaznamovati 50. obletnico odhoda prve potniške ladje z izseljenci iz naših krajev v daljno Avstralijo! Bil je 15. marec 1954, ladja pa se je imenovala Castel verde.

Na posvetu, ki so ga priredili na Pomorski postaji v Trstu, se pravi na tistem pomolu, s katerega so se mladi ljudje vkrkali na ladje in zapuščali domovino, je bil širši javnosti sporočen podatek, da je med letoma 1954 in 1961 tržaško pokrajino zapustilo 18.647 ljudi, Goriško pa 3.246 ljudi. Kar 90% od deset tisoč oseb, ki so bile doma na Tržaškem in so bile deležne posebnih podpor in spodbud za izselitev, je bilo mlajših od 35 let (!), največ teh mladih izseljencev, kar 45 %, je šlo v Avstralijo, 27% v ZDA ali v Kanado, 17 % v druge evropske države in 7 % v Argentino. Do tu statistika, a ti podatki so me samo še bolj vznemirjali, da ne morem pozabiti, da ste bili med

temi izseljenci tudi Vi in teta Vida, sicer mamina sošolka doma iz Kobarida, da je bil med temi tudi drugi očetov brat, prav tako že pokojni stric Zoran in mamina sestrična Zlatica, ki sta odšla v Kanado, a sta se po nekaj letih tujine vrnila. Našel sem le najbližje, a že v krogu bližnjih maminih in očetovih sorodnikov, sošolcev in delovnih kolegov iz tistih let je še cela vrsta ljudi, ki jih je usoda vodila po svetu.

Kašna rana! Narod, ki je preživel prvo svetovno vojno, ki je doživel prvi val begunstva v dvajsetih letih, ki je nato pretrpel fašistično preganjanje in krutosti druge svetovne vojne, ki je doživel strahote prvih povojnih let, kominform in ideološko sovražstvo med brati, je ob koncu Svobodnega tržaškega ozemlja doživel še en odtok svojih - verjetno najbolj podjetnih in pogumnih - mladih sil!

Da, dragi stric Stane, ta žalostna misel mi ne da miru. Zakaj ste se odločili, da odidete? Kje so bili tisti vzgibi, ki so Vas in vse ostale prepričali, da je edino pametno oditi in si drugje, v tujini poiskati miru in sreče?

Ko ste bili zadnjič pri nas, mislim, da je to bilo poleti 1990, sem Vas o-

biskal v Kobaridu. Le malo sva se ustavila doma pri Vaši svakinji, nato ste predlagali, da bi šla na sončno stran, kot ste rekli. In sem Vas peljal v Drežnico. Prvič sem bil v tej goriški vasi in vtis mogočne cerkve pod stenami Krna je bil silen. Pogovarjala sva se o vsem mogočem, tudi o življenju v Avstraliji, a čeprav me je ves čas mučilo, da bi Vas vprašal, mi ni uspelo napeljati pogovora na leto 1954, da bi razumel vzdušje, v katerem je padla odločitev za odhod. Kako so vaju s teto Vido, s katero ste tisto pomlad poročili menda v cerkvi na Montuci, sprejemali v kontingent za Avstralijo? Zakaj so Vas poslali v Hamburg in kako ste šele od tam na ladji, ki je vsa škripala in kazala znake odsluženja, odpluli proti Avstraliji ter kako ste se na dolgi poti učili angleščine in spoznavali Avstralijo? No, vse to lahko še vprašam teto Vido. A tudi zanjo, kot sicer za Vas, imam občutek, mogoče se motim, da ste tiste mesece nekako zabrisali iz svoje zavesti, čeprav sem obenem gotov, da ste jih vse svoje življenje nosili v sebi.

Dolgo je to pismo in veliko je vprašanj, ki vam jim nisem in jih ne bom mogel več zastaviti. Iz izjav raznih "Avstralcev", ki so se ob tej 50-letnici vrnili na obisk in na spominske svečanosti v Trst in smo jih lahko brali v časopisih, sem spoznal, da

mnohi govorijo o nekakšni "avstralski vročici", ki je ob napovedanem koncu STO-ja in ob prihodu Italije v Trst zajela naše ljudi. Ni bilo stanovanj. Dela ni bilo več. Odpadle so namreč številne službe, ki so rezale kruh v okviru zavezniške uprave. Nove oblasti so že dale vedeti, da bodo predvsem poskrbele za druge begunce, ki so se iz Istre in Kvamera zgrinjali v Trst. Ideologija prvih povojnih let je med tedanjim mladino tudi preglušila vse druge občutke in razočaranja, ki so ga doživljali ob vrnitvi Italije, je boleče pozivilo slabo izkušnjo italijanskega predvojnega in medvojnega preganjanja Slovencev. Mnogi so bili trudni in naveličani vsega tega. Tudi splošno protislovensko vzdušje je pomagalo, da so se mnogi naši ljudje lažje odločali za umik.

Tudi Vi ste odšli in si v Avstraliji ustvarili družino, garali, šolali štiri otroke in videli, kako odrasčajo tudi že vnuki. Aktivno ste sodelovali v slovenskem klubu v Perthu. Nekajkrat ste še obiskali domače kraje in me večkrat vabili, naj bi prišel na obisk v Avstralijo. Ne vem, če se bom kdaj odločil. Mogoče zato, da bi na svoje oči videl mogočne limonovce, o katerih ste pripovedovali, da rasejo na vašem vrtu. A kaj, ko je na našem vedno toliko dela, da mu nisem kos, zlasti ne zdaj, ko je pomlad spet v deželi in zemlja kliče.

Naj končam torej te vrstice, ki jih je spodbudilo dogajanje ob uvodoma omenjeni obletnici! V metaforičnem rajskem vrtu, kjer so trte gotovo že vzmo povezane in so vrtovi v večnem cvetu, pozdravite vse sorodnike, ki jih je Oče že poklical k sebi. Pa kako dobro besedo prišepnite ta "pravemu" za Kršarjeve in vso "žlahto". Lep pozdrav!

Vaš nečak Marko Tavčar

S 3. STRANI

Sence nad oazo...

NERESNIČNE BATELLIJEVE IZJAVE

Sodeč po nekaterih Battelijevih izjavah, bi se ne dalo sklepati, da je slovenska manjšinska zaščita na taki visoki ravni.

Battelijeve izjave o domnevnem razpadu manjšinske zaščite v Sloveniji, o neugodni družbeni klimi na obali, o načrtnem brisanju italijanske identitete v Slovenski Istri ipd. so neresnične, neokusne in žaljive. Demantirajo jih vsak trenutek preverljiva dejstva o velikih naporih in dosežkih pri vzpostavljanju dvojezičnosti na vseh področjih življenja. Demantirajo jih tudi izjave številnih tujih predstavnikov, ki so slovenski sistem zaščite postavljali za vzor drugim. Očitke o neugodni družbeni klimi pa demantirajo raziskave ZRS Koper iz obdobja 2001-2002, ki govorijo o veliki strpnosti prebivalcev do italijanske manjšine in do priseljencev iz bivših jugoslovanskih republik.

Je bila javnost seznanjena z rezultati teh raziskav?

Rezultati so bili objavljeni v PN in Battelli jih prav dobro pozna. Verjetno se je tudi sam zavedel krivičnosti teh svojih očitkov in jih je kasneje začel nekoliko popravljati. Na javni tribuni v Piranu je npr. dejal (La Voce del popolo, 16.2.2004), "da se tukaj na obali Italijani počutijo kot doma..." Vendar, je še pristavil, "da to živo izkustvo sožitja, ki je prisotno v treh obalnih občinah, ni še prispelo v kolektivno zavest naroda." Vendar škoda je bila storjena in je ni bilo mogoče več popravljati.

STATISTIČNI OSIP MANJŠINE IN OZADJA

Statistični osip manjšine pri zadnjem popisu prebivalstva je bil vendarle neprijeten dogodek za Slovenijo.

Strinjam se, saj je iznenadil tudi mnoge izmed nas, ki smo se razveselili revitalizacije manjšine ob popisu 1991. leta. Bila pa je kampanja, ki so jo predstavniki manjšine in Italije zagnali proti slovenskim oblastem kot domnevno glavnim krivcem osipa, absurda in več razlogov. Prvič, ker obstajajo verodostojne raziskave in študije, da povzročajo največjo škodo manjšini mešani zakoni, v katerih živi v Istri okrog 80% manjšincev. Drugič je treba povedati, da je v zakonih vse manj otrok in se z ostalo družbo vred tudi manjšina samo krči, kar so pokazali tudi rezultati popisa, saj je bil zabeležen največji osip prav pri mladih. Bilo je tudi nekaj sprememb v metodološkem pristopu k popisu, ki so tudi v določeni meri vplivali na osip. In, ne nazadnje, je raziskava javnega mnenja na velikem vzorcu znotraj manjšinske populacije v Izoli pokazala, da največ vprašanih meni, da so pri osipu zatajili "italijani fasulli" oz. namišljeni Italijani t.j. tisti, ki so se vpisovali v UI iz osebnih interesov. Kar bi lahko pomenilo, če sem nekoliko zloben, da je bil morda bolj problematičen popis iz leta 1991 kot sedanj. Vse to opozarja na kompleksnost in skrajno občutljivost problematike in je tako nedopustno z vsemi topovi streljati na nekoga, ki je za osip mogoče najmanj kriv. Pa še to, slovenska manjšina na Hrvaškem je pri zadnjem popisu doživela še večji osip kot italijanska v Sloveniji (z okrog 2800 na 2000 duš), pa ni nihče zganjal cirkusa okrog tega.

Ali ima, ob vseh teh polemikah in sporih, sploh še smisel prešteti manjšine?

Mislim, da ne, in sem to ničkolikokrat že javno povedal. Kajti ob nezaustavljivih asimilacijskih trendih je popis neke vrste travma za manjšino, ki bi se ji lahko izognili. Ne glede na to, da pa je bil popis 1991. leta s svojimi pozitivnimi rezultati za italijansko manjšino v Istri spodbuda in vir večje samozavesti.

VELIKI SPOR MED UPT IN UI Velike pozornosti je v knjigi deležen tudi spor med UPT in UI.

Seveda, saj je šlo za enega osrednjih dogodkov znotraj manjšinske skupnosti v Istri v zadnjih letih. Ko so namreč v UPT prevladali desničarski jurišniki, so po dolgotrajnih sporih z UI v pravi pučistični maniri dobesedno planili nad Unijo, poskušali zrušiti njeno vodstvo, razbiti manjšinsko organizacijo in se postaviti na čelo manjšinske organizacije, da bi tako lažje uresničevali svoje revanšistične načrte v Istri.

Jim je to uspelo?

Le delno in to z ustanovitvijo nove manjšinske organizacije v Pulju (ALIDA), ki UI prehitava po desni. Dlje od tega akcija ni segla, ker so se vsi skupaj (tržaški desničarji, manjšina in matica Italija) začeli zavedati, da jim ta razbijaška akcija vsem samo škoduje.

Zakaj pa so se pri tem tako surovo pognali na vodstvo UI?

Slednje, čeprav v zadnjem obdobju militantno in neprijazno do dveh krušnih držav, jim ni bilo dovolj dobro takšno, kot je bilo. Po objavljenih informacijah sodeč, je tržaška desnica v teh prelomnih zgodovinskih trenutkih pričakovala od vodstva UI mnogo več, to je

odkrito sodelovanje pri načrtovani kninizaciji Istre, ker tega niso dobili, so ga bili pripravljani tudi pohoditi. Tako je ironija hotela, da je vodstvo UI najhujše udarce dobilo od tam, od koder jih je najmanj pričakovalo.

NAŠE OBMEJNE TRAVME ZNOTRAJ EZ

Kako vidiš to problematiko v kontekstu slovenskega vstopa v EZ?

Okrog tega si ne delam iluzij. Kot še niso mogli rešiti svojega spornega Gibraltarja Španci in Angleži, pa Irci in Angleži krvave Severne Irske, in kot se v EZ ni mogel še rešiti problem Provansalcev, Bretoncev, Baskov, Valežanov itn., tako tudi ne bo nihče prepričal italijanske desnice, da bi odnehala s svojimi aspiracijami po Istri in posegi vanjo. S tem križem bomo morali živeti kar naprej in iskati pri sebi dovolj pameti in moči, da se jih otepano.

Pa vendarle se znotraj te evropske dialektike dogajajo tudi mnoge pozitivne stvari.

Brez dvoma, in sem jih tudi sam zelo vesel. Italija npr. celo pod desničarsko vlado ne izsiljuje več Slovenije pri vstopanju v EZ. Še več, ta ista vlada je celo sprejela zakon o izplačilu odškodnine optantom, s čimer je izbila iz rok režiserjem napetosti ob meji njihov najmočnejši adut. Evropo po stoletju tragičnih vojnih izkušenj preveva duh sprave, sožitja in integracije. To vse, bolj kot kdaj prej, zbuja veliko upanje, kljub novi dozi pelina, ki smo jo dobili z dnevnim spominom. Demoni zla bi se vendarle morali enkrat umakniti v ozadje, da bi lahko svoje življenje zaživel naravno, sproščeno in neobremenjeno, tako kot nam narekuje srce.

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 2.4. DO 8.4.2003)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9, Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

- **Petek, 2. aprila** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni desert iz diskoteke 103. - Šopek narodnih viš. - Zborovski koticček. - Obvestila.

- **Ponedeljek, 5. aprila** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: zanimivosti in informacije.

- **Torek, 6. aprila** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

- **Sreda, 7. aprila** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Križev pot primorskih Slovencev pod fašizmom. - Izbor melodij.

- **Četrtek, 8. aprila** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

POPRAVEK

V 11. št. Novega glasa se je v rubriko Za naš jezik (str. 6) vrnila smiselna napaka. Na začetku predzadnjega odstavka je pravilna besedna zveza jezikovna ksenofilija in ne jezikovna ksenofobija. Za pomoto se opravičujemo. (Ured.)

V petek, 26. marca, v prostorih Zadružne kraške banke 15. Primorski slovenistični dnevi o Kosovelu in Rebuli

Letošnji Primorski slovenistični dnevi so potekali v prostorih Zadružne kraške banke na Opčinah v petek, 26. marca. Kakor je v svojem pozdravnem nagovoru dejala predsednica zamejskega slavističnega društva Lojzka Bratuž, jih letno prirejajo tri obmejna slavistična društva, in sicer izmenično Nova Gorica, Koper in Trst-Gorica-Videm v sodelovanju z Zavodom za šolstvo Republike Slovenije. Poudarila je dolgoletno plodno sodelovanje med omenjenimi društvi in zaželela, da bi se po vstopu Slovenije v Evropsko unijo še okrepilo. Vsakoletna tematika slovenističnega posveta se obvezno navezuje na primorsko ustvarjalnost in problematiko, letos na 100-letnico Kosovelovega in 80-letnico Rebulovega rojstva. Številne udeležence - med njimi je bilo veliko dijakov tržaških višjih šol - je nato v imenu Slovenske akademije

znanosti in umetnosti pozdravil njen podpredsednik Kajetan Gantar, tudi sam predavatelj na petkovem posvetu. Pred začetkom so se prisotni z nekaj trenutki zbranosti spomnili meseca januarja preminulega zaslužnega profesorja Martina Jevnikarja, nestorja primorskih slovenistov.

V dopoldanskem delu so se zvrstili trije referati v zvezi s Srečkom Kosovelom in pet v zvezi z Alojzom Rebulom.

V svojem zahtevnem in poglobljenem prispevku h Kosovelu po drugi poti je Boris Paternu nanizal vrsto novih interpretacij in pogledov na Kosovela kot literarnega modernista. Miran Košuta je osvetlil Kosovelovo sodelovanje in prijateljstvo z mladim italijanskim intelektualcem Carlom Curciom, njuno korespondenco in osebna srečanja. S pesnikovo pomočjo je Curcio spoznal slovensko kulturo in se poglubil v sloven-

sko nacionalno vprašanje. Danica Filipčič je obravnavala sončne in senčne strani šolskega podajanja Kosovelove lirike.

Drugi sklop predavanj je bil posvečen Rebulovemu literarnemu delu. Marija Pirječev je razpravljala o pisateljevi duhovni poti k Smislu, pri čemer je analizirala celotni njegov opus od začetnih novel do romana Maranatha. Kajetan Gantar je prikazal vlogo antike v Rebulovem osebno intelektualnem razvoju in v literarnem opusu. Poudaril je tri dominante v njegovem pisanju: antika, krščanstvo, slovenstvo ter prikazal delež antike v romanu V Sibilinem vetru in bogastvo grških prvin v Rebulovem delu. O biblijskih in mitoloških temah v Rebulovem opusu je govoril Igor Škamperle. Dotaknil se je teofaničnega pojmovanja, vloge človeka, naroda in zgodovine ter

poudaril še druge aspekte. Jože Horvat je v zvezi z Rebulovimi dnevnikmi poudaril dva vidika. Kot prvi primer je navedel ameriške dnevnikarje, zlasti Vrt bogov - mozaik opisov narave, življenjskih usod slovenskih izseljencev, razmišljanj o slovenstvu, kulturi itn., kot drugi primer pa krajše, lapidarne dnevniške zapise v Zvonu in drugje, ki se razlikujejo od literarno oblikovanih besedil. Nada Džukič je analizirala psihološke prvine v Rebulovi novelistiki in je kot primer navedla mladostno novelo Votel je Kras, in sicer v zvezi z vprašanjem življenja in smrti.

V popoldanskem delu smo poslušali tri referate, namenjene recepciji slovenske književnosti v tujem svetu in o njenem prevajanju. Zoltan Jan je razmišljal o tem in posebej o usodi Kosovelove poezije. Ugotavljal je, da je bilo bronamernih poskusov veliko, da pa niti Slovincem naklonjeni italijanski intelek-

FOTO KROMA

tualci ob raznih priložnostih slovenskih avtorjev niti ne omenjajo. Upravičeni pesimizem je kot rdeča nit prišel do izraza tudi v referatu Diomire Fabjan Bajc. Skoraj neverjetna zgodba o usodi njenega prevoda Rebulovega romana v Sibilinem vetru je potrdila, da pri velikih italijanskih založbah ni poti od besed do dejanj, saj je prevod končno izdala slovenska tržaška založba, kupovali pa so ga večinoma Slovenci. Fabjanova je opozorila na posebne težave pri prevajanju in zlasti na problem lastnih

imen. Vrsto enajstih referatov je sklenil nastop Jolke Milič, ki je v duhovitem tonu govorila o svojih prevajalskih izkušnjah nasploh in posebej o Kosovelu, odgovarjala je na očitjanja in navajala znane polemike. Tudi iz njenega izvajanja je bilo razvidno, da je vsako prevajanje silno težko in odgovorno delo.

Vsi predavatelji so na posvetu podali svoje izsledke in poglede v strnjeni obliki. Prireditelji upajo, da bodo njihove prispevke lahko objavili v celoti.

Andrej Bratuž

Dušan Rogelj PISMO IZ PRESTOLNICE

AFRIKA V MOJEM MESTU

Morda ne boste verjeli, ampak je res, da bo slovenska prestolnica skoraj štiri mesece utripala v ritmih zahodne Afrike. Cankarjev dom se je s programsko odločitvijo, da nam vsako leto približe predstavi eno od daljnih kultur, tokrat zavezal državam ob reki Niger oziroma ob polmesecu, ki ga ta reka riše.

Dogodkov je največ v priloži, razstava sodobne afriške umetnosti v Galeriji CD pa bo esprit Črne celine podaljšala kar do 18. julija. Prva ambasadorica zahodnoafriške kulture je plesna skupina Salia ni Seydou iz Burkine Faso, ki je s subtilno, skoraj eterično predstavo Poziv tudi odprla festival.

Videli smo tri nastope izjemnih plesalcev, katerim je gibanje narekovala živa glasba štirih izvajalcev - njihov nastop ni bil samo informacija o afriškem sodobnem plesu, ampak izbor iz najboljšega, kar se na tem področju danes ponuja.

Prav v teh dneh je v Cankarjevem domu živahno klubsko dogajanje, ki obsega predvsem literarne in humanistične prireditve. Osrednja literarna gosta sta nigerijski pesniški velikan, teoretik in esejist dr. Niyi Osundare, ter Amma Darko, pisateljica iz Gane. Cenjenima književnikoma so pripravili vrsto branj, predavanj in pesniških večerov, Cankarjeva založba in založba Sanje pa sta pripravili prevoda njunih del. Na okroglih mizah so se afriški

gostje v dialogu s slovenskimi kolegi dotaknili vprašanj založništva afriških knjig in položaja afriške književnosti nekdanj in danes, organizatorji pa so pripravili tudi odkrit pogovor o blišču in bedi nekaterih humanitarnih organizacij, ki v afriških misijah ne opravljajo samo humanitarne dela. O tem naj bi odkrito spregovoril gospod Alex de Waal, direktor organizacije Justice Africa in avtor zelo odmevnih knjig o kršenju človekovih pravic v Afriki, slovenski javnosti pa znan kot človek, ki je rešil Toma Križnarja iz etiopskih zaporov.

Veliko delo v okviru tega projekta sta opravili dr. afrikanistike Nataša Hrastnik in Sonja Porle, ko sta najprej evidentirali, potem pa razstavili vse doslej v slovenščino pre-

1.-3. april

vedene afriške knjige ter knjige avtorjev, ki so pisali o Afriki. Razstava z naslovom Afrika pri nas doma je na ogled do 18. aprila.

Štiri glasbene prireditve, ki predstavljajo neke vrste mali festival v okviru velikega, bodo gostujoči iz treh držav, Gvineje, Senegala in Gvineje Bissau izvedli v prvih treh dneh aprila. Programski vodja se je načrtno osredotočil na tradicionalno glasbi-

lo kora, tako med izbranimi glasbeniki ljubitelji lahko pozdravimo skladatelja in prvaka med izvajalci kore, Djeleja Mouso Diawaro. Filmski program se bo proti Afriki obrnil med 13. in 18. aprilom; ljubitelji filma si bodo lahko ogledali šest stvaritev znanih afriških režiserjev iz Malija in Senegala. Širši izbor je opravil vodja afriškega filmskega festivala, ki je vsakega oktobra tudi posebni programski

del londonskega filmskega festivala, Keith Shiri.

Če vas pot in želja, da si ogledate katero od prireditvev, zaneseta v Cankarjev dom, pa se nikakor ne pozabite spustiti v 2. preddverje, kjer je Sonja Porle, velika zaljubljenka v Afriko, razstavila svoje fotografije, ki jih je poslikala v Gani, ter afriških igrač, ki jih izdelujejo otroci iz najrazličnejših odpadkov in lahko obdeljivih surovin. Igrače utelešajo to, kar otroci vidijo, hočejo razumeti in po čemer nemara hrepenijo. Ponujajo nam veliko priložnost, da se z občudovanjem in spoštovanjem ozremo v kraje, od koder prihajajo.

Za več podatkov in natančen program prireditvev pa si pomagajte s spletom: www.cd-cc.si

Mladinska knjiga

Velika knjiga o Evropi

V Centru Evropa v Ljubljani so minuli teden predstavili knjigo z naslovom **Evropa, naša preteklost in sedanost**.

Če hočemo biti natančnejši, bomo zapisali, da je bila predstavitev velike knjige o Evropi, ki prihaja na slovenski trg ob pravem času, točno na stoti rojstni dan enega največjih slovenskih Evropejcev minulega stoletja, pesnika Srečka Kosovela. Že samo to dejstvo je lahko za izjemno lepo knjigo o Evropi dober obet, saj je Srečko Kosovel stal trdno zasidran v slovenskem jeziku in slovenskem narodu, a je obenem sanjal o Parizu in pisal o Evropi. Vse te lastnosti pesnika Srečka Kosovela bodo še kako potrebne, da bo v Evropski uniji slovenski narod dostojanstveno polnopraven član velike družine evropskih držav.

V Centru Evropa so sodelavci pri zahtevnem projektu knjige **Evropa, naša preteklost in sedanost** - urednika Andrej Gogala in Martin Ivanič ter svetovalec pri službi slovenske vlade za evropske zadeve Uroš Vajgl - ki je izšla pri založbi Mladinska knjiga, predstavili svoje bogato, zahtevno delo in tudi na kratko orisali vsebino knjige. Kot je ob tem dejal urednik Martin Ivanič, je knjiga "zelo priročniška" ter napisana v slogu, ki je bolj "sočen" kot pri drugih podobnih knjigah, v katerih se skuša na slikovit in pregleden način prikazati zahtevne celote.

Po besedah urednika Andreja Gogale gre glede knjige **Evropa, naša preteklost in sedanost** za prevod in predelavo nemškega izvornika, ki ga je napisala nemška politologinja Martina Boden,

FOTO JMP

pri čemer pa so pri Mladinski knjigi slovensko izdajo posebej priredili slovenskim bralcem in tudi posodobili nekatere zastarele podatke.

Martin Ivanič, ki je poskrbel za natančnejšo predstavitev držav nekdanje Jugoslavije v knjigi - po njegovem mnenju so bile te v nemškem izvorniku dokaj površno opisane -, je na tiskovni konferenci v centru Evropa dejal, da knjiga opisuje tudi globoko in aktivno usidranost Slo-

vencev v Evropi in pri tem izpostavil sicer danes že dobro poznano neprepoznavnost Slovenije v tujini.

V osrednjem delu knjige bo bralec našel opise 45 evropskih držav, ki so zaradi lažjega iskanja razvrščene po abecednem redu. Posebni prispevki obravnavajo nacionalno ali regionalno pomembne dogodke in obdobja. Vsaka evropska država je pri tem predstavljena posamezno; tematski zemljevi-

di, časovne preglednice, članki o ključnih temah, biografije pomembnih osebnosti in bogato slikovno gradivo so dodani osnovnemu besedilu.

Jasno je, da so pri Mladinski knjigi posebno pozornost posvetili Sloveniji in je tudi zato zapis o slovenski državi drugačen kot v izvorniku. Pri posameznih državah je v knjigi predstavljen tudi po en državnik, za Slovenijo sta dva in sicer Kučan in Drnovšek.

Mali leksikon Evropske unije v zadnjem poglavju knjige našteva in pojasnjuje institucije ter mehanizme Evropske unije. Evropski leksikon seznanja z ustanovami, organizacijami in mehanizmi sodobne Evrope, zlasti Evropske unije, in bralcu pojasnjuje, kako delujejo.

Trinajst tematskih zemljevidov v zgodovinskem pregledu ponazarja spremembe na celini in predstavlja najpomembnejša obdobja v zgo-

dovini posameznih evropskih držav in geopolitičnem preoblikovanju območij v Evropi. Podoba velike knjige o Evropi zaokrožajo predstavitev izjemnih osebnosti in navedki iz dokumentov in knjig, shematski prikazi in barvne fotografije.

Evropa, naša preteklost in sedanost je knjiga o Evropi, ki skuša na pregleden, živ in sodoben način bralcu nuditi najosnovnejše podatke o Stari celini, mu osvetli tudi sedanje dogajanje v Evropi, s svojimi kratkimi in dobro napisanimi zgodovinskimi pregledi posameznih držav pa mu tudi sporoča, koliko gorja in trpljenja je bilo potrebnega, da so se evropski narodi in evropske države končno le začeli pogovarjati in snovati svoj sedanji skupni dom - Evropsko unijo.

Prav gotovo je to knjiga, ki prihaja na slovenski knjižni trg ob pravem času.

S. T. STRANI

"Evropa je danes..."

Osrednja državna slovesnost ob stoletnici rojstva Srečka Kosovela, ki jo je z neposrednim televizijskim prenosom spremljala tudi državna televizija, se je pričela ob 20. uri v veliki dvorani Kosovelovega doma. Zbrane je nagovoril predsednik državnega zbora Borut Pahor. Predsednik slovenskega parlamenta je v svojem posegu med drugim dejal, da je Evropa, ki se je Kosovelu v njegovem času zdela mrtva, danes vsekakor svet upanja, kot ena od dolžnosti naše in prihodnjih generacij. "Zdaj je čas, ki zahteva pogled na naše slovenske in naše evropske nove horizonte. Da bi videli prihodnost vsestransko razvite Slovenije v, domnevam, jutri še bolj povezani Evropi, moramo malo bolj pogledati samo čez vsakodnevne in aktualne probleme," je še dodal in poudaril, da je treba aktualne rešitve vpeti v nek dolgoročen načrt. V zvezi s tem je predsednik Pahor še povedal, da se je Kosovel na svoj čudoviti umetniški način zavijtel daleč čez povprečnost svojega časa in je še danes metafora naravnost divje ustvarjalnosti in odličnosti, zato bi ga lahko vzeli

za zgled. Še posebej zato, ker tudi pri velikih temah ni spregledal človeka. Ob zaključku govora je Pahor izrazil še pričanje, da bi morali tudi pri vseh velikopoteznih načrtih videti najprej človeka, posameznika, osebnost, ki ima vso pravico do različnosti. Sledila je nato premiera gledališkega konsa Mirana Košute in Marka Sosiča "Jaz slutim toliko lepote..." v režiji Marka Sosiča. Predstavo so odigrali Rafael Vončina in Boris Ostan, ki sta poosebljala dva Kosovelova jaza, svetlejšo in temnejšo plat pesnikove osebnosti, Lučka Počkaj, ki je predstavljala vse ženske like, ki so Kosovelu v kratkem življenju zaznamovali, Darko Komac, ki je igral vlogo berača, v katerem je videti pesnikovo prizadevanje za položaj izrinjenih. Predstava se je pričela z videoposnetkom, ki je prikazoval pesniku priljubljeni kraški svet. Vizualni vložek je dopolnjevalo pismo, ki ga je Matjaž Kmecl naslovil Srečku Kosovelu. Glasbeno kuliso je oblikoval Aldo Kumar, nežni glas Irene Yebuah pa je gledališki kons še toliko bolj obogatil.

Po zaključku slovesnosti se je dogajanje preselilo v športno dvorano v Sežani, kjer je nato sledil koncert Magnifica z gostjo Anjo Bukovec.

Dokumentarec o Pavletu Merkuju

"Ali sijaj, sijaj sončece"

Na deželnem sedežu RAI v Trstu so v četrtek, 25. marca, predstavili petdesetminutni dokumentarni film o slavistu, raziskovalcu jezika in navad, predvsem pa glasbenega izročila Terške in Rezijske doline, predvsem pa o glasbeniku in akademiku dr. Pavletu Merkuju, ki mu je scenaristka in režiserka filma Loredana Gec dala naslov *Ali sijaj, sijaj sončece*, in to po morda najbolj znani skladbi tržaškega glasbenika.

Predstavitve v majhni dvorani je bila dogodek zase, saj je tržaški glasbenik pozdravil prav vsakega od navzočih in se vsakemu posebej zahvalil, da je prišel na ogled lepega in odlično narejenega dokumentarnega filma, pri katerem so sodelovali snemalec Andrea Sivini, montažer Edi Pinesich ter igralec Aleš Valič, če omenimo samo najvažnejše.

Pred začetkom projekcije so o filmu in njegovi pripravi spregovorili direktor deželnega sedeža RAI Roberto Collini, ki je dejal, da "je dvorana premajhna za tako velikega človeka, kot je Pavle

FOTO JMP

Merku; vodja slovenskih programov RAI Nataša Sosič, ki je izrazila veselje nad projektom, in seveda urednica RAI ter režiserka, gotovo najbolj zaslužna za film, Loredana Gec, ki ni mogla skrivati ne treme in ne veselja, končno je šlo le za njeni ognjeni krst v dokumentarnem filmu in končno le za zajeten in zahteven projekt, ki ga je z veseljem, ljubeznijo in veliko mero znanja odlično opravila.

O dokumentarnem filmu o našem slavistu in glasbe-

niku samo to, da je narejen odlično, da prihaja ob pravem času, ker nam predstavlja Pavleta Merkuja skozi njegovo glasbo, ljubezen do jezika in lepega in skozi oči njegovih sodobnikov in sodelavcev, prijateljev, glasbenikov in slavistov. Muzikologinja Luisa Antoni je režiserki odlično pomagala pri izboru glasbe, snemalec Andrea Sivini je svoje delo opravil profesionalno dobro, montaža je zgledna, nemoteča.

Petdesetminutni film nam

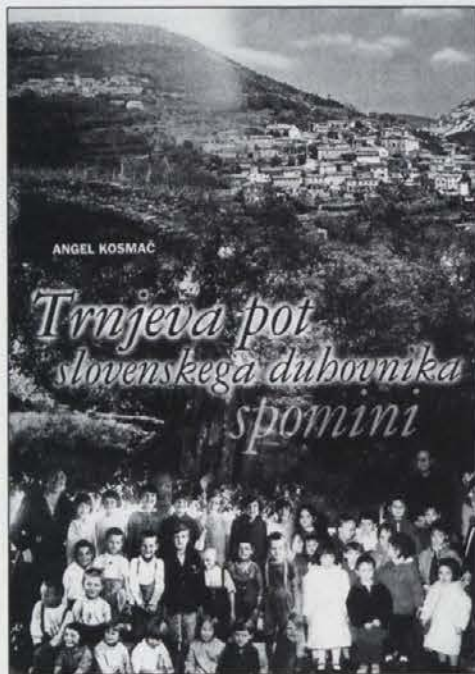
prikaže Pavleta Merkuja takšnega, kakršen je: zavezan jeziku, glasbi in sočloveku in njegove besede v filmu, da "na stara leta išče sonce, so kot balzam v današnji razcefrani družbi. Ironija glasbenika, da je pogojen od sonca in ga luna nosi, je lepa.

Izjemno lepo in pošteno, pristrčno se je ob koncu projekcije filma Pavle Merku zahvalil prisotnim in predvsem pa vsem tistim, ki so pripomogli k realizaciji filma: "Predvsem sem zadovoljen zato, ker je film nastal, zato, ker ni rečeno, da bi ta film morali narediti, saj je mnogo naših zaslužnih ljudi odšlo v večnost, ne da bi se jim kdorkoli poklonil, ne da bi doživeli tako lep film o sebi, kot sem ga jaz.. Hvala vsem in še enkrat ponavljam, da sem vesel!

Med prijatelji, med katerimi je bilo veliko glasbenikov, slavistov, a tudi nekdanjih radijskih kolegov Pavleta Merkuja, smo opazili tudi direktorico Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Jadranko Šturm Kocjan, predvsem pa veliko italijanskih in slovenskih prijateljev velikega Tržačana.

JUP

Ricmanje / Spomini g. Angela Kosmača

Trnova pot slovenskega duhovnika

mu v Ricmanjih ob prazniku sv. Jožefa.

"Želim si, da bi ti bolj osebni spomini preproste duhovnika na slovenskih tleh le prispevali svoj delček k duhovni in kulturni rasti našega človeka v času splošnega razvrednotenja starih pravil življenja". Neutrudni g. Kosmač polagatorej dragocen kamen-

"Ne domišljam si, da bodo moji spomini komu kaj koristili in kaj novega sporočili generacijam, ki prihajajo za nami. Lahko pa pomenijo skromen prispevek za razmišljanje ljudem dobre volje. To ne bo knjiga zgodovine, saj marsikje ne bodo omenjeni ne kraji in ne ljudje. Morda bo le kratka ter iskrena življenjska izpoved slovenskega duhovnika sredi 20. stoletja in pogled na prehojeno pot, včasih med nevarnimi čerami totalitarnih režimov in ljudi, ki so krojili usodo Cerkev in Narodu". Tako, sicer daleč preskromno, ricmanjski župnik g. Angel Kosmač v spremni besedi svoji zadnji knjigi *Trnjeva pot slovenskega duhovnika* (izšla je pri tržaški založbi Mladika), ki so jo predstavili v Baragovem do-

ček na mozaik zgodovine naših krajev. Obsežno delo, ki zajema - tako na predstavitvi prof. Robert Petaros - značilne dogodke iz avtorjevega življenja od najnežnejših otroških let do današnjih dni. Knjiga je izpoved slovenskega duhovnika sredi nepopisno tragičnega in razburkanega prejšnjega stoletja in pogled na prehojeno pot v obdobju krutih totalitarnih režimov.

Glasbeno kuliso srečanja je dovršeno oblikoval ženski pevski zbor Prosek-Kontovel pod vodstvom Marka Štoke, ob predstavitvi prof. Petarosa pa je nekaj odlomkov prebral prof. Marijan Kravos. Na koncu je spregovoril tudi avtor, ki je pojasnil, kaj je bilo vodilo njegovemu pisanju, namreč Pesnikovi verzi Edinost, sreča, sprava...

Finžgarjev dom na Opčinah

Primorski križev pot

Jože Faganel, Matejka Maver in Matija Remše so v soboto, 27. marca, v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah predstavili svojo knjizico, ki je pravkar izšla pri Celjski Mohorjevi družbi. *Meni pojejo fantje, meni pojejo!* je naslov publikacije, ki je nastala po besednih mojstrovinah tržaškega pisatelja Borisa Pahorja in goriske pesnice Ljubke Šorli (1910-1993). *Novela Rože za gobavca* je presunljivo spremljanje mučeniške usode Lojzeta Bratuža (1902-1937), pevodje, skladatelja, ljubečega moža in očeta še ne triletne Lojzke ter dva meseca in pol starega Andreja, ki je "zakrivil" le to, da je v najhujšem obdobju primorske zgodovine "z mladino Bogu hvalo pel" v svojem jeziku. Križev pot moža Lojzeta je žena prelila v verze, ki opisujejo Kristusovo trpljenje, v katerih je čutili njeno

podoživljanje in globoko sprejemanje Bratuževe kalvarije.

Tenkočutna zamisel o vzporejanju obeh literarnih del je Matejka Maver, voditeljica Tečajev lepe govornice, ki jih že vrsto let prireja Radijski oder, prvič uresničila pred Veliko nočjo 2000, ko je za takratne tečajnike sestavila scenarij za meditativni recital *Ecce homo*, ki je letos po zaslugi celjske založbe doživel tiskano izdajo. Da bi bila Bratuževa tragedija popolno uokvirjena, je urednik izvirnemu jedru dodal še dokumentarno gradivo: tri pisma (zadnji dve sta prvič objavljeni), ki jih je Ljubka Šorli napisala v letih 1937-38 oz. prejela leta 1944, Bratužev in njen življenjepis, dva soneta in Magistrale iz sonetnega venca Ti in jaz in tri leta življenja ter fotografije iz družinskega arhiva njenih otrok.

Postna knjiga je nastala z

FOTO KROMA

namenom, da približa osrednjim slovenskim bralcem uso do primorskih družin, nad katerimi se je zgrnil plaz fašističnega nasilja, je dejal dr. Faganel, hkrati pa za spodbudo, da bi se taki nastopi, kot je bil tisti izpred štirih let, pripravi katerega je sam sodeloval, pojavljali že na drugih koncih slovenske zemlje. Dr. Remše je med drugim poudaril, da želijo te strani opomniti na -izme, ki se vedno znova nevarno prebujajo, ker "Evropa ne

črpa korenin od tam, kjer so vrasčene, t.j. iz Oznanila: bodi človek človeku brat."

Večer je sklenil nastop igralcev Radijskega odra, ki so podali nekaj pretresljivih proznih in verzih utrinkov. Pesmi, ki jih je uglasbil sam Bratuž, pa je, podobno kot že 9. aprila 2000, pod vodstvom Janka Bana, zapel Mešani pevski zbor sv. Jernej, za orgelsko spremljavo je poskrbela Martina Feri.

AL

Kulturni dom / Občni zbor

Društvo Slovensko gledališče o svoji prihodnosti

V upravni svet Društva slovensko gledališče so bili na občnem zboru društva, ki je potekalo v prostorih Kulturnega doma v četrtek, 25. marca, izvoljeni Larissa Borghese, Marina Cernetig, Marij Maver, Ace Mermolja, Janez Povše, Tatjana Turco in Igor Tuta. V nadzornem odboru pa bodo sedeli Iva Koršič, Edvin Švab in Dorica Kreševič; razsodišče pa bodo sestavljali Drago Štoka, Damjan Pavlin, Filibert Benedetič, Stanka Hrovatin in Viljem Černo. Tako bo namreč sestavljeno novo vodstvo društva Slovensko

FOTO KROMA

gledališče, katerega pravilnik predvideva, da ima v skupščini Slovenskega stalnega gle-

dališča večino. Občni zbor, ki ga je vodil predsednik društva Igor Tuta, je izpolnil vse točke,

ki so bile na dnevnem redu. Najprej je Tuta počastil spomin preminulega ustanovnega člana Petra Sancina, nato pa je v svojem poročilu celovito orisal položaj, stiske in nadaljnje smernice, katerim bo društvo sledilo. Predsednik upravnega sveta SSG Filibert Benedetič pa se je poglabil v finančno stvarnost naše ustanove, ki kljub težavam ima dobre možnosti, da razreši še vedno odprta ključna vprašanja.

Posebno razgibana in pestra je bila razprava, med katero so člani Društva Slovensko gledališče podali osebne iztočnice ter veliko raznolikih pogledov na delovanje društva in SSG, pri čemer je bilo veliko poudarka na razmerju med profesionalnim in amaterskim gledališčem.

Gledališče Verdi

Expo se je predstavil v Trstu

V tržaškem opernem gledališču Verdi je bilo v ponedeljek, 22. marca, nadvse slovesno - vsaj tako je bilo videti -, saj so glavni pokrovitelji tržaške kandidature za Expo 2008 končno seznanili mestno javnost o dobrih možnostih, ki ga Trst ima kot možni kandidat. Obenem so posegi govornikov skušati orisati tudi raznolike razvojne perspektive, ki bi se Trstu in širši okolici lahko obetale v primeru zmage nad ostalima tekmečema, Saragozjo in Solunom.

Za mizo na gledališkem odru so sedeli predsednik tržaške trgovinske zbornice Antonio Paoletti, tržaški župan Roberto Dipiazza, predsednik tržaške pokrajine Fabio Scoccimarro, predsednik deželne vlade Riccardo Illy, predsednik družbe TriestExpo Challenge 2008 Fabio Assanti in komisar tržaške pristaniške oblasti Vincenzo Mucci. Poleg omenjenih govornikov je posegel tudi ravnatelj spomeniškega varstva Franco Bocchieri in poudaril podporo tržaški kandidaturi s strani Ministrstva za kulturne dobrine.

Predstavitve Expoja se je začela z video posnetkom, ki je nakazal kraj, na katerem naj bi se tržaška manifestacija odvijala, to je območje starega pristanišča. Posegi predavateljev, ki so si naglo sledili, so soglasno nakazovali slemne možnosti, ki jih Trst ima za zmago. Vsi so namreč izhajali tudi iz dejstva, da bi Expo v Trstu ne predstavljal le neke zaključene manifestacije, ki bi bila sama vsekakor pomembna, a na določeno obdobje, zaokroženo kulturno srečanje; torej nekaj več. "Expo je lahko povod za preu-

reditev območja starega pristanišča, ki bi postalo po manifestaciji leta 2008 priljubljen in obljuden del mestnega središča", je dejal župan Dipiazza in opozoril tudi na lokacijo starega pristanišča v neposrednem mestnem središču, kar bi obiskovalcem Expoja omogočalo lažji dostop. Tržaška občina potemtakem zavzeto izdeluje v so-

dnjo, pri kateri bi znatnejši delež imeli kmetijski in civilski sektorji. Paoletti pa je podčrtal, da je podpora s strani Tržčanov tako pomembna kot prizadevanje krajevnih in državnih oblasti. Prav zato je Trgovinska zbornica pričela informativno in promocijsko kampanjo, da bi javnost seznanila o pomenu, ki ga Expo ima za našo stvarnost. Ni nak-

kandidaturi s strani Slovenije pomanjkljiv, saj se naša matična država ni včlanila v Mednarodni urad za razstave (BIE), ki dejansko izbira državo, ki bo Expo gostila. "Tržaške kandidature ni tako konkretno podprla", je zaključil predsednik pokrajine.

Komisar tržaške pristaniške oblasti Vincenzo Mucci pa se je poglobil v zgodovinski pomen starega pristanišča, ki je sicer potreben radikalne spremembe v luči Expoja, "vsekakor pa mora ohraniti duh svoje preteklosti". Dejavnosti, ki se tudi danes v njem odvijajo, bodo morale biti zato premeščene na ustrežnejša območja novega pristanišča.

Kot zadnja sta spregovorila še podtajnik Ministrstva za zunanje zadeve, Roberto Antonione, ki je dejal, da le z enotnim nastopanjem in prizadevanostjo tako s

FOTO KROMA

delovanju s pristaniško oblastjo načrte, ki bodo že med letom pripravljeni.

Besede predsednika Trgovinske zbornice Paoletti in Riccarda Illyja so se poglobile v pozitivne gospodarske vzvode, katerih bi bili deležni tako Trst kot celotno ozemlje F-Jk "predvsem v luči takrat že novo nastale schengenske Evrope", je pojasnil predsednik vlade F-Jk. "Učinki Expoja bi lahko preželi vse dežele evroregije, ki bi zajemala tako avstrijsko, slovensko in italijansko področje", je še dodal Illy, ki ni pozabil vključiti v bodoči evropski projekt tudi Hrvaško. Delokrog bi se tako razvil na področje, široko 150 km okrog našega mesta, ki bi postalo središče evroregije, kar bi v prvi vrsti pospešilo turistično in krajevno proizvo-

ljuje torej, da imajo najpomembnejše mestne športne ekipe natisnjene na dresih logos tržaške kandidature. "Odziv je čedalje vedno bolj vspodbuden", je mnenja Paoletti, ki v prvi vrsti vodi kampanjo za podporo tržaške kandidature.

Predsednik pokrajine Scoccimarro pa je občinstvu gledališča podal nekaj števil, da bi dodatno prepričal navzoče o pomembnosti Expoja. Manifestacija naj bi si ogledalo najmanj pet milijonov oseb, od petdeset do sto tisoč dnevno; Expo naj bi bil deležen 750 milijonov evrov investicij, kar bi tudi povečalo in ustvarilo nova številna delovna mesta. Čeprav bi Expo pozitivno vplival tudi na okolico onkraj meje, je bil po mnenju Scoccimarra doprinos tržaški

strani krajevnih dejavnikov kot tudi s podporo najvišjih državnih ustanov, bo mogoče prepričati komisarje BIE, da je Trst najboljša izbira za Expo 2008, saj nudi vse pogoje za uspeh manifestacije, in še predsednik družbe TrestExpo Challenge 2008 Fabio Assanti, ki se je s pomočjo video posnetkov poglobil v tehnične aspekte načrtov, ki bi morali korenito spremeniti podobo starega pristanišča.

Kaj bo torej s celovitim projektom Expo 2008, ki bo v primeru dobrega izteka postal drugi največji urbanistični poseg v Trstu po izgradnji Terezijanske četrti v 18. stoletju, bomo izvedeli šele decembra letos, ko bodo odgovorni urada BIE končno izbrali med tremi tekmeči.

Igor Gregori

Zbirka dnevnika Il Piccolo

Boris Pahor končno italijanskim bralcem

Da je Boris Pahor tržaški pisatelj, smo zamejci in rojaki onkraj meje dobro vedeli. Morda pa se bodo enkrat za vselej tega zavedeli tudi naši someščani italijanskega jezika, a vsaj tisti, ki si predstavljajo našo skupnost kot zgolj obrobni pojav tržaške zgodovinske in današnje stvarnosti.

Ze dalj časa namreč mestni dnevnik Il Piccolo ponuja enkrat tedensko bralce knjigo priznanega tržaškega avtorja. Someščani so si tako lahko ves ta čas polnili zasebno

Polna dvorana Narodnega doma v Trstu med Pahorjevim esejem o Srečku Kosovelu v petek, 19.3. letos

knjižnico z romani Sveva, Slataperja, Magrisa, Voghere in drugih piscev, ki so ponesli ugled mesta po Italiji in Evropi.

Na policah Tržčanov pa

bo odslej tudi roman Borisa Pahorja Vila ob jezeru, ki se v italijanskem prevodu, za katerega je poskrbel prof. Marija Kacin, glasi La villa sul lago. Roman je izšel že dalj-

nega leta 1953 in govori o ljubzenskem razmerju med arhitektom, ki je za seboj zapustil grozljivo izkušnjo nacističnega taborišča, in dekletom italijanskega jezika.

Njuni zgodbi pa stoji v ozadju začarano in skrivnostno ozadje Gardskega jezera.

Dan pred izidom knjige je sam Il Piccolo posvetil celo kulturno stran Pahorjevemu romanu in avtorju samemu.

Za dragoceni in kritično strokovni članek je poskrbel prof. Elvio Gagnini, docent italijanske književnosti na tržaški univerzi. Poleg izvlečka iz romana je na strani še zapis prof. Kacinove, ki je obudila ganljivo zgodbo iz pisateljevega življenja, ko je Pahorjeva sestra "iskala bra-

ta med mrtvimi na ulici Ghega." Ni ga našla, saj takrat je bil pisatelj že na vlaku, ki bi ga pripeljal v svet najskrivnostnejše človekove lastnosti: zla.

OBVESTILA

UDELEŽENCE POTOVANJA z Novim glasom v Španijo, Santiago in Kastilijo, ki bo od 20. do 28. aprila, naprošamo, da poravnajo celotne stroške potovanja najkasneje do 2. aprila.

V BARKOVLIJAH bo v ponedeljek, 5. aprila, ob 18. uri maša in ura molitve s križevim potom za duhovne poklice. Toplo vabljeni!

ČLANI in članice Slovenskih Vincencijevih konferenc na Tržaškem ponujajo na oljčno nedeljo pri cerkvenih vratih oljčne vejice v zameno za prostovoljne prispevke za reveže.

DAROVI

ZA NOVI glas Mitja Ozbič 5,00 €.

OB ROJSTNEM dnevu drage mame Marije Glavic - Slama daruje Magda 1.000,00 € za lačne otroke po svetu (za p. Saksido).

OB PRVI obletnici smrti naše predrage mame in none Pini darujejo vnuki ter Marta in Boži z družinama 110,00 € za misijone patra Ernesta Saksida.

ZA SLOVENSKO Vincencijevo konferenco v Trstu daruje N.N. 50,00 €.

V SPOMIN na Bruna Martellanija daruje N.M. 20,00 € za Slovensko Vincencijevo konferenco v Barkovljah.

ZA CERKEV v Bazovici v spomin na svoje pokojne Marija in Danica Marc 50,00 €.

ZA CERKEV v Bazovici v spomin na pokojno Karmelo Kapun : Vida in Amalija Renčelj: 20,00 €.

Na tržaški fakulteti je uspešno diplomirala iz komunikacijskih ved - RTV častnikarstva

JASNA LEGIŠA,

ki je glasbeni diplomati dodala še univerzitetno.

Mladi predsednici iskreno čestitajo

in ji želijo nadaljnjih uspehov

v življenju in pri delu

ČLANI CELLO&MUSIC

Cerkev in pravice narodnih manjšin

Ponedeljkov večer v Peterlinovi dvorani v Trstu bo 5. aprila posvečen srečanju z uglednim strokovnjakom za cerkveno pravo, dolgoletnim profesorjem na papeški univerzi Antonianum v Rimu, frančiškanskim patrom dr. Viktorjem Papežem, ki zdaj dela na Brezjah. Nedavno je v zbirki "belih priročnikov" Krožka za družbeno vprašanja Virgil Šček v Trstu izšla njegova knjiga Katoliška Cerkev o narodnih manjšinah, ki jo je Krožek izdal v sozaložbi s tržaško Mladiko. Gre za doslej najpopolnejšo zbirko cerkvenih dokumentov oz. njihovih odlomkov, ki govorijo o pravicah narodnih manjšin. V znatni meri jih je nalašč za to knjigo, ki šteje 240 strani, prevedel zaslužni profesor ljubljanske Teološke fakultete dr. Raško Valenčič. V priročniku pa sta še tehtna uvodna študija p. Papeža in daljša spremna beseda, ki jo je prispeval mariborski pomožni škof in predsednik slovenske komisije Pravičnost in mir dr. Anton Stres. Izdaja je posvečena 40-letnici okrožnice Janeza XXIII. Mir na zemlji, ki vsebuje znamenite točke o pravicah narodnih manjšin.

Ker gre za zadnji "ponedeljkov večer" pred Veliko nočjo, bo p. Papež razgovor o temeljnih človekovih in narodnih pravicah povezal s krščanskim velikonočnim oznanilom.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV IZ TRSTA in PEVSKO DRUŠTVO SVETI ANTON NOVI ter ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV - TRST, GORICA, VIDEM, ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE IZ GORICE in ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE

vabijo na zborovsko revijo

PRIMORSKA POJE 2004

v soboto, 3. aprila, ob 20.30

v Marjinem domu v ul. Risorta 3 v Trstu.

NASTOPILO BODO:

- MoPZ Srečko Kumar - Kojško
- MoPZ Lopar
- Ženska vokalna skupina Breginj
- MoPZ Sv. Nazarij - Koper
- DePZ Radost - Godovič
- MePZ Lipa - Šempas
- Goriški oktet Vrtnica - Nova Gorica

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV, KROŽEK ZA DRUŠBENO VPRAŠANJA VIRGIL ŠČEK in ZALOŽBA MLADIKO

vabijo v ponedeljek, 5. aprila,

v Peterlinovo dvorano v Ul. Donizetti 3 v Trstu na srečanje ob izidu novega "belega priročnika"

KATOLIŠKA CERKEV O NARODNIH MANJŠINAH

Sodeloval bo avtor, dolgoletni profesor cerkvenega prava na Antonianumu v Rimu p. Viktor Papež.

Začetek ob 20.30

Slovenska glasba v Evropi

Luisa Zanoncelli, ki je seminar koordinirala, je poudarila, da je zahodna civilizacija v krizi, saj se mora soočiti z novimi kulturami. "Zaradi zgodovinskih razlogov na tem področju ni bilo ne sodelovanja ne kulturne radovednosti". Čas pa je zrel, da se naredi korak naprej. Z zadovoljstvom je povedala, da bo videmska univerza zaradi zanimanja osebja v krakem priredila tečaj slovenščine.

V imenu SCGV Komel in njegovega ravnatelja Silvana Kerševana, duše posrečene zamisli, odsotnega zaradi smrti v družini, je prisotne pozdravil predsednik Saša Quinzi, nakar so prisotni stopili in medias res s poslušanjem Merkujevega madrigala, ki ga je na violončelo izvedel Aleksander Sluga.

Bruno Rossi, najpomembnejši založnik glasbenih del v deželi (Pizzicato) in odlični poznavalec slovenske glasbe, je jasno in izčrpno podal zgodovinski oris od prvih zametkov slovenske glasbe do sodobnosti. Iz njegovih besed je izšlo, da je slovenska glasba od vsega začetka zelo slovenska in obenem zelo evropska, čeprav se ni uveljavila v repertoarjih širšega kulturnega prostora. Že v 15. in 16. stoletju se je marsikateri slovenski glasbenik uveljavil tudi na evropskih dvorih. Sijajen primer je Jacobus Gallus, "univerzalno poznan avtor"; rodil se je v Ribnici, umrl v Pragi, vplival pa je celo na Händlovo in Bachovo glasbo. Pomembni mejniki so nato bili ustanovitev Academie Philharmonorum leta 1701, nato cecilijansko gibanje. Največjo dobo pa so zaznamovale številne ključne osebnosti, kakor npr. A. Förster, B. Ipavec, A. Lajovic, E. Adamič in J. Ravnik; v prejšnjem stoletju pa so zaorali globoko ledino Lucijan M. Škerjanc, Blaž Arnez, Marij Kogoj, Uroš Krek, Slavko Osterc, Primož

Ramovš, Marjan Lipovšek in drugi.

Julijan Strajnar, raziskovalec in skladatelj, je z veliko ljubeznijo spregovoril o slovenski ljudski glasbi. "Naši predniki so že v 6.-7. stoletju razločevali med govorno in peto besedo." Skozi zgodovino se je ta glasba prenašala po rodovih ("To je glasba, ki je ne učijo v nobeni šoli") in je ohranila nekatere značilnosti: vedno je večglasna, skoraj izključno v durovi lestvici, ritem je prost, poje pa se na glas. Vsak izvajalec-pevec je hkrati avtor petja, saj ustvarjalno improvizira, in vendar se ohranja harmonična celota. Slišali smo tudi posnetke primerov od monodije do šestglasnega petja, pa tudi primere ljudske instrumentalne glasbe in pritrkovanja.

Posebno zanimiv je bil poseg slavista, raziskovalca, akademika in skladatelja **Pavleta Merkuja**, ki je govoril o ljud-

Bruno Rossi

živa tradicija. To je glasba, ki izgubi svoj pomen na koncertnih odrih. Skladatelji pa, ki ujamejo in spoštujejo njen duh, lahko uporabljajo njene module in ritme ter "vračajo" sodobnikom zgodovinski spomin.

Izviran raziskovalec tržaškega rodu **Pier Paolo Sancin** je predaval o pevskih tekmovanjih v Škedenju v začetku 20. stoletja. Vas, dovolj oddaljena od Trsta, je bila tedaj živo središče, kjer so v prvem desetletju potekala svojevrstna pevška tekmovanja ob božičnem času, nekaka družabna srečanja z igrami za otroke in odrasle (volili so celo najlepša dekleta), pri katerih sta igrala glavno vlogo zbora Vesela in Slava. "Melodije so bile

Julijan Strajnar

objavljene. Sam pravi, da piše "za večjo slavo Božjo". Slogovno je odprt novostim, čeprav zakoreninjen v tradiciji. Jericijo vidi v glasbi silo, ki pomaga razumeti stisko današnjega človeka, obenem pa mu govori o lepoti stvarstva: zato je v službi človeku. Jericijo je pristen skladatelj, ki je prehodil samosvojo pot, žal pa je premalo poznan in izvajan.

Popoldan je bil izredno zanimiv in živahen. Posvečen je bil okvirnemu posegu skladatelja in muzikologa **Ivana Florjanca**, nato pa predstavitvi sodobnih slovenskih skladateljev. Florjanc je z geografsko karto prisotnim nazorno pokazal, kakšne so razsežnosti Slovenije v primerjavi z Evropo ("Vseh Slovencev, vklju-

Pier Paolo Sancin

ustoličevali vse do leta 1414; za vzor sta jih imela tako Karel Veliki kot ameriški predsednik Jefferson! Slovensko demokratično dušo je mogoče zaznati tudi v tipičnem ljudskem petju, katerega korenine segajo v pamtivek; zanj je značilno, da se poje na odprtem, na glas, s premorom ob koncu kitice, brez dinamike in brez zborovodje ("Dirigent je človeško uho..."); najpogosteje so to moški, ki pojejo pod noč, v krogu, sami sebi, da se zvok širi v kozmosu.

Štirje skladatelji iz osrednje Slovenije, tržaški skladatelj Pavle Merku' in "kozmpolitski" glasbenik Ivan Florjanc, prave avtoritete na strokovni in akademski ravni, so nato odstrli zastor nad pisa-

Alessandro Argentini

svobodna. **Marko Mihevc** (1957) se ima za postmoderna skladatelja, pripadnika dunajske šole. Postavil je izzivalno vprašanje: iz glasbe naj bi se prepoznala narodna pripadnost skladatelja? Če kdo hoče zasloveti, naj se odpove koreninam in naj se odloči za eklektičen slog? Glasba **Nenada Firšta** (1964) je ekspresivna, premišljujoča in učinkovita; skladatelj, ki je začel pisati še zelo mlad, rad glasbeno obdeluje poezije. **Pavle Merku'** (1927) je o sebi povedal, da je začel skladati pred 60 leti. Po vojni je imel odprte oči in ušesa za vse novosti, zaljubljen se je v drugo dunajsko šolo, nato pa v avantgardo. Po nekajletni krizi v 90. letih je zaživel, sedaj pri skladanju išče sonce: "Pišem, da se zabavam."

Med razpravo je prišla med drugim na dan tehtna vloga Društva slovenskih skladateljev, ustanove, ki jo Italijani - v dobrem smislu - zavidajo. Neslovenski poslušalci debate so tudi ugotavljali, da je občinstvo na koncertih v Sloveniji dosti bolj kultivirano, občutljivo tudi za sodobno glasbo in samozavestno kot v Italiji, kar je "znamenje visoke omike."

Študijski dan je kronal večerni koncert v Kulturnem centru Bratuž, na katerem so predstavili izbor del sodobnih slovenskih skladateljev. O tem prihodnjici. Skratka: posvet je bil gotovo na visoki kakovostni ravni. Marsikateri navzoči Italijan - zlasti študent - bo odslej verjetno drugače gledal na Slovenijo in njeno kulturo, morda tudi na nas zamejce. Priložnost je bila res dragocena, zato pričakujemo nadaljevanje pobude in kaj več naših ljudi zraven.

Jani Golob

skem izročilu Slovencev v Italiji. Sam je povedal, kako je prvih 38 let svojega življenja zaradi več razlogov imel odpor do slovenske ljudske glasbe. Pravi šok pa je doživel, ko je po službeni dolžnosti raziskoval glasbo ljudskega izročila zlasti v Terski in Rezijski dolini: "Odkril sem nov svet!" Našel je redke in dragocene primere večstoletnega ustnega izročila; nekateri so se ohranili skozi 17 rodov in segajo v začetke 16. stoletja. "To je izjemno bogastvo!" Tako petje je iterativno, pravi družbeni obred, resnična in

Ivo Petrič

skoraj banalne, in vendar očarljive." Od vsega tega se je ohranilo malo; nekaj pa je le zapisano v knjigi *Ljubca moja, kaj si st' rila*, ki sta jo napisala predavatelj in g. Dušan Jakomin.

Zadnji je na jutranjem delu posveta spregovoril goriški organist in muzikolog **Alessandro Argentini**, in sicer o nabožni glasbi Stanka Jericija, goriškega skladatelja in zborovodje. Kaplan v travniški cerkvi sv. Ignacija, rojen v Avčah leta 1928, je v zadnjih treh desetletjih napisal veliko skladb, ki pa so povečini ne-

Marko Mihevc

čno s priseljenci, je za pol prebivalcev Rima", in vendar naša domovina leži v srcu Evrope. Občinstvo je izrazil s posnetkom narodnozabavne glasbe "alpskega tipa" (Avsenik je najbolj znan slovenski glasbenik v svetu!); dokazal pa je, da so izobraženi glasbeniki in skladatelji bližji slovenski glasbi ustnega izročila kot pa izvajalci slovenskih "viž". Florjanc je naravnost očaral navzoče z opisom družbenega reda v Karantaniji, ko so naši predniki pred 15 stoletji demokratično volili vojvode in jih s slovenskim obredom

Nenad Firšt

nim mozaikom današnjih slovenskih glasbenih snovanj. Prvi se je na kratko predstavil **Jani Golob** (roj. 1948), sedanjí predsednik Društva slovenskih skladateljev. V svojih delih (piše tudi glasbene kulise za filme) išče ravnovesje med čustvi in kompozicijskimi tehnikami; tudi zato je njegova glasba posebno spevna. **Ivo Petrič** (1931) je s svojimi deli prisoten v koncertnih repertoarjih več kot petdeset let; zaznamovala ga je poljska avantgarda, njegova glasbena govorica, ki črpa navdih v življenjskih dogodkih, je zelo

Kulturni dom / Prepletanja-Intrecci

Predstavitev antologije sodobnih goriških pesnikov

V goriškem Kulturnem domu so 22. marca v okviru niza knjižnih predstavitev *Srečanja* z avtorji predstavili dvojezično antologijo sodobnih goriških slovenskih in italijanskih pesnikov *Prepletanja-Intrecci*, ki je izšla pri založbi Editrice La Quercia v zbirki Sottomondo-Podzemni svet. Podnaslov zbirke pesmi 20 pesnikov je *Posoška zbirka poezij o zblizevanjih in razhajanjih*. Antologijo je uredil in tudi večino pesmi prevedel Aldo Rupel.

Vsak od 12 slovenskih in 8 italijanskih pesnikov, ki pripadajo različnim generacijam, se v antologiji predstavljajo s tremi poezijami, in sicer tako, da je Rupel slovenske pesmi prevedel v italijansko, italijanske pa v slovenski jezik, na koncu antologije pa

FOTO BUBMBA

je dodal še kratek zapis o avtorjih. Ace Mermolja, David Bandelli, Vesna Primožič, Giovanni Fierro, Roberto Marino Masini, Jurij Paljk, Klavdija Vončina, Sara Hoban, Francesco Tomada, Roberto Padovan, Liliana Visintin, Aldo Rupel, Beti Tomsič, Filibert Benedetič, Luca Me-

deot, Enrico Barba, Janez Povše, Aleksandra Ravnik, Mario Carnelut in Renato Alfresco so goriški pesniki, ki se predstavljajo z doslej še neobjavljenimi pesmimi.

"Zavestno sem se odločil, da bom slovenske pesnike objavil samo v italijanskem jeziku in italijanske samo v slo-

venskem, in sicer zato, da v času bližnjega vstopa Slovenije v Evropsko unijo damo mestu in širši Goriški jasen znak, da se v našem prostoru dogaja nekaj novega. Antologija je nekaj edinstvenega prav zato, ker so slovenski pesniki objavljeni samo v italijanskem jeziku in italijanski samo v slovenskem, zato naslov *Prepletanja*. Desetletja smo z vsakdanjim življenjem in graditvijo sožitja in skupnega kulturnega prostora Sloveni in Italijani podirali državno mejo; sedaj je čas, da naredimo še korak naprej!" je dejal v Kulturnem domu Aldo Rupel. Izrazil je željo, da bi še kdo sledil njegovemu zgledu in napravil boljše in obsežnejše antologije.

Prof. Rupel je lep večer obogatil še s svojim razmišljanjem o goriškem prostoru in o tem, kako bi se morali v sedanjem času vsi zavedati, kako pomembna so povezovanja na vseh ravneh. Urednik

založbe Editrice La Quercia Salvatore Simoncini pa je povedal, da je antologija jasen dokaz, da so evropske povezave na področju kulture možne tudi na Goriškem.

Nadja Marinčič, avtorica dvojezičnega predgovora, je vanj zapisala, da gre pri pripravi antologije "za željo, da bi ojačili v sosednjem jeziku

glas ustvarjalcev, ki pripadajo istemu območju, vdihavajo njegovo kulturno ozračje, skupaj čutijo potrebo, da se izražajo, ker si želijo pojasnjevanja, sporazumevanja, dialoga." Dvojezično antologijo sta s svojimi risbami opremila goriška likovnika Nadja Bevcar in Paolo Figar.

ZUT

ZAHVALA

V sredo, 24. marca, nas je po krajši bolezn
v 93. letu starosti zapustil naš dragi

DOMINIK KERŠEVAN

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so nam v dneh preizkušnje z mislijo, besedo, dejanji in molitvijo stali ob strani. Posebna zahvala g. Marjanu Markežiču, msgr. Oskarju Simčiču in p. Mirku Peliconu za cerkveni obred, kolegijem in prijateljem s Centra Komel za lepo petje in glasbo ter vsej župnijski sovojenjski skupnosti, ki je množično in občuteno spremljala pogrebno svečanost.

Zora, Silvan, Žarko,
Iva, Blaž, Jernej
in ostalo sorodstvo

Nova uprizoritev Odra 90

Mrki naklepi Gospe poslančeve

Kakšne zahrbtnje spletke je zmožna naklepati trdovratna, ambiciozna žena poraženega kandidata na volitvah za poslansko zbornico in kako zna biti politika podobna zanikrni počestnici, je na odrskih deskah velike dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž prikazalo deset igralcev, članov Odra 90, edine slovenske gledališke skupine v goriškem mestu, ki, razen kratkih premorov, 14 let služi zlahkni modrici pod okriljem društva Mirko Filej.

Ko smo se gledalci že zaskrbljeno spraševali, kako je z ustvarjalnim virom Odra 90, je le-ta po dveletnem odskem mrku v nedeljo, 21. marca, na premieri in na ponovitvi 27. marca predstavil pred dobro zasedeno dvorano s podkrepljenim, navdušujočim zagonom svojo novo dramsko stvaritev, satirično komedijo *Gospa poslančeva* slovenskega avtorja Toneta Partljiča (1940). Režijsko obdelavo igre so igralci spet zaupali članu SNG Nova Gorica, Jožetu Hrovatu, ki jih je l. 2001 ob svoji prvi režijski priznanosti povedel do zavidljivega uspeha z delom M. Camolettija *Strogo zaupno*. Tudi novi režijski podvig mu je šel gladko od rok ob pomoči vseh nastopajočih, še poseb-

no Marka Černica in Roberta Cotiča, ki sta bila v vlogah organizatorjev, igralcev, odrskih delavcev... tokratna nesebična, spodbujajoča gonilna sila. Z gledališkimi zanesenjaki, med katerimi smo zabeležili nekaj veteranov, ki niso sodelovali pri zadnjih postavitvah, je ob ne vedno najboljših delovnih pogojih - vaje so imele v različnih zaslonih prostorih, dvorana KCLB pač ni vedno razpoložljiva - z natančno razčlenbo teksta, v katerem ne manjkata ironija in duhovitost na račun slovenskih strank in pehanja posameznikov za politične "stolčke", izdelal zelo dobro predstavo s čvrstim tempom, kljub temu da jo sestavlja deset vsebinsko različnih slik. Kratke premore med njimi je ob ugašenih reflektorjih povezal z domiselno izbrano, raznoliko glasbeno medigro. Posrečila se je tudi zasedba vlog. Tekstovno, pa tudi igralško zahtevno vlogo protagoniste, gospe poslančeve, ki bi za ta prestižni naslov napravila karkoli, je z dokaj temperamenta odigrala Nadja Suligoj. To je bila njena šele druga vloga, a z njo je dokazala, da ji igralske žilice res ne manjka in da pod pravim vodstvom nenehno napreduje in se ne ustraši niti daljših mo-

nologov, takšnih, kakršen je bil sklepni slap grozilnih besed gospe poslančeve. V njeni senci je v vlogi pohlevnega, ne ravno odločnega drugega moža Andreja Piškurja nastopil Peter Klanjšček. Elena Bensa in zelo mladi Luka Černic, ki je doživel prvi nastop v odrski gledališki skupini, sta dosledno posebila tipična predstavnika današnje brezbrizne odrščajoče generacije, Irenco, preračunljivo in svojeglavo hčer gospe poslančeve, oz. Irenčinega fanta Roka. Z izredno posrečeno karakterizacijo lika Andrejevega očeta, starega borca, ki stalno uteka iz doma za ostarele pred zasledujočo UDBO ter nepričakovano vdira na scensko prizorišče, se je kot izkušeni odrski igralec spet izvrstno izkazal Marko Černic, ki so mu take vloge kot na kožo napisane. Najprej ponosnega, nato skrušenega ministra Slivarja je orisal Kazimir Černic, dolgoletna duša Odra 90, njegovo manj izstopajočo ženo pa Sara Renna. Robert Juretič je večje uokviril v strokovna filozofiranja in zadrege vpreženega psihiatra Janka. Ob svojem drugem odskem nastopu je David Peterin podal lik bolničarja, ki neutrudno lovi starega nonota za borno pla-

čo. Etnično čistega kriminalca in zvitega izsiljevalca Gorana Pavlića je s pristnimi, učinkovitimi značajskimi potezami in kretnjami preudarno začrtal Robert Cotič, ki je že večkrat zablestel v komičnih vlogah.

Linearno scensko podobo s funkcionalno zamišljenimi zasloni je zasnoval Adrijan Feri, uresničila pa Marko Černic in Robert Cotič. Pri odbranih kostumih, pričeskah, maskah in rekvizitih je bila tudi tokrat nepogrešljivo zaznana dobro preverjena roka Snežice Černic. Luči in glasbo je upravljal Fabjan Šfiligoj, šepetaje za kulisami je stala Aleksandra Posillipo.

Ličen gledališki list s spremnimi besedami režiserja in fotografijami ustvarjalcev je s svojo risbo elegantne gospe s črnim klobukom širokih krajcarjev opremil Marko Černic, ki je tej predstavi resnično posvetil srce in telo.

Gledališkim navdušencem Odra 90, ki so s požrtvovalnim trudom in veseljem do gledališkega snovanja pripravili novo uprizoritev, smo hvaležni za lepi dramski užitek in jim želimo veliko uspešnih gostovanj po bližnjih in daljnih odrih ter da ne bi, kljub občasnemu malodušju, vrgli puške v koruzo, ker imajo kot dobra ljubiteljska skupina veliko perspektiv za nadaljnji kakovostni vzpon.

Iva Koršič

OBVESTILA

NA VELIKONOČNO jutro se bo v goriški stolni cerkvi vstajenjska procesija s slovesno vstajenjsko mašo za goriške Slovence začela ob 6.30.

ŽUPNIJA ŠTANDREŽ vabi na romanje-izlet po Slomškovi stopinjah. Obiskali bomo Celje, Ponikvo, Olimje, Maribor in druge znamenitosti štajerske dežele. Odhod 12. aprila ob 6.30 iz Štandreža, vrnitev 13. aprila v večernih urah. Cena 130 €. Vpisovanje in informacije v župnijskem uradu.

ŽUPNIJA LURŠKE Matere Božje (Madonnina) v Gorici prireja od 22. do 26. aprila izlet-romanje na Dunaj, v Lienz in Mauthausen. Za informacije in vpisovanja je na razpolago župnijski urad vsak dan ob uri kosila (0481 391995). Vabljeni!

DRUŠTVO SLOVENSkih upokojencev za Goriško prireja v nedeljo, 16. maja, celodnevni izlet v Istro z ogledom Kopra, Izole, Pirana in Sečovelj (soline). Vpisovanje do zasedbe mest na avtobusu do 14. aprila pri poverjenikih, na sedežu v Križni ul. 3 v Gorici in na tel. 0481 882024.

PDRUPA-Peč vabi na izlet v deželo Emilijo in srednjeveško Lucco od 25. do 29. avgusta. Ogledali si bomo rojstni kraj Verdija, Leonarda Da Vincija ter čudovite gradove Napoleonove soproge. Med potovanjem bomo večkrat imeli priložnost okusiti tipične dobrote te zemlje. Informacije: 0481 882285.

V **KULTURNEM** centru Bratuž razstavlja David Faganel. Razstava je na ogled do 18. aprila vsak dan od 17. do 19. ure, ob sobotah in nedeljah pa tudi od 10. do 12. ure.

V **GALERIJI** Ars na Travniku razstavlja Annamaria Duca-ton. Razstava je odprta vsak dan, od ponedeljka do petka, po urniku uradov.

DAROVI

ZA LAČNE po svetu: Anica Vicchi 55,00 €.

ZA MISIJONARJA Danila Lisjaka: družina Koršič Čotar 100,00; v spomin na Maričico Gorjup Koršič Noelia Just in Dorotea Zimic 50,00 €.

ZA MISIJONARJA p. Kosa: N.N. iz Rupe 30,00; N.N. z Vrha 50,00 €.

ZA NOVI glas: namesto cvetja na grob Maričice Gorjup Koršič daruje Franka Žgavec 50,00 €; namesto cvetja na grob Dominika Kerševana daruje Franka Žgavec 50,00 €.

V **SPOMIN** na Dominika Kerševana darujejo Marilka, Verena in Iva Koršič za krvodajalce v Sovodnjah 50,00

za cerkev v Sovodnjah 50,00 in za športno društvo Sovodnje 50,00 €.

V **SPOMIN** na pok. Davida Rožiča darujejo letniki 1939 z Jazbin in iz Števerjana za misijonarja p. Danila Lisjaka 250,00 €. David, ostal boš vedno v naših mislih.

ZA CERKEV sv. Ivana v spomin na pok. Maričico Gorjup vd. Koršič: Emica in Edi Devetak 100,00; druž. Kerševan iz Sovodnjah 50,00 €.

ZA CERKEV na Vrhu: N.N. 50,00 €.

ZA CERKEV na Peči: N.N. za cvetje 10,00; Margi in Igor Merku' z družino ter Mirella in Peter Merku' v spomin na gospoda Marinota Ferlugo 70,00 €.

ZA CERKEV v Gabrjah: Štefanija Devetak Malič 40,00; Lojzka Florenin 10,00; Vanda Pinausig Devetak za misijone 5,00 €.

ZA CVETJE v cerkvi v Gabrjah: N.N. 50,00; N.N. 20,00 €.

ZA CERKEV v Rupi: Bogdan Rutar 30,00; starši Vettarello ob krstu Samuela 50,00; starši Sartori ob krstu Giulie 50,00 €.

ZA ZAVOD sv. Družine: v spomin na dragega Darka Gorjana daruje družina 100,00 €.

STANA ŽERJAL De Luisa in Eferm v spomin na predrage pokojne sestre in svaka Vinka za lačne otroke misijonarja p. Kosa 30,00 ter za Novi glas 20,00 €.

SOŽALJE

Vodstvo društva *Ars* izraža sožalje Ivi, Vereni in Marilki Koršič ter drugim svojim ob smrti drage gospe **Maričice Gorjup vd. Koršič**.

Kulturni center Lojze Bratuž izreka občuteno sožalje Silvanu Kerševanu in svojem ob izgubi dragega očeta **Dominika**.

Ob smrti **Dominika Kerševana** izrekajo člani društva *Ars* globoko sožalje prof. Silvanu Kerševanu in vsem prizadetim sorodnikom.

Svet slovenskih organizacij izreka iskreno sožalje Silvanu Kerševanu ob izgubi dragega očeta **Dominika**.

Župnijski pastoralni svet v imenu celotnega slovenskega pastoralnega središča sv. Ivana izreka občuteno sožalje mstr. Cvetku Žbogarju ob izgubi brata **Stanislava**.

Goriška jezuitska skupnost izreka mstr. Žbogarju ob izgubi brata **Stanislava** iskreno sožalje.

Mstr. Cvetku Žbogarju izražamo sožalje ob smrti brata **Stanislava** člani uredništva in uprave našega tednika.

Primorska poje v Kulturnem centru

V nedeljo, 28. t.m., je v Kulturnem centru Lojze Bratuž potekal prvi od goriških nastopov letošnje, 35. revije Primorska poje. Polna dvorana je še enkrat dokazala, kako je zborovska revija priljubljena. V imenu organizatorjev je Marilka Koršič uvodoma poudarila nekaj misli, vezanih na pomen petja na naši zemlji v tem zgodovinskem trenutku. Zgovorno je že dejstvo, da je moto letošnje revije *S pesmijo v Evropo*. "Petje v zboru je pomembna šola," je med drugim povedala, saj nas uči spoštovanja do sebe in drugih. Prijateljske vezi, občutek pripadnosti skupnosti, odkrivanje lastne biti in korenin so "pristni občutki, ki nam pomagajo živeti".

Po štiri pesmi so zapeli Vokalna skupina Rihemberk, MePZ Skala-Slovan iz Gropade-Padrič, MoPZ Fran Venturini od Domja, Mešani mladinski pevski zbor iz Trsta (na sliki), MePZ Igo Gruden iz Nabrežine in MePZ Jacobus Gallus iz Trsta. Dvorana je bila polna, kljub temu da je isti dan ob isti uri potekal v Kulturnem domu v Gorici nastop godb na pihala, ki ga je priredila ZSKD; ta je obenem sopredatelj revije Primorska poje, za katero so bili časovni roki znani že v začetku leta. Primerno bi bilo, ko bi se taki neljubi dogodki ne ponavljali.

IN MEMORIAM

Dominik Kerševan

Dne 24. t.m. je v 93. letu starosti umrl Dominik Kerševan. Iz rodnih Bilj se je preselil v Sovodnje in si tu ustvaril družino. Že zelo mlad se je zaposlil v goriški trgovini koles pri stricu Josipu Kerševanu in se pri njem izučil poklica. Kolo mu je postalo stalni spremljevalec, saj ga je uporabljal vse življenje, dokler mu je zdravje dopuščalo.

Na zadnji poti na domače pokopališče ga je spremlila množica domačinov in prijateljev, pa tudi prijateljev in znancev njegove družine. V župnijski cerkvi sv. Martina sta z župnikom Marjanom Markežičem somaševala mstr. Oskar Simčič in p. Mirko Pelicon. Pri obredu so z lepim petjem in glasbo sodelovali prijatelji s Centra za glasbeno vzgojo Emil Komel, ki ga vodi pokojnikov sin prof. Silvan.

Dominik Kerševan zapušča ženo Zoro, sinova Silvana in Zarka z Ivo, Blažem in Jernejem. Njim in ostalim sorodnikom naše iskreno sožalje.

v sodelovanju s ŠTUDIJSKO RAZISKOVALNIM FORUMOM ZA KULTURO, SLOVENSKIM PASTORALNIM SREDIŠČEM SV. IVANA, KROŽKOM ZA DRUŽBENA VPRAŠANJA VIRGIL ŠČEK in ZALOŽBO MLADIKA

vabi na predstavitev novega "belega priročnika" **KATOLIŠKA CERKEV O NARODNIH MANJŠINAH**

Sodeloval bo avtor p. Viktor Papež, dolgoletni profesor cerkvenega prava na Antonianumu v Rimu

torek, 6. aprila, ob 20.30

Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici
POD POKROVITELJSTVOM SVETA SLOVENSkih ORGANIZACIJ

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VGOJO EMIL KOMEL
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Srečanje z glasbo 2003/04
SIMFONIČNI ORKESTER ZA GLASBO V IJUBLJANI

S. Osterc, P.I. Čajkovski, F. Chopin

ANJA GERMAN, klavir

RENE GULIKERS, dirigent

Kulturni center Lojze Bratuž

Sobota, 3. aprila 2004, ob 20.30

JAVNI SKLAD RS ZA KULTURNE DEJAVNOSTI
ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV
ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

35. PRIMORSKA POJE

Štandrež, nedelja, 4. aprila 2004, ob 17. uri
Župnijska dvorana Anton Gregorčič

NASTOPAJO: ŽPZ Večernica - Ajdovščina, MoPZ Šimen Golja - Kneža, Vox Ecumenica - Trst, MePZ Ignis - Postojna, Lovski PZ Dekani in MePZ Obal'ca - Koper

SOPRIREDITELJ: Prosvetno društvo Štandrež

11

ČETREK,
1. APRILA
2004

Po referendumu Potrebna je večja skrb za gorata območja

Nedeljski referendum za gornjo furlansko provinco, ki se je končal s porazom Karnijcev, to se pravi tistih, ki so upali na večjo avtonomijo svojega ozemlja, je v resnici pokazal, kako vse gorato območje naše dežele potrebuje večjo pozornost.

Ce bi zmagal da z majhno razliko, bi problem postal še večji, saj bi se potem ustanovljala provinca, katere vsaj polovica prebivalcev noče.

Da so Karnijci zaprt na

rod, ki skrbi bolj zase in za svoje specifičnosti, je splošno znano mnenje, referendum pa je povedal, da njihovi bližnji sosedi iz Kanalske doline in iz huminskega območja ter doline Režije ne zaupajo več njim kot ostalim Furlanom z Videmskega, da bodo bolj pozorni na probleme ozemlja in prebivalcev, ki niso Karnijci.

Po drugi strani so zadovoljni tisti prepričani furlanisti, kot na primer predsednik videmske pokrajine Marzio

Strassoldo, ki so se bali okrnitve videmskega ozemlja in posledične ošibitve v odnosu do Trsta in njegovih apetitov.

Pri tem ne smemo pozabiti, da so v nedeljo volili tudi Slovenci iz Kanalske doline in iz Režije, ki so se večinoma izrekli proti novi provinci gornje Furlanije.

Dežela in njen predsednik Riccardo Illy, ki se je zavzemal za novo teritorialno enoto, bo morala zdaj poiskati nove oblike podpore za karnijsko območje, ne da bi pri tem pozabila na potrebe ostalih.

Najbolje bo, da se zavzame, bolj kot do sedaj, za splošen

razvoj goratega območja, ki je skupni imenovalac tistih, ki so se izrekli za in proti novi provinci.

Ce bo Dežela ovrednotila svoje gorate predele in dala možnosti njihovim prebivalcem, da tam ostanejo in razvijajo svoje dejavnosti, bo najbolj pomagala vsem tistim, ki so se zavzemali za odcepitev, ker so nezadovoljni, pa tudi vsem ostalim prebivalcem dežele, ki s tem da živijo na območjih s težjimi naravnimi značilnostmi, pripomorejo k obljudenosti in ekonomskemu razvoju tudi teh krajev.

Trbiž

12 Za ohranitev manjšinskih jezikov

ČETRTEK,
1. APRILA
2004

Predstavniki Urada za jezikovne skupnosti in mednarodne odnose ter odbornica za kulturo občine Trbiž sta se 11. in 12. marca 2004 udeležila vsedržavnega srečanja, ki se

je odvijal v občini Zollino v pokrajini Lecce. Tema srečanja je bila *Ohranitev in valorizacija manjšinskih jezikov*.

Srečanje je organiziralo združenje devetih občin, ki se

nahajajo na ozemlju, kjer se govori starogrški jezik, v takoj imenovani Salentinski Grčiji.

Udeleženci srečanja so analizirali uvedbo zakona 482/99 in posledice, ki so nastale na socialnem, kulturnem, ekonomskem in upravnem področju po uvedbi samega zakona.

Veliko udeležencev je predstavljalo manjšinske jezikovne skupine, ki so prisotne na italijanskem ozemlju.

S svojimi posegi so obogatili in popestrili vsebino samega srečanja.

Predstavnika občine Trbiž, ki sta med drugim pozdravila udeležence v slovenskem jeziku, sta prikazala delo same občine, ki je kot prva uvedla jezikovno okence tudi v slovenskem jeziku, opravljeno delo pred odprtjem tega okna in

perspektive, ki se odpirajo na tem delu ozemlja dežele Furlanije-Juljske krajine, ter sodelovanje z realnostjo na teritoriju.

Del srečanja je bil nato posvečen novoustanovljeni konzultaciji občin, ki se nahajajo na teritoriju, kjer živijo jezikovne skupnosti; konzultacija je ustanovljena pri vsedržavnem združenju italijanskih občin.

Občina Trbiž je bila uradno povabljen, da postane članica te konzultacije.

Srečanje je potekalo v zelo pozitivnem vzdušju, vsebinsko bogato in ocenjeno kot zelo spodbudno.

Predstavnika občine Trbiž sta najavila državno srečanje, ki se bo odvijalo na Trbižu v začetku meseca junija na temo izvajanja zakona 482/99. (Na sliki odbornica za kulturo Nadia Campana)

Jurij Paljk GLOSA

O oljkah

Nič novega ne bom napisal o enem najbolj znanih in tudi cenjenih dreves. O oljkah je bilo napisano že vse in najbrž še več, pa vendar se venomer vračamo k oljkam, kristjani še posebej v velikonočnem času, saj si oljčne nedelje, ki ji rečemo tudi cvetna nedelja, ne moremo predstavljati brez oljčne vejice.

Vsi tisti srečneži, ki smo imeli otroštvo razpeto med znanim pomanjkanjem splošnih dobrin, ki jih danes naša družba zametuje, in širino borjačev, med delom na gmajni, v vinogradih in poljih, med grabljenjem sena in kidanjem gnoja v hlevih, med breskrbnostjo zelenih travnikov in skrbjo za seno pred nevihto, med kopanjem v mrzli reki in njenim prestopanjem bregov ob poplavih, vsi tisti torej, ki smo odraščali na majhnih primorskih kmetijah, ki so nas preživele in nas poslale s skromno bisago v svet, imamo v sebi dolge pripovedi o oljkah.

Stari očetje in očetje so nam, kmečkim otrokom, med delom na polju in v vinogradih, posebej pa še v dolgih zimskih večerih, ko še ni bilo danes vseprisotnega nasilja televizije, pripovedovali lepe zgodbe o oljkah in

seveda zraven takoj dodali še letnice velikih pozeb, ki so skorajda popolnoma uničile oljke in gojenje oljk pri nas.

Še danes se spominjam dveh letnic, ko je bila na Vipavskem tako huda zima, da nobena oljka ni preživela ledu in mraza. Največ in skoraj vse oljke je odnesla zima med letoma 1928 in 1929 in tiste oljke, ki so preživele, ali so jih domačini kasneje vsadili, je dotolkel mraz hude zime leta 1957, ko naši doma niso imeli niti litra doma pridelanega vina, ker je pozeba vse odnesla s seboj, tako huda je bila, da niti trgatve niso imeli.

Iz otroških let in kasneje tudi iz branja imenitnih pridig Janeza Svetokriškega, ki je pridigal tudi mojim prednikom v Križu in gotovo tudi v moji rojstni vasi, vem, da je bila Vipavska dolina polna oljk, kot tudi vem, da so oljke gojili v sončnih Brdih, na Goriškem, na Krasu in seveda v Istri. V čudovitem novobaročnem gradu družine Lanthieri v moji rojstni vasi, za katerega je pokojni prijatelj Marko Vuk z žarom poznavalca in občudovalca v očeh vedno govoril, da je, čeprav skromen, eden najlepših novobaročnih gradov pri nas, je bil v mojem otroštvu še poseben okrogel in velik kamen, ki je služil za stiskanje olja in starejši ljudje so še vedeli povedati nekaj več o torklji,

stiskalnici za olje, ki je bila v vasi.

Seveda ni od sveta, v katerem sem odraščal, ostalo skoraj ničesar več, razen zemlje seveda: ne torklje ni ne kamna, ki je bil na eni strani izjemno gladek, ne oljk ni več in niti spomina nanje ni več. Oljke pravzaprav so, a so vse na novo nasajene in zato majhne, drugačne od tistih, o ka-

terih so nam z neprikritim občudovanjem pripovedovali starejši ljudje in še posebno naši očetje, ki so jih, stoletne in zato častiljive, videli v Afriki in Južni Italiji.

Oljka je sveto drevo, o tem nismo nikdar imeli dvoma kmečki otroci, in to ne samo zato, ker smo se tega naučili pri verouku in ob vsakoletnih branjih pasijonov na veliki teden. Oljka je dragoceno drevo in to ne samo zato, ker so naši primorski župniki tudi v najtežjih časih naredili posebne čudeže, da je vsaka družina dobila za oljčno nedeljo blagoslovljeno vejico, s katero smo šli v procesiji v cerkev. Že res, da smo otroci imeli v velikonočnih butarah tudi lorovico in drugo zelenje, a oljka je vedno pomenila Veliko noč, praznik, ko se je na vsaki kmečki mizi čudežno pojavil snežno bel prt in na njem je zadišal v krušni peči spečen kruh in druge dobrote, hren s pršutom, pirhi.

Oljka je sveto drevo, še danes je, četudi sem ga sam pred leti zasadil pred hišo. Prijatelj Marjan mi je iz Istre prinesel tri majhne sadike, hčerkama sem po eno oljko vsadil pred hišo, tretja sadika raste na Bregu, v vinogradu, kjer sem odraščal.

Ko na veliki teden oljke obrežem, vem, da je Velika noč pred vrati.

paljk@noviglas.it

V petek, 26. marca, v Celovcu Občni zbor Krščanske kulturne zveze

Levo Nužež Tolmajer in Janko Zerzer (Foto DP)

Petkov redni občni zbor KKZ v Celovcu je bil vse prej kot običajno zasedanje organizacije. Volitve novega odbora in ostala poročila, s katerimi organizacija opravi bilanco opravljenega dela in načrtuje naslednje triletno obdobje delovanja, so bili pravzaprav le kulisa glavnega dogodka občnega zbora, in sicer slovo Nužeža Tolmajerja od tajniškega mesta. Na tem položaju je bil Nužež Tolmajer celih 38 let, zato ni čudno, da je njegov odhod v zaslužni pokoj privabil v Celovec veliko število uglednih gostov iz Slovenije in Italije, ki so s svojo prisotnostjo še dodatno poudarili pomen dela, ki ga je Nužež Tolmajer v teh letih ustvaril prav pri ustvarjanju skupnega slovenskega kulturnega prostora na Koroškem in na osi med Koroško in Primorsko, za katere se je aktivno zavzemal tudi Nužež Tolmajer.

Poročila o delovanju KKZ v zadnjih treh letih so izšla tudi v lični knjižni obliki. Poleg podatkov o pestrem delovanju slovenskih kulturnih društev na Koroškem so zbrana tudi mnoga pričevanja številnih sodelavcev in delovnih sopolnikov Nužeža Tolmajerja v Sloveniji, Italiji in na Koroškem.

26.3.2004 so torej pri KKZ dobili novega tajnika, in sicer Andreja Lampichlerja. Na občnem zboru KKZ so podelili tudi Janežičeva priznanja za delo na kulturnem in narodnem področju, in sicer Milki Kriegl iz Zahomca za prosvetno delo v Zilji, Amaliji Feinig iz Sveč za delo na prosvetnem področju, Jožetu Jeraju za prizadevanja za koroške Slovence kot prvega slovenskemu konzulu v Celovcu, Karlu Grilu za ustvarjanje lutkarske dejavnosti v Šmihelu ter beneškemu rojaku Lovru Petričiču, župniku v Št. Ilju, za narodno in kulturno delo.

Peter Rustja

SLOVENIJA

Nova Gorica / Galerija Artes

Azad Karim, pejsaži

V galeriji Artes v Novi Gorici je od 19. marca do 9. aprila razstava Azada Karima. Slikar, ki živi in dela v Ajdovščini, prihaja iz Kurdistana, na severu Iraka. Rodil se je leta 1954 v Arbilu, najprej se je šolal na Inštitutu za likovno umetnost v Bagdadu, potem pa je študiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Leta 1980 je diplomiral pri profesorju Kiaru Mešku, končal pa je tudi grafično specialko pri Zvestu Apolloniju.

Izrazit kolorit njegovih abstraktnih pejsažev izžareva energijo, ki jo avtor vplaga v svoje delo. Barve so nanesene zelo bogato, skoraj reliefno, akril uporablja kot materijo za oblikovanje. Pojavljajo se v čistih tonih, ki izvirajo iz pisanega arabskega sveta in ustvarjajo intenzivne kontraste. Na vsakem platnu prevladuje ena barva, ki vase vpleta mozaik drugih odtenkov in znakov. V slikah je moč, ki prihaja iz zemlje, in žgoča toplota puščavskega sonca. V te krajine je vpletena človeška figura, ki je komaj razpoznavna, spreminja se v simbol in se zliva s celoto, saj iz nje izvira in je od nje odvisna. Umetnik izraža svoja doživljanja zelo ekspresivno, vitalno in jih estetsko preoblikuje, ob pogledu nanje se mešajo intenzivna ču-

stva, človek se počuti živega.

Na vseh slikah se ponavljajo tudi znaki, ki izvirajo iz pisav antičnih ljudstev Asirije in Babilonije. Azad Karim že dolgo preučuje te jezike, na svojih platnih pa jih oživilja, išče zibelko civilizacij. V tem je poklon človeškemu začetku, kulturi, ki je bila tako močna, da je prišla do nas, ki je morala biti močna, saj predstavlja naše temelje. Slikovna pisava, znaki in podobe iz umetnosti prednikov so pomemben del slikarjevega ustvarjanja. Preteklost, ki lebdi nad človeštvom, v obliki antičnih črk v nekakšnih oblakih, se prepleta s sedanjim življenjem in njegovim pogledom na svet.

Dela pa vsebujejo tudi neko magičnost, duh orientala, čeprav je "orientalizem" iznajdba zahoda in označuje pogled evropskega človeka na vzhodni svet. Prav vsi ti razni elementi dajejo slikam pravičnejši pridih, človek pa pripisuje pravljicam in legendam ponavadi premalo pomena, zato ne vidi resnic, ki se v njih skrivajo.

Azad Karim je v svojem delu izrazil osebno, originalno, črpa iz svojih korenin, vendar vse preoblikuje, preteklost mu je vir navdiha, sam pa živi in pripoveduje sedanjost.

Katarina Brešan

Forum za levico najbolj zoper referendum o t.i. izbrisanih

Slovenija postala članica zveze NATO

Slovenija je v ponedeljek, 29. marca, postala članica zveze NATO, vojaške in politične organizacije, ki bo odslej zagotavljala varnost Slovenije in s tem soustvarjala pogoje in vzdušje za njen uspešni in mirni notranji razvoj. Slovenija je bila skoraj ves čas po osamosvojitvi leta 1991 na prizkusih in je morala dokazati, da izpolnjuje zahteve in merila, ki jih NATO zahteva od svojih članic. Predsedniki vlad sedmih novih članic so na posebni slovesnosti v vladni ZDA v Washingtonu depozirali ratifikacijske dokumente za ustavno pogodbo omejenjane vojaške in politične organizacije in pristopne protokole. Slovesnost ni potekala s pretirano velikim "pokom", morda zato, ker se NATO sedaj posveča predvsem svoji osrednji nalogi, boju zoper mednarodni terorizem.

Ob sprejemu v članstvo je zveza NATO začela varovati zračni prostor Slovenije, ker ta država nima letal prestreznikov, potrebnih za takšno varovanje. Kot je bilo pričakovati, bodo pod okriljem NATA slovenski zračni prostor varovala italijanska letala, iz bližnjih letališč v sosednji državi. V varovanje svojega zračnega prostora bo aktivno vključena tudi Slovenija, saj bo s svojim radarskim sistemom za nadzor omejenjenega prostora del skupnega sistema zračne obrambe NATA.

Slovensko obrambno ministrstvo že pripravlja častni-

ke in podčastnike, ki bodo vključeni v enote, ustanove in poveljstva zveze, kjer bodo sodelovali pri pripravi odločitev in načrtov za delovanje NATA.

Nasploh pa je politično prizorišče v državi razgibanost, dogodke pa usmerjajo stranke, upoštevaje svoje interese in stremjenja na evropskih in državnoborskih volitvah. Po odloku predsednika države dr. Janeza Drnovške bodo volitve v evropski parlament v nedeljo, 13. junija. Prva velika preizkušnja za stranke bo referendum o tehničnem zakonu o t.i. izbrisanih v nedeljo, 4. aprila. Če bo referendum uspel, odločbe, ki jih notranje ministvo izdaja izbrisanim in v njih potrjuje, da so tudi v preteklosti v Sloveniji imeli stalno bivališče, ne bodo dobile zakonske podlage. O špekulacijah, ki so nastajale pri tem, Janez Janša poudarja: "Po osamosvojitvi je iz Slovenije odšlo okrog 20 tisoč takšnih oseb, ki so pri nas imeli prijavljeno stalno bivališče. Praktično nihče od njih stalnega bivališča ni odjavil. Za seboj so iz tovarnjakov metali listke, na katerih je pisalo "vratičemo se" (vrnili se bomo). Sosedom, ki so ostali in si pridobili slovensko državljanstvo, so grozili. Ko je tudi najbolj zagriženim privržencem Slobodana Miloševića postalo jasno, da iz velike Srbije ne bo nič, so se začeli vračati v Slovenijo. Tako kot

leta 1992 nihče ni odjavil stalnega bivališča, ga tudi ob vrnitvi ni prijavil. Zdaj tisti iz omenjene kategorije t.i. izbrisanih terjajo od Slovenije, da jim dokaže, da jih ni bilo tukaj. Zahtevajo priznanje stalnega bivališča za vsa pretekla leta in tudi plačilo odškodnin za škodo in trpljenje, ki so jo domnevno utrpeli."

Začudenje, nejevoljo in proteste so povzročila stališča predstavnikov koalicijskih strank, da se referendumu nima smisla udeležiti oz. ga kaže bojkotirati, ker da izidi tega ljudskega glasovanja ne bodo upoštevani in veljavni. Takšna stališča so zagotovo neobičajna, ker merijo k nespoštovanju zakona o referendumu in ljudski iniciativi, ki je del pravnega sistema Slovenije. Predsednik Nove Slovenije, krščanske ljudske stranke, dr. Andrej Bajuk, je napoved predsednika vlade Antona Ropa, "da ga na volišče ne bo", ocenil, "da je to nedemokratska poteza." Janez Janša pa je povedal, "da ne pozna primera v demokratični državi, v kateri bi predsednik vlade mirno izjavil, da se referendumu ne bo udeležil." K udeležbi na referendumu pa je volilce pozval in jih povabil, da glasujejo proti zakonu, dr. Janez Podobnik, predsednik SLS, ki je sicer del vladne koalicije. Najbolj zagnano kampanjo zoper referendum izvaja Forum za levico, ki gro-

zi, da bodo privrženci omejenega civilnodružbenega gibanja v Mariboru večer pred glasovanjem organizirali sežig vabil na referendum.

MED NEIZVOLJENIMI V EVROPSKE USTANOVE JE TUDI BARBARA BREZIGAR
Napetosti in trenja med političnimi strankami, ki obstajajo predvsem zaradi bližajočih se dvojnih volitev, so se potrdili tudi ob glasovanjih v državnem zboru. Kljub predlogom predsednika države dr. Janeza Drnovške in večinskim sklepom parlamentarnih teles o primernosti kandidatov za razne funkcije v službah EU, le-ti niso bili izvoljeni.

Izbirali so predsednika računskega sodišča, nacionalnega predstavnika v evropskem tožilstvu in sodnika za varstvo osebnih podatkov v skupnem nadzornem telesu EU. Nobeden od kandidatov ni bil izvoljen. Med neizvoljenimi je tudi Barbara Brezigar. Zaradi tega bo ostala v Sloveniji in se bo nemara ponovno vključila v politiko.

Ob tem je Janez Janša poudaril, "da Barbara Brezigar s svojo moralno skladnostjo predstavlja upanje skoraj pol milijona ljudi, ki so glasovali zanjo in ki jim ni vseeno, kaj bo s Slovenijo. Verjeli so besedam o tem, da si vsi in ne samo nekateri zaslužimo boljše prihodnost."
Marjan Drožbež

Torkovi večeri v Goriškem muzeju

Predavanja o Fabianijevi Veliki Gorici in o državnih simbolih

FOTO DPD

Goriški muzej v gradu Kromberk nadaljuje prireditve predavanj o raznih dogodkih in temah iz preteklosti na Goriškem oz. ob slovenski meji z Italijo. Zanimivo in spodbudno je, da predavanja izvedencev z najrazličnejših področij in razprave, ki jim sledijo, privabljajo veliko ljudi, pretežno iz območja Nove Gorice, pa tudi iz italijanske Gorice.

Zanimivo in aktualno je bilo predavanje 23. marca o Fabianijevi Veliki Gorici, ki ga je imel arhitekt in univ. prof. Marko Pozzetto iz Trsta. Poglavitno področje njegovega vsestranskega strokovnega in pedagoškega delovanja je raziskovanje znane dunajske arhitekturne šole Otta Wagnerja, posebno pa dela oz. stvaritev slovenskih arhitektov in urbanistov, Jožeta Ple-

čnika in Maksa Fabianija. Fabiani je svoje inovativne urbanistične koncepte in strokovno načrtovanje uveljavljal predvsem v Gorici, kjer je živel in deloval skoraj petdeset let. Izdelal je urbanistična načrta tega mesta v letih 1921 in 1931, projektiral pa tudi nekatere znane javne objekte na Goriškem po prvi svetovni vojni.

Ta torek, 30. marca, je predaval Herko Saksida, kustos Goriškega muzeja, predstojnik muzejskega oddelka v gradu na Dobrovem v Brdih. Obravnaval je strokovna vprašanja državnih simbolov tudi z vidika heraldike in veksikologije.

O morebitnih spremembah veljavnih državnih simbolov v Sloveniji že dalj časa potekajo živahne in razgibane razprave.

M.

Razmišljanje o zaščitnem zakonu

Jože Šušmelj - Zgodba o zakonu

Naročniki Primorskega dnevnika smo letos dobili v dar zanimivo knjigo *Zgodba o zakonu*. Napisal jo je Jože Šušmelj (na sliki), primorski rojak, doma je na Trnovski planoti, slovenski diplomat, zadnji jugoslovanski generalni konzul v Trstu ob razpadu federacije in kasneje slovenski konzul na ambasadi v Rimu. Torej je avtor te knjige zelo dober dolgoletni spremljevalec in poznavalec pobud za sprejetje zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji. Zanimiva je tudi založniška pobuda, saj sta pomembno knjigo skupaj izdali obe tržaški založbi, Založništvo tržaškega tiska in založba Mladika. Pomen knjige tako založniško pobudo tudi zasluži, saj v njej Jože Šušmelj obravnava zgodovino za vse zamejce bistvenega zaščitnega zakona.

Takoj moramo reči, da je Šušmelj opravil zelo pomembno delo. Napisal je, kot bi rekli na univerzi, kompilativno diplomsko nalogo, ki pa bi morala, po mojem mnenju, postati obvezni učbenik na fakulteti za diplomatske vede na univerzi v Gorici. V knjigi sicer v glavnem ne najdemo nič novega, vsaj ne takega, kar bi mi starejši spremljevalci zamejskih tegob že ne vedeli iz branja časopisov štirih desetletij. V knjigi pa pogre-

šamo kako še nepoznano diplomatsko cvetko ali osebno razmišljanje izkušenega diplomata. Vendar je to gradivo, ki ga, kot rečeno, sicer že poznamo iz časopisov, dopolnjeno z zapiski diplomata, ki je mnogo let po poklicni dolžnosti sledil med drugim, tudi tej, za nas zamejce zgoči tematiki, zbrano in podano v zelo pregledni in berljivi obliki. Zelo prijetno je, če starejši na stopetdesetih straneh obnovimo zgodbo o boju za naše pravice, mlajši pa jo sploh prvič lahko preberejo v pregledni obliki.

Jože Šušmelj sam pravi, da se je za pisanje te knjige odločil tudi zato, da bi ubranil čast svoje države, naše matične domovine, najprej federativne Jugoslavije in nato neodvisne Slovenije, kateri smo manjšinci vedno očitali, da se premalo zanima za naše pravice v državi, v kateri nam je dano živeti. Nekje pa avtor tudi prizna, da je "Jugoslovanska stran celovito zaščitno manjšine žrtvovala v korist dokončne ureditve poteka državne meje, gospodarskega sodelovanja in ustanovitve skupne proste cone na Krasu." (str. 2)

Sedaj pa h knjigi sami. Najprej k naslovu. *Zgodba o zakonu* je vsekakor po mojem preveč preprost naslov za tako pomembno knjigo. V na-

slovu po mojem prepričanju manjka nek krepki pridevnik, ki bi že takoj označeval vsebino knjige. Lahko bi se naslov recimo glasil *Dolga zgodba o zakonu*, saj je v knjigi zapisana zgodba, ki je dolga kar pol stoletja. V tej zgodbi so vsaj tri pomembne poveljne zgodovinske in diplomatske etape. Te so Mirovna pogodba z Italijo iz leta 1947, Londonski memorandum iz leta 1954 ter končno Osimski sporazum iz leta 1975.

Lahko bi se ta zgodba označila tudi kot Nesramna zgodba o zakonu. V njej je namreč glede našega zakona zabeleženih na desetine neizpolnjenih obljub italijanskih diplomatov in državnikov vseh profilov in strankarskih barv. Zgodba o zakonu je tudi zgodba o nesramnem izsiljevanju italijanske diplomacije na račun mlade neodvisne Slovenije, ki je tedaj iskala mednarodno podporo najprej za priznanje svoje neodvisnosti, kasneje za pridruženost članstvu Evropski skupnosti in zavezništvu NATO in končno za pristop v Evropsko zvezo. Italija najprej Sloveniji ni priznala nasledstva za razpadlo jugoslovansko federacijo in torej pogodb, ki jih je ta podpisala. Zato je Italija slovenske zahteve za našo zaščito skušala na novo pogovajati z novimi ugodnostmi za

FOTO JMP

istrske begunce. Malo je manjkalo, da bi ne načela še zakoličene meje med državama, kar je vsekakor bila želja nekaterih šovinističnih prenapetežev.

To je končno zgodba o tekanju bolj ali manj enotnih delegacij slovenske manjšine v Italijo v Ljubljano pred vsakim obiskom slovenskega državnika ali diplomata v Italiji ali obratno o obisku italijanskega diplomata ali državnika v Sloveniji. Jože Šušmelj je vse te dogodke z notarsko natančnostjo in na podlagi diplomatskih in osebnih zapiskov natančno zabeležil.

To je nazadnje tudi zgodba neštetih sestankov in neskončnega dela pravnih ekspertov vseh komponent slovenske manjšine, pisanja resolucij in končno zakonskih predlogov, ki so jih Slovincem naklonjene vsedržavne stranke posredovale svojim poslancem, Slovenska skupnost pa prijateljem v manj-

šinskih strankah, predvsem, neutrudnemu Valdostancu, poslancu Caveriju, ki je zakonske osnutke, ki jih je izdelala Slovenska skupnost, redno vlagal in zagovarjal v rimskem parlamentu. Pri tem naj bo povedano, da v manjšini vedno prevladala enotnost pogledov na našo zakonsko zaščito, saj je Slovenska skupnost zagovarjala vedno maksimalistična stališča, vsedržavne stranke pa taka, ki so ustrezala tem strankam in bila bolj ostra, ko so levičarske stranke bile v opoziciji, bolj ohlapna pa v času, ko so levičarske stranke bile v opoziciji, ko so levičarske stranke za časa Prodijske in D'Alemove vlade imele tudi vladne odgovornosti.

No, s tem da sem omenil pridevnik, ki jih v naslovu knjige pogrešam, sem v glavnem že omenil njeno vsebino. Naj dodam še, da je knjiga razdeljena v glavnem na tri obdobja. Prvo obdobje je tako rekoč prazgodovina od prvih pobud goriških demokratov, takoj potem ko so bili leta 1947 priključeni republiki Italiji do začetka republike italijanskega parlamenta. Drugo obdobje označuje začetek križnega pota zakona v italijanskem parlamentu. Julija 1999, ki se je nadaljeval ob neštetih vladnih krizah, ki so vsakič v komisijah ali celo v zbornici že obravnavane dele zakona pognale nazaj na

začetno stopnjo. Končno so v tretjem delu knjige obravnavani odmevi na zakon, ki je bil sprejet 14. februarja 2001.

Na koncu je še dodatek, ki je bil avtorju očitno zelo pri srcu, saj je bil med razlogi za pisanje knjige. Naslov poglavja se glasi, "Nekatera posredovanja in prizadevanja predstavnikov Slovenije za sprejetje zaščitnega zakona".

Čisto na koncu pa so podana besedila raznih predlogov zaščitnega zakona, ki so jih izdelale Komunistična partija, Socialistična stranka in Slovenska skupnost. Čisto na koncu je objavljeno dokončno besedilo zakona številka 38 za zaščito slovenske manjšine v Furlaniji-Juljski krajini, kot je bil objavljen v uradnem listu številke 56 dne 8. marca 2001.

Skratka prijatelj Jože Šušmelj nam je napisal pomembno knjigo, ki ne spada samo v zgodovino odnosov med Slovenijo in Italijo, temveč v zgodovino prizadevanj Slovencev v Italiji za dosego svojih narodnostnih pravic.

Samo bog ve, kdaj bomo lahko napisali novo knjigo o resničnem izvajanju zakona, o katerem govori knjiga, o kateri je danes govor. Danes so že minila tri leta od obdobja zakona o zaščiti Slovencev v Italiji, o njegovem izvajanju pa še ni ne duha ne sluha. Rimski mlinci meljejo prav res zelo počasi!

Rafko Dolhar

13

ČETREK,
1. APRILA
2004

POKLICI

Za okenci uradov javnih uprav je vedno lepo (in žal prerediti) videti prijazen obraz. V Gorici smo našli vladno deklo za "našim" okencem, na znanim uradu, ki je v veži občinske palače v zadnjih mesecih posvečen slovenskim občanom.

Laura Sgubin se nam je prejšnji ponedeljek predstavila takole: "Mama je Slovenka iz Boljunca, oče pa Furlan, zato nosim tak priimek."

FOTO DPD

Živi v središču Trsta, obiskovala je slovenske šole, sedaj pa je absolventka na Visoki šoli za prevajalce in tolmače v Trstu. "Pričakujem, da bom v kratkem diplomirala," pove z veseljem. Medtem so ji ponudili možnost, da nekaj mesecev dela kot pripravnica na občini v Gorici; rada je sprejela, saj je vsaka delovna izkušnja koristna. Njena glavna naloga je seveda prevajanje in tolmačenje. Gre za pogodbo med univerzo in občinsko upravo, predvideno v sklopu izpopolnjevanja.

Kakšna je ta izkušnja pripravništva? "Zelo zanimiva in... drugačna, ker se doslej še nisem tako neposredno soočala z javno upravo. To sicer ni moja prva izkušnja, je pa svojevrstna." Pogodba, ki traja šest mesecev, se bo Lauri iztekla ob koncu maja. V teh mesecih ji dela ne manjka, saj se mrzlično bliža 1. maj, priprave na ta

dogodek pa so gotovo terjale ogromno takega dela, ki se v javnosti ne vidi. In prevajalci - zlasti tisti, ki prevajajo pisne dokumente in druga besedila - gotovo spadajo v kategorijo neobhodno potrebnih uslužbencev, ki delajo v senci.

Laura prihaja v Gorico nekaj dni na teden, poleg tega pa še na posamezna srečanja, ko sta njena prisotnost in pomoč pač potrebni. Tehnologija ji sicer omogoča, da marsikaj dela kar na domu, še zlasti ko gre za pisno prevajanje. "Stalno sem s pristojnimi v stiku prek telefona in interneta-elektronske pošte, kar mi olajša življenje."

Kako pa je ob ponedeljkih zjutraj, ko je od 9.30 do 12. odprto okence za Slovence? "Tu sem v podporo pristojnemu osebju urada. V sklopu mojega pripravništva je to edini trenutek, ko imam neposreden stik z občani." Vidi se, da jo to veseli: "Ljudje kaj po-

vprašajo, se pozanimajo, nekateri prihajajo iz čiste radovednosti. Izvem, kakšne težave, želje in pričakovanja imajo. Kot Slovenki mi je tudi prijetno, da se pogovorimo v slovenščini."

Ljudje precej sprašujejo po dvojezični osebni izkaznici; kako lahko pridejo do nje? "Čakamo obrazce, obenem pa pozivamo vse, ki bi jo radi imeli, naj izpolnijo pisno prošnjo in jo predstavijo pristojnim uradom. Občinska uprava naj tako vidi, da obstaja veliko povpraševanja po njej."

Vidi se, da je Laura sposobna, preudarna in hkrati ambiciozna. Kakšne želje ima za prihodnost? "Rada bi čimprej diplomirala. Potem pa me mika zlasti svet tolmačenja. Najvišji cilj v tem času velikih sprememb bi bile evropske institucije... Če ne bo šlo, se pa bom že prilagodila." DD

Pokrajinski muzeji v Gorici / Svet mode

Predstavitev razstave očeta italijanske visoke mode Roberta Capuccija

V torek, 23. marca, so na tiskovni konferenci v Gorici v Pokrajinskem muzeju na gorškem gradu predstavili veliko in nevsakdanjo razstavo enega najbolj znanih in cenjenih italijanskih kreatorjev visoke mode Roberta Capuccija, ki ga nekateri imajo celo za očeta italijanske visoke mode. Razstava 110 ženskih oblek visoke mode Roberta Capuccija bo v Gorici v palači Attems, medtem ko bo na gorškem gradu v razstavnem prostoru Pokrajinskega muzeja razstava kreatorjevskih in ilustracij (skupno 60), osnutkov za visoko modo in Capuccijevih beležk in skicir.

FOTO JMP

Odbornica za kulturo gorške pokrajinske uprave Roberta Demartin je na tiskovni konferenci po pozdravu predsednika gorške Pokrajine Giorgia Brandolina, ki je po Mušičevi razstavi še enkrat dejal, da bo organiziral samo visokokakovostne in take razstave, ki bodo zanimale tudi sosednjo Slovenijo, povedala, da razstavo, ki bo odprta od 2. julija do 2. oktobra letos, prirejajo v času, ko bo Republika Slovenija že polnopravno vstopila v Evropsko unijo in bo "ta razstava nadaljevanje bogatenja in odpiranja kulturnega prostora, ki so ga pri gorški pokrajini pričeli z odmevno Mušičevo razstavo v palači Attems".

Direktorica Pokrajinskih muzejev in tudi Muzeja mode, ki se nahaja na gorškem gradu, Raffaella Sgubin, je dejala, da so se za razstavo kreacij-ženskih oblek visoke mode Roberta Capuccija in njegovih pripravljanih skic za visoko modo odločili, ker gre za enega največjih italijanskih modnih kreatorjev, ki je vedno ostal zvest samo visoki modi, saj se nikdar ni popolnoma predal prodajni modi na širšem ekonomskem trgu in ima zato še danes v Rimu svoj atelje visoke mode. Sgubinova je izrecno

poudarila "veliko zanimanje za visoko modo in izjemen okus za lepo, ki ga imajo v Sloveniji, kar je že pokazala razstava visoke mode v Ljubljani, ki jo je bil pred časom priredil Inštitut za italijansko kulturo v sodelovanju z italijanskim veleposlaništvom v Ljubljani", kot je tudi naglasila pomen visoke mode in še posebej Roberta Capuccija za današnjo likovno in uporabno umetnost. Sgubinova je dejala, da se pravzaprav o oblekah visoke mode Roberta Capuccija ne more govoriti kot samo o oblekah, ampak da so "te kreatorjeve stvaritve pravzaprav oblek-skulpture in tudi zato visijo na ogled kot eksponati v skoraj vseh večjih svetovnih muzejih sodobne umetnosti, dizajna in mode po svetu."

Predstavniki Fundacije Roberta Capucci iz Rima Enrico Minio (na sliki) je napovedal, da bo na razstavi kreacij Roberta Capuccija v Gorici na ogled pregled kreatorjevega ustvarjanja in tudi njegova prva obleka iz niza visoke mode. Izrecno pa je Minio opozoril na dejstvo, da je v letu 1930 v Rimu rojeni modni kreator Capucci po izobrazbi slikar in so zato njegove skice in ilustracije modnih ob-

lačil prave likovne mojstrovine. Napovedal je tudi barvni katalog razstave, ki naj bi bil po eni strani pregled razstavljenih eksponatov, po drugi strani pa tudi lep prerez kreatorjevega dela skozi pet desetletij.

Modni kreator Roberto Capucci, ki velja za očeta italijanske visoke mode, saj je bil kot prvi Italijan sprejet v Parizu kot kreator visoke mode, se je rodil 2.12.1930 v Rimu, kjer je tudi obiskoval akademijo za likovno umetnost, smer slikarstvo, pa čeprav se je že leta 1950 odločil, da odpre svoj modni atelje in je bil zaradi izjemne nadarjenosti še leta 1951 povabljen, da svojo visoko modo predstavi v Firencah.

Že leta 1956 je bil Capucci v mednarodni javnosti sprejet kot najboljši italijanski modni kreator, leta 1962 je odprl kot prvi Italijan svoj modni atelje v Parizu in kot prvi italijanski modni kreator tudi "podpisal" s svojim imenom parfem.

Sodeloval je tudi s filmskim režiserjem Pier Paolom Pasolinijem in slovito igralko Silvano Mangano.

Po mnenju poznavalcev visoke mode Capucci je kreacije vedno slovijo po svoji originalnosti. Njegova dela so razstavljeni v muzejih v svetu, večje kolekcije pa so razstavljeni v Münchnu (Münchener Stadtmuseum), v Londonu (Victoria and Albert Museum in Covent Garden Theatre), v Milanu (Museo del Castello Sforzesco), v Firencah (Palazzo Pitti), v Benetkah (Mostra permanente della Biennale, Palazzo Fortuny), na Dunaju (Kunsthistorisches Museum).

Roberto Capucci je svoje kreacije predstavljal domala povsod po svetu in bil velikokrat za svoja dela nagrajen, prejel pa je tudi številne akademske in druge častne naslove.

ZUT

Stojan Pahor NASVETI VARČEVALCEM

DONOS DELNIC (1)

Namen naložb v delnice je realizacija donosa, ki ga sestavljata kapitalski dobiček in dividenda. Slednja je del dobička delniške družbe, ki se izplača delničarjem običajno enkrat letno (možno tudi polletno oz. četrletno - vmesne dividende). Kapitalni dobiček (angl.: capital gain) pa je zaslužek, ki ga vlagatelj ustvari ob prodaji delnice, če se le-ta prodaja po tečaju, ki je višji, kot je bil tečaj nakupa. Privsem tem mora varčevalec upoštevati različne vrste tveganja.

V prvi vrsti pride v poštev finančna in gospodarska stabilnost izdajatelja, ki se stalno spreminjata v času. Poslovanje in uspeh družbe sta namreč podvrženi zakonitostim trga. Dejansko je nemogoče "a priori" oziroma pred izdajo vrednostnega papirja določiti stopnjo tveganja podjetja. Lahko pa rečemo, da določeni gospodarski sektorji predstavljajo večji riziko od drugih. Med delnice bolj "obrambena

značaja" (it.: titoli difensivi) spadajo delnice prehranbenega, bančnega, zavarovalniškega, farmacevtskega, zdravstvenega, tobačnega, prevoznega in sektorja javnih uslug (angl.: utilities).

Investitor se mora vsekar zavedati, da je nihanje tečajev osnovna značilnost delnic. Dnevno več ali manj izrazito spreminjanje vrednosti je odvisno od ponudbe in povpraševanja vrednostnega papirja. Faktorji, ki vplivajo na kotacijo delnic, so lahko za podjetje zunanje ali interne narave. V prvem primeru prideta v poštev splošni gospodarski trend in geopolitična situacija. Odločna zaostritev slednje zaradi atentatov v Španiji in umor duhovnega voditelja Hamasa je v zadnjih dve tednih krepko znižala tečaje na vseh svetovnih borzah. V drugem primeru igra svojo vlogo sposobnost podjetja (strokovnost menedžerjev, uveljavljanje razvojnih strategij, itd.), da ustvari dobiček. Zaslužek ima v končnici odločilni vpliv na tečajni razvoj vsake delnice.

Varčevalec mora tudi vzeti v poštev nihanja na valutnih tržiščih, ki v osebni portfelj vključijo tuje delnice (izven območja evra). V tem primeru bo končni donos vrednostnega papirja odvisen tudi od razmerja evra do drugih tujih valut (dolarja, yena, itd.).

Delnica je torej vrednostni papir brez nikakršne zadržane donosnosti. Investitor mora biti zaradi tega dodatno pozoren še na nekatere druge dejavnike. Potrebno je v vsakem primeru upoštevati pravilo razpršenega portfelja (razpršenost naložb v različne vrednostne papirje in različne delnice). Z naložbo v delnice mora vlagatelj biti pripravljen vezati denar dolgoročno (vsaj 5 let). V nasprotnem primeru ima vlaganje v to obliko varčevanja zgolj spekulativni pečat z vsemi možnimi krepko pozitivnimi ali negativnimi posledicami.

Bralci lahko sodelujejo pri naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

SLOVENIJA

O njem so pisali že leta 1825

150 let Zdravilišča Laško

Mineva 150 let od začetka delovanja zdravilišča Laško, ki je med najbolj znanimi, cenjenimi in privlačnimi v Sloveniji. Razvilo se je na gmajni od izliva potoka Rečica v reko Savinjo, kjer so se nekoč pasle kože in ovce. Tam so domačini že davno vedeli za tople izvirke vode. Med grmičevjem, trstičjem in močvirsko travo je sneg vedno najprej skopnel in v kotanjah so pozimi perice zajemale toplo

vodo, ko so prihajale prat.

O topli vodi in možnostih za ustanovitev zdravilišča je časnik Kmetijske in rokodelske novice slovensko javnost obvestil leta 1825. Temperatura vode, ki je prihajala iz zemeljske globine, je dosegala 29 stopinj. Kopalnišče z imenom Kaiser-Franz-Joseph-Bad, kot se je imenovalo v obdobju avstroogrške države, je bilo uradno odprto 1. maja leta 1854. Od takrat to slovensko

termalno zdravilišče uspešno deluje. Dodatno ga bogatijo naravne in kulturne znamenitosti Laškega in okolice.

Pošta Slovenije je ob omenjenem jubileju izdala posebno razglednico dopisnico z motivom zdravilišča Laško.

POPRAVEK

V članku z naslovom Vinogradništvo bo omejeno na sedanjeden teden napaka napisali, da "imamo v Sloveniji okoli 2.400 hektarov vinogradov". V resnici jih je 24.000 ha.

Za nanoški sir priznano geografsko poreklo

Nanoški sir, ki je izdelan iz mleka krav rjave in drugih avtohtonih pasem, ki se pasejo na planotah gore Nanos in so krmljene z naravnimi krmili, je prvi v Sloveniji dobil uradno priznano geografsko poreklo. Certifikat o tem je izdalo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. V odločbi je zapisano, da omenjena

vrsta sira ne vsebuje genetsko spremenjenih sestavin, zorjen pa je v zgornjem delu vinorodnega okoliša Vipavske doline. V mlekarni Vipava, kjer nanoški sir izdelujejo, si prizadevajo, da bi ga ovednotil in mu izdelal odločbo o geografskem poreklu tudi pristojni direktorat evropske komisije. Omenjeno vrsto sira bi potem, kot upajo, lahko uspešno prodajali tudi v državah na območju EU.

TVOJA ŽELJA
POMAGATI DRUGIM NE BO
NIKDAR ŠLA V POKOJ.

PODPIŠI OBRAZEC CUD IN NAMENI
OSEM OD TISOČ KATOLIŠKI CERKVI.

Cei Conferenza Episcopale Italiana **8x mille**
CHIESA CATTOLICA

Davkoplačevalci, ki niso dolžni predstaviti davčne prijave, lahko vseeno sodelujejo pri izbiri Osem od tisoč z obrazcem CUD. Dovolj je, da podpišejo v okencu Chiesa Cattolica in nato na dnu obrazca; potem naj dajo obrazec CUD v belo ovojnico, nanjo naj zapišejo svoj priimek in ime ter davčno številko z napisom "Scelta per la destinazione dell'Otto per mille dell'Irpef - Anno 2004". Pismo naj oddajo na pošti ali v banki do 31. julija. Vse potrebne informacije za podpis na obrazcu CUD lahko dobite na zeleni telefonski številki (Numero verde) 800 348 348.

Evropska unija - 1. maj 2004

Vrata EU je za sedanjo širitev odprlo petnajst sedanjih članic

Tokrat objavljamo pregled 15. držav EU, ki ga je pripravila Slovenska tiskovna agencija. Deset držav, ki bodo v EU vstopile 1. maja letos, se v evropskem klubu držav pridružuje petnajstim državam. Od le-teh je le šest ustanovnih članic - Francija, Nemčija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg -, ostale pa so se v povezavo vključile v kasnejših širitvah. Najbolj sveže članice EU v skupini petnajstih veterank so Avstrija, Finska in Švedska, ki so članice postale leta 1995.

NEMCIJA je z 82 milijoni prebivalcev največja članica EU. V letu 2002 je BDP na prebivalca znašal 21.500 evrov. Nemčija je ena izmed šestih ustanovnih članic. V navezi s Francijo velja za gonilno silo evropske integracije. Veljala je za močno zagovornico sedanje širitve, sicer pa se je v njenih okvirih leta 1990 z združitvijo dveh Nemčij, zahodne in vzhodne, izvršila prva širitev EU na Vzhod. Država v skupni evropski proračun prispeva največji delež denarja; njen prispevek v skupni evropski proračun je leta 2002 znašal nekaj manj kot 23 odstotkov. Proračunsko poročilo za leto 2002 je pokazalo, da je Nemčija v skupno blagajno prispevala dobrih pet milijard evrov več, kot je vanjo vplačala. Njen proračunski minus je znašal 0,24 odstotka vrednosti njenega bruto nacionalnega proizvoda (BNP).

VELIKA BRITANIJA se je Uniji pridružila ob prvi širitvi leta 1973. Njeno vstopanje v Unijo je bilo zaznamovano z močnim nasprotovanjem Francije in posledično z nekajletno blokado takratnega vala širitve, v katerega sta bili poleg Velike Britanije vključeni še Danska in Irsko. O izvedbi širitve so Francozi nato odločali na referendumu in prižgali zeleno luč za vstop treh držav. Velika Britanija šteje 59,8 milijona prebivalcev in beleži 25.500 evrov BDP na prebivalca (2002). Je bolj zadržana članica EU - javno mnenje je močno nastrojeno proti tesni integraciji, kar polovica Britancev bi, sodeč po javnomnenjskih raziskavah, najraje videla, da bi njihova država iz EU izstopila. Po lastni volji ni uvedla evra, prav tako ne sodeluje v schengenskem mejnem režimu. Njen prispevek v skupni proračun je leta 2002 znašal približno 13 odstotkov vseh vplačil, v letu 2002 pa je država v skupni proračun prispevala za nekaj manj kot tri milijone evrov sredstev več, kot jih je prejela. Njen proračunski minus je znašal 0,15 odstotka njenega BNP.

FRANCIJA šteje 59,4 milijona prebivalcev in je v letu 2002 dosegla 21.300 evrov BDP na prebivalca. Država je ustanovna članica povezave in v navezi z Nemčijo velja

za gonilno silo evropske integracije. Je tudi edina država, ki je kot članica kdajkoli izvedla referendum o širitvi. Po nekajletnem nasprotovanju britanskemu vstopu v EU, s čimer je bil blokiran še vstop Irse in Danske, so Francozi leta 1972 na referendumu s prepričljivo večino prižgali zeleno luč za omenjeni val širitve. Država je med drugimi na branikih sedanjega sistema skupne evropske kmetijske politike, saj je največja prejemnica sredstev, ki so iz proračuna EU namenjena evropskim kmetom. V letu 2002 je prejela kar 22,5 odstotka denarja, ki je bil iz skupne blagajne odrinjen za kmetijstvo. Francoski delež pri vplačilih v skupni proračun je bil v letu 2002 nekaj več kot 16 odstotek, v proračun pa je plačala dobri dve milijardi več, kot je iz njega prejela (0,14 odstotka BNP).

ITALIJA šteje 57,6 milijona prebivalcev. Je ustanovna članica. V letu 2002 je zabeležila 20.600 evrov BDP na prebivalca. Velja za prepričano proevropsko državo, hkrati pa jo zaznamuje eden najslabših rezultatov v izpolnjevanju skupne evropske zakonodaje. Je tudi velika zagovornica strukturnih skladov, iz katerega sredstva dobivajo manj razvite evropske regije; ne nazadnje italijanski Jug sodi med največje prejemnike teh sredstev. Italijanski delež pri vplačilih v skupni proračun je bil v letu 2002 11,2 odstotek, sicer pa je država v proračun vplačala skoraj tri milijarde evrov, kot je iz njega prejela, tako da je njen primanjkljaj znašal 0,23 odstotka BNP.

ŠPANIJA šteje 41 milijonov prebivalcev in je članica Unije od leta 1986. BDP na prebivalca je v Španiji v letu 2002 znašal 17.400 evrov. Med drugim jo zaznamuje kronično najvišja stopnja brezposelnosti v EU. Velja za prepričano zagovornico evropske integracije, v sedanji širitvi pa za državo, ki najbolj pazi, da zaradi prihoda večje skupine razmeroma revnejših držav ne bi izgubila zelo ugodnega finančnega položaja, ki ga uživa v EU. Država je namreč največja prejemnica sredstev iz proračuna EU; iz strukturnih skladov je v letu 2002 prejela več kot 20 odstotkov vseh sredstev. Iz evropskega proračuna je prejela skoraj devet milijard evrov več, kot je vanj vplačala (1,29 odstotka BNP), sicer

pa je njen prispevek v evropski proračun znašal 8,4 odstotka. Španija je, podobno kot Portugalska, iz države "izvoznice" delovne sile postala njena "uvoznica". Država je skupaj s Poljsko konec lanskega leta preprečila sprejete evropske ustavne pogodbe, državi namreč želita, da bi imeli v prihodnji Uniji "status velikih držav".

Med državljani Grčije je sicer podpora širitvi Unije med največjimi. V letu 2002 je bil pri vplačilih v proračun grški delež 1,7 odstotek, iz proračuna pa je država prejela 3,4 milijarde evrov več, kot je vanj vplačala (skoraj 2,4 odstotka BNP).

PORTUGALSKA šteje 10,3 milijona prebivalcev. Članica povezave je postala leta 1986.

skupni proračun. Sodi med države, ki so do tesne integracije bolj zadržane, mnogi njeni državljani pa članstvo v Uniji krivijo za zmanjšanje socialnih ugodnosti, ki so jih deležni. Skupne evropske valute ni uvedla, nato pa je lani jeseni izvedla referendum, na katerem pa so volivci uvedbo skupne evropske valute zavrnili. V letu 2002 je bil švedski delež pri vplačilih v evropski proračun 2,7 odstotek. V proračun je država vplačala 746 milijonov evrov več, kot je iz njega prejela (-0,29 odstotka BNP).

AVSTRIJA šteje 8,1 milijona prebivalcev. Članica Unije je postala ob njeni zadnji širitvi leta 1995. Slovenska severna sosedja je imela kot članica kar nekaj težav. V letu 2000 so ostale članice proti njej uvedle sankcije, kon-

kretno zamrzile diplomatske odnose, ker so v vlado vstopili skrajni desničarji svobodnjaki (FPÖ); EU je trdila, da so s tem ogrožene njene temeljne vrednote. Sankcije so bile v dobri polovici leta ukinjene, ker je poročilo pravnih izvedencev izpostavilo, da Avstrija ne krši evropskih vrednot. Delovanje svobodnjakov v vladi pa se je poznalo tudi v širitvenem procesu; v odnosu do Slovenije so svobodnjake motili jedrska elektrarna v Krškem in Avnojski sklepi. Avstrija je med najbogatejših članicami EU. Njen BDP na prebivalca je v letu 2002 znašal 23.000 evrov. Delež države pri vplačilih v proračun je bil v letu 2002 2,3 odstotek, sicer pa je v blagajno plačala 226 milijonov evrov, kot je iz nje prejela (-0,11 odstotka BNP).

DANSKA šteje 5,63 milijona prebivalcev in je leta 1973 v povezavo vstopila kot prva izmed skandinavskih držav. Je do integracije med najbolj zadržanimi članicami. Njeni državljani so leta 1992 na referendumu glasovali proti Maastrichtski pogodbi, ker je ta državo zavezovala k uvedbi evra in ker je uvedla pojem državljanstva EU. Pogodbo so Danci potrdili šele takrat, ko je država iz omenjenih določil izstopila. Vlada je sicer jeseni leta 2000 sklicala referendum o uvedbi evra, a so državljani skupno evropsko valuto zavrnili. V letu 2002 je danski BDP na prebivalca znašal 23.700 evrov. V letu 2002 je bil njen delež pri vplačilih v proračun EU 2,2 odstotek; vanj je vplačala 165 milijonov evrov več,

kot je iz njega prejela (-0,24 odstotka BNP).

FINSKA je postala članica povezave v letu 1995. Država šteje 5,2 milijona prebivalcev. Velja za evropski integraciji najbolj naklonjeno skandinavsko članico EU, za razliko od drugih dveh skandinavskih članic Unije pa je takoj uvedla skupno evropsko valuto, ne da bi o tem povprašala prebivalstvo na referendumu. Sploh šteje za manjšo državo, ki zna članstvo v EU uspešno izkoristiti za lastno profiliranje na mednarodnem prizorišču. Ob vstopu v Unijo leta 1995 je bila zanjo največja gospodarska kriza po letu 1945, brezposelnost pa je bila 20 odstotna. Njen BDP na prebivalca je v letu 2002 znašal 21.200 evrov. Proračunsko poročilo kaže, da je bil delež njenega vplačila v skupni proračun v letu 2002 1,5 odstotek, v proračun pa je vplačala skoraj natanko toliko, kot je iz njega prejela (5 milijonov evrov več).

IRSKA šteje 3,6 milijona prebivalcev. Država velja za članico, ki je v smislu gospodarskega razvoja izjemno dobro izkoristila članstvo v EU, med drugim je uspešno stopnja brezposelnosti s 15 odstotkov sredi 80-ih let znižati na 5 odstotkov. Poskrbela pa je za največjo krizo v sedanji širitvi. Irski se namreč v letu 2001 zavrnili pogodbo iz Nice, ključni dokument za izvedbo širitve, saj v širitvenem protokolu skupne institucije pripravljajo na prihodu novih članic. Po intenzivnem prepričevanju, da je na kocki zgodovinsko združevanje Evrope, so v 2002 Irski pogodbo le potrdili. Irski BDP na prebivalca je v letu 2002 znašal 24.000 evrov. Država je članica Unije postala leta 1973. V letu 2002 je bil njen delež pri vplačilih v evropski proračun 1,3 odstotek, iz proračuna pa je prejela 1,5 milijarde evrov več, kot je vanj vplačala (1,5 odstotka BNP). Zeleni otok trenutno predseduje EU.

LUKSEMBURG je s 460.000 prebivalci najmanjša izmed članic Evropske unije. V primerjavi z ostalimi članicami povezave pa je po obsegu BDP na prebivalca, ki je v letu 2002 znašal kar 40.100 evrov, na prvem mestu. Je ustanovna članica EU. Velja za močno k tesni integraciji naravnano članico, pa tudi za državo, ki ji je kot članici EU po mednarodnem profilu uspelo daleč preseči njeno siceršnjo demografsko majhnost. V letu 2002 je bil luksemburški prispevek v skupni proračun EU 0,2 odstotek, sicer pa je država v skupno blagajno prispevala 49 milijonov evrov, kot je iz nje dobila (-25 odstotka BNP). Po kriteriju BNP je bil luksemburški proračunski prispevek tako nad prispevki vseh ostalih članic.

NIZOZEMSKA šteje 16 milijonov prebivalcev in je ustanovna članica. Država je med najbogatejših članicami EU. V letu 2002 je dosegla 22.300 evrov BDP na prebivalca. Je med najmočnejšimi neto plačnicami v skupni proračun in zato med najglasnejšimi zagovornicami omejevanja skupne porabe. V sedanji širitvi EU je najbolj sprožala vprašanja stroškov procesa. Sicer velja za prepričano proevropsko državo, sploh v beneluškem okviru, v katerem je povezana še z dvema prepričanima proevropskima članicama Belgijo in Luksemburgom. V letu 2002 je Nizozemska pri vplačilih v proračun prispevala 5,7 odstotni delež, iz proračuna pa je prejela skoraj 2,2 milijarde evrov manj, kot je vanj vplačala (-0,51 odstotka BNP).

GRČIJA je najbolj južno ležeča članica povezave. Z njenim vstopom v Unijo leta 1981 se je število prebivalcev povezave povečalo za 10,9 milijona. Grški BDP na prebivalca je v letu 2002 znašal 15.600 evrov. Grčija je med revnejšimi članicami in tako med tistimi državami, ki so deležne največjih ugodnosti iz evropskega proračuna. Kot članico jo zaznamuje proevropska naravnost, precej pa tudi napeti odnosi s Turčijo zaradi ciprskega vprašanja. V sedanji širitvi je večkrat opozorila, da bi znala zablokirati celoten proces, če se ostale članice ne bi strinjale, da je v naslednji širitveni val vključen tudi Ciper, ne glede na to, kako se bodo razmere na otoku, deljenem na grški in turški del, uredile.

Država je v letu 2002 dosegla 16.000 evrov BDP na prebivalca. Zaradi povprečne nižje stopnje razvitosti v EU je med državami, ki imajo največ koristi od skupnega evropskega proračuna. Sicer pa Portugalska velja za uspešno članico, ki je znala članstvo v EU izkoristiti kot dobro orodje za spodbujanje lastnega razvoja. Portugalski delež pri vplačilih v skupni proračun v letu 2002 je znašal 1,5 odstotka, sicer pa je država iz skupne blagajne prejela skoraj 2,7 milijarde evrov več, kot je vanjo vplačala (2,14 odstotka BNP).

BELGIJA šteje 10,2 milijona prebivalcev. Je ustanovna članica. Njena prestolnica Bruselj, večkrat na jezo prebivalcev, ki trdijo, da se je za to popolnoma pokvarila podoba mesta, gosti sedeže večine institucij EU in se je je zato prijel ime evropska prestolnica. Po velikosti druga od držav beneluške trojke je ena najbolj gorečih zagovornic tesno integrirane Evrope. Belgijski BDP na prebivalca je v letu 2002 znašal 24.000 evrov. Belgijski delež pri vplačilih v proračun EU je v letu 2002 znašal 3,9 odstotka, država pa je v blagajno vplačala 256 milijonov evrov več, kot je iz nje prejela (-0,10 odstotka BNP).

ŠVEDSKA je članica EU od njene zadnje širitve v letu 1995, ko sta se v EU vključili še Finska in Avstrija. Država šteje 8,9 milijona prebivalcev, njen BDP na prebivalca pa je v letu 2002 znašal 21.300 evrov. Švedska je med najbogatejših državami EU in tako tudi močna plačnica v